

ΕΡΓΟΝ RODIN

ΤΟ ΦΙΔΙ

ΠΑΝΔΩΗΝΙΑΔ

ΕΤΟΣ Β'

31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1902

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Τὸ δνομα αὐτό, μὲ τὸ δποῖον ἐπαρασημοφόρησε προχθὲς ἡ ἐπίσημος Γαλλία τὸν ποιητὴν τοῦ *Pélerin Passionné* καὶ τῶν *Stances* δ' ἡμᾶς δὲν εἶνε μόνον τὸ οἰκογενειακὸν δνομα τοῦ *Jean Moréas*, ἔχει καὶ ἴδιαιτέραν σημασίαν, μίαν ἰστορίαν συνδεδεμένην μὲ τὴν παρ' ἡμῖν φιλολογικὴν κίνησιν τῆς παρελθούσης εἰκοσιπενταετίας.

Ο ποιητὴς δοτις σήμερον ἀποτελεῖ μίαν ἀναμφισβήτητον γαλλικὴν δόξαν, ἔγραψεν ἀλλοτε εἰς τὴν γλώσσαν μας.

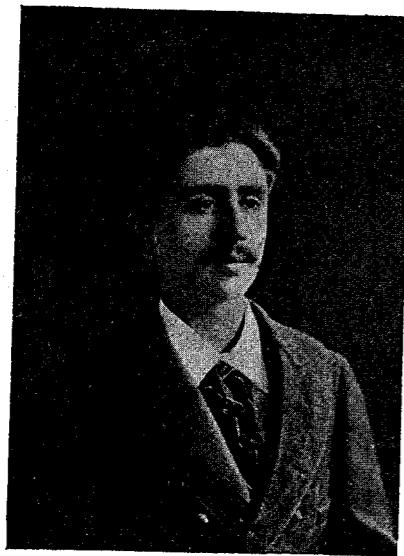
Καὶ ἔγραψε στίχους, διηγήματα, φιλολογικὴν μελέτην, πάντα ταῦτα μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του, ἐποχῆς ὑπερφωμαντικῆς καὶ μετρίας, ἵκανὰ δόμως νὰ δεῖξουν ἔχωριστὴν τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ποιητοῦ, μίαν νεότητα ἀλκιμιον καὶ σθεναρόν.

Εἶνε ἀληθὲς δτι ἀπὸ τὰς *Toungóras καὶ Ἐχιδρας*, ποιητικὴν συλλογὴν ἐκδοθεῖσαν εἰς τὰ 78 καὶ ἀπὸ τὸ φυλλάδιον ἐκεῖνο τὸ δημοσιεύθεν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς φιλολογικῆς μονομαχίας Βλάχου καὶ Ροΐδου, καὶ ἀπὸ τὸ διήγημα του τὸ καταχωρηθὲν πρὸ εἴκοσι καὶ τριῶν χρόνων εἰς τὴν «Ἐστίαν», δὲν διαφαίνεται ἀκόμη δ' ἀπαράμιλλος ποιητὴς τῆς σήμερον, ἀλλὰ τὰ

ἔργα ταῦτα, μολονότι εἶνε τὰ πρῶτα φιλολογικὰ βήματα τοῦ *Jean Moréas*, εἶνε μία ἐπανάστασις, ἐν ἀμυδρὸν φῶς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, κατὰ τὴν δποίαν δὲν ἀνεγινώσκετο πλέον καὶ δὲν Βαλαρίτης ἐθεωρεῖτο ἴδιωματιστής καὶ ποιητής δρεσύβιος!

Τὸ διήγημά του, κράμα φεαλισμοῦ καὶ αἰσθηματικότητος, εἶνε ποιητικώτατον, μὲ μάγισσες καὶ ἔξωτικά, δηκτικώτατον δὲ τὸ φυλλάδιον του ἐκείνο καὶ ἐμβριθές, παρὰ τὴν νεαράν του ήλικιαν καὶ τὸ ἀσυστηματοποίητον ἔτι τῆς διαμορφώσεώς του.

'Αλλ' δτι ἴδιαιτέρως χαρακτηρίζει τὸν *Moréas*, ὃς νεοέλληνα καλλιτέχνην, εἶνε ἀκριβῶς ἡ ποιητική του συλλογὴ. Τόμος ἐξ ὅγδοήκοντα σελίδων, περικλείων πρωτότυπον καὶ μεταφραστικὴν ἔργασίαν πολλοῦ λόγου ἀξίαν καὶ περισσοτέρας παρατηρήσεως. Τὰ περισσότερα ποιήματα τῶν *Toungóras καὶ Ἐχιδρῶν* εἶνε εἰς καθαρεύονταν γλῶσσαν, ἀλλ' δσα εἶνε γραμμένα εἰς τὴν δημοτικὴν — πρᾶγμα τὸ δποίον τότε ἐθεωρεῖτο βάναυσον — εἶνε ποιήματα γέματα ἀπὸ λεπτὸν αἰσθημα καὶ ἀπὸ πάθος ἐκχειλίζον. 'Αλλ' δόμως καὶ εἰς ἐκεῖνα

'Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος'

ώραιαι καὶ τολμηραὶ εἰκόνες δὲν εἶνε σπάνιαι.

Εἰς τὴν συλλογὴν αὐτῆν διφεύλει νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς ίδιαιτέρως καὶ δύοια ποιήματα μετέφραζεν ὁ ποιητής. Θὰ ἵδη τότε ὅτι τὰ ὄντα πάτα τοῦ Γκαϊτε, τοῦ Σίλλερ, τοῦ "Αἴνε, εἶνε ἔκεινα τὰ δύοια ίδιαιτέρως τὸν εὔλκυν.

Χαρακτηριστικὸν ἐπίσης ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι περιέχει καὶ γαλλικὰ ποιήματα, πρωτότυπα, καταδηλοῦντα τὴν ἐγκράτειαν ἦν εἰχεν ὁ ποιητής, τῆς γλώσσης εἰς τὴν δύοιαν σήμερον γράφει ἀφιστουργήματα.

Η ἀτελής αὐτῆς σκιαγραφία τοῦ Ιωάννου Παπαδιαμαντόπουλου, θὰ ἥτο ἀτελεστέρα ἀν δὲν παρεθέτομεν στροφὰς τινὰς ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ, τὰς μὲν πρωτοτύπους, ἄλλας δὲ κατὰ μετάφρασίν του:

... "Οπον σταθῶ, δπον γνοίσω,
Στὸν κόσμο ἡ στὴν ἐρημιά,
Παντοῦ καὶ πάντα θ' ἀντικρύσω
Τὴν ἐδική σου ζωγραφιά.

Βλέπω τὰ μαῦρα τὰ μαλλιά σου
Μέσ' στὸ σκοτάδι τὸ βαθύ,
Βλέπω τὴ φλογερὴ ματιά σου
Στοῦ ἥλιου τὴ φεγγοβολή...

... Κ' ἐγὼ τῆς ἀπορίδηκα: ἀν σθύσω τὴ φωτιὰ
Ποῦ μέρα νύχτ' ἀχόσταγη μοῦ τρώει τὴν καρδιά,
Ἄν τὴ γλυκειὰ τὴν ὄψι σου πασχίσω νὰ ἔχασω,
Μαζὶ μὲ τὴν ἀγάπη σου καὶ τὴ ζωὴ θὰ χάσω!

... Σφυρίζει ἔξω ἀνεμος τρελλός,
Σὰν νὰ φωνάζῃ ἄγριο θηρίο.
Τί κρῦμα νᾶν' καρένας μοναχός,
Στὸ τζάκι του κοντά, μὲ τέτοιο κρύο!

TRIOLET

Qu' il était doux, ce long baiser
Qu' un soir j' ai cueilli sur ta lèvre,
Promettant de ne pas jaser;
Qu' il était doux ce long baiser!
Je ne savais comment oser :
Je frissonnais, j' avais la fièvre...
Qu' il était doux, ce long baiser
Qu' un soir j' ai cueilli sur ta lèvre!

Αἱ στροφαὶ αὐταὶ, ὡς εἶνε καταφανές, δὲν ἔχουν καμιάν σχέσιν μεταξύ των, ἔχουν δμως μεγάλην σχέσιν μὲ τὴν ποίησιν, τὴν ποίησιν τὴν ἀληθινὴν καὶ τὴν αἰωνίαν καὶ περὶ αὐτοῦ πρόκειται.

Αλλὰ τάχα θὰ ἥδυνατο κανεὶς ξεφυλλίζων τὸ πολύτιμον αὐτὸν βιβλιαράκι νὰ μὴ σταματήσῃ καὶ πρὸ τῶν θαυμασίων ἔκεινων μεταφράσεων, τοῦ 'Εξωτικοῦ τοῦ Γκαϊτε ἰδίως καὶ τοῦ Τραγουδιοῦ τοῦ 'Απλετισμένου τοῦ *Murger*;

"Αν ἀπὸ τὸ δεύτερον ἀποτελῇ ἀκρωτηριασμὸν ἀριστουργήματος ἡ παράδεισις μερικῶν στροφῶν, ἀπὸ ἔκεινο δμως τοῦ Γκαϊτε δὲν πιστεύομεν ἡ ἀντιγραφὴ δλίγων τετραστίχων νὰ εἶνε ιεροσυλία.

Ποιὸς τὰ μεσάνυχτα καβαλικεύει;
Εἶν' δ πατέρας μὲ τὸ παιδί
Τᾶχει στὰ στήνα του καὶ τὸ χαϊδεύει
Καὶ κάπον σκύβει καὶ τὸ φιλεῖ.

— Παιδί μου ἔλα, τί σὲ τρομάζει;
Θᾶχης τῆς κόρεος μου γιὰ συντροφιά,
Ποῦ ὅταν τὴ λίμνη μας νύχτα σκεπάζῃ
Χορεύοντας εῦθυμες στὴν ἀμμονδιά.

Μ' ἀρέσει ἡ ὄψι σου, χρυσό μου ἀστέρι,
Μὰ σὺ δὲν ἔρχεσαι σὲ πέρων ἐγώ...
— Πατέρα, ἀπλώσε τὸ ἄγριο χέρι,
Πατέρα, μὲ ἔπιξε τὸ ξωτικό.

Τρέμει δ πατέρας του καὶ τὸ λόγο του
Κεντᾶ καὶ χάνεται σὰν ἀστραπῆ.
Φθάνει στὴ θύρα του ὡμὲ τὸ γυνό του
Κρύο στὸν κόρφο του, νεκρὸ κρατεῖ.

Δὲν γνωρίζομεν μεταφράσεις πολλὰς αἱ δυοῖς ποίαι νὰ δύνανται νὰ συγκριθοῦν μὲ τὴν ἀνωτέρῳ μετάφρασιν.

Τὸ φῆγος, τὸ δύοιον διαιμόνιος ποιητῆς τοῦ Φάουστ ἔκλεισεν εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸν ἀριστούργημα, δινεαρός τότε ποιητῆς τῶν Τραγούρων καὶ Ἐχιδρῶν τὸ ἔκλεψεν ἀπὸ τοὺς γερμανικοὺς στίχους, καὶ ἔπλασε μὲ τὸ ἕδιον ἑρόδον πῦρ τὰς ἀναφρισσούσας στροφὰς τοῦ 'Εξωτικοῦ του.

Τὸ ἕδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ἄλλο ἀριστούργημα τοῦ *Murger*, τὸ Τραγοῦδι τοῦ 'Απελπισμένου, τοῦ δύοιον τὴν μετάφρασιν ἵσως ἄλλοτε δημοσιεύσωμεν ὀλόκληρον.

Ἐνγενής Ἀθηναῖος — δπως ὁ ἕδιος γράφει καπάπον — δι' Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος, νιὸς τοῦ ἄλλοτε εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἀπόγονος τῆς δμωνύμου μεγάλης Πελοποννησιακῆς οἰκογενείας, ἐσπούδασε τὴν νομικὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον, καὶ πρὶν ἀκόμη γίνη δ *Jean Moréas* τῆς Γαλλίας, ἔζησε τὸν βίον τοῦ σπουδαστοῦ εἰς τὸ Μόναχον, λάτορες τῆς Γερμανικῆς σοφίας ἀπὸ τὴν πρώτην του δργῶσαν νεότητα.

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΩΡΕΑΣ

ΓΑΛΛΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Εἰς τὴν περίφημον «'Ανάκρισιν» — ἔνα ιστορικὸν βιβλίον — τὴν δύοιαν διφέροντας εἰς τὸν συμβολισμὸν καὶ εἰς τὴν δύοιαν παροήλασαν κανὰ τὸ 1890 αἱ γνῶμαι δλων τῶν φιλολόγων, μυθιστοριογράφων καὶ ποιητῶν ἐν σχέσει μὲ τὰ νέα φιλολογικὰ θεύματα, τὸ δνομα τοῦ Ιωάννου Μωρεάς ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἀναφέρεται περισσότερον ἀπὸ δλα τὰ ἄλλα. "Ολοι εἶπον τὴν γνώμην των περὶ τοῦ ποιητοῦ καὶ μολονότι ἡ γνώμη αὐτῆς διὰ τὸ πλεῖστον καίθε ἄλλο ἥτο παρὰ εὑμενής, ἐδείκνυεν δμως ὅτι κανεὶς δὲν τὸν ἤγνοει.

Καὶ τοῦτο ἥτο φυσικὸν ἀν φαντασθῆ κανεὶς δτι ἀπὸ τοῦ 1885 τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν δύοιαν πρῶτος αὐτὸς ἐδημοσίευσεν εἰς κύριον ἀρθρὸν τοῦ «Φιγαρώ» τὸ μανιφέστον τῶν Συμβολιστῶν, τὸ δνομα του ἐφέρετο εἰς δλα τὰ στόματα καὶ ἥτο δι πυρὴν δλων τῶν συζητήσεων καὶ ἔξεδήλωνεν αὐτὸν καὶ μόνον τὰς νέας τάσεις τῆς ποιησεως.

Ο συμβολισμὸς τρόποντι ἀνέδειξε τὸν Ιωάννην Μωρεάς. Πρότερον, ἐπὶ δεκαετίαν καὶ πλέον, εἰς Παρισίους εἰργάζετο σιωπηλὴν ἐργασίαν, ἔγραφε ποιήματα ἄλλ' ἡ φήμη δὲν ἤρχετο νὰ τοῦ κρούσῃ τὴν θύραν. Τὸ ἀρθρὸν δμως τοῦ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΩΡΕΑΣ

«Φιγαρώ», ή ἔκδοσις τοῦ «Περιπαθοῦς Ηροσκυνητοῦ», ἡ παροιμιώδης του φιλία μὲ τὸν Βερλαίν, τὸν ἔκαμαν γνωστόν. Καὶ τότε κρι-

τικοί, δημοσιογράφοι, συνάδελφοι παρετήρησαν ότι εἰς τὸν «Περιπαθὴ Προσκυνητὴν» καὶ εἰς τὰς Syrtes et Cantilènes ὅχι μόνον ἔνας ποιητὴς ἀλλὰ καὶ μία ποίησις νέα ἥνοιγετο διὰ τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν.

**

Δὲν θὰ ᾧτο κινδυνῶδες νὰ εἴπῃ κανεὶς ότι μολονότι σημαιοφόρος τοῦ συμβολισμοῦ καὶ προασπιστής του ὁ Μωρεάς, δὲν ἥκολούμησε μολαταῦτα ποτὲ τοῦ συμβολισμοῦ τὰς ἀρχὰς καὶ δὲν ἔγραψε πρὸ πάντων ποτὲ συμβολικὰ ποίηματα.

Καὶ αὐτὸς ὅπως καὶ ὁ Βερλαίν εἶχον παραπόλι τάλαντον ὥστε νὰ γείνουν συμβολισταὶ καὶ νὰ θυσιάσουν εἰς τὴν παροδικὴν αὐτὴν μόδαν. Δὲν θέλομεν νὰ φανῶμεν, σημειώσατε, οὕτε δυσμενεῖς, οὕτε ἀδικοὶ διὰ τὴν φιλολογικὴν αὐτὴν ἴδιοτροπίαν τῆς Γαλλίας ἡ δποία τόσον δλίγον διηγκεσεν. Ο συμβολισμὸς ἀν δὲν ἐπρόσθεσε τίποτε εἰς τὴν ποίησιν, ἐπρόσθεσεν ὅμως πολὺ εἰς τὴν φιλολογικὴν ζωὴν τῆς Γαλλίας, ὑπῆρξεν ἐν ἀφύπνισμα, ἐνα πτύημα πτερνιστήρων καὶ ἔνα λοιπὸν ἀναγεννήσως. Δὲν ᾧτο δμως ἡ σοκολὴ ἡ δποία ἐδύνατο νὰ γοητεύσῃ, καὶ νὰ ἔμπενεύσῃ, διὰ τοῦτο δὲ ὅπως ὁ ποιητὴς τῶν «Κρονείων ποιημάτων» τοιουτορόπως καὶ ὁ λαξευτὴς τοῦ «Περιπαθοῦς Προσκυνητοῦ» διέβη μόνον τὸν συμβολισμὸν χωρὶς νὰ σταθῇ μίαν στιγμὴν εἰς αὐτὸν.

Ἄλλ' ἀν εἶνε ἐσφαλμένη ἡ γνώμη κατὰ τὴν δποίαν ὁ Μωρεάς ἔξετιμήθη διὰ τὸν συμβολισμὸν του, δὲν εἶνε ἀνακοιβῆς ἡ ἴδεα ότι ὁ Μωρεάς καθεῖξε καὶ κατέχει μίαν ἀπὸ τὰς πρωτίστας θέσεις εἰς τὰ γαλλικὰ γράμματα.

Μολονότι Ἐλλην τὴν καταγωγὴν, μολονότι ξένος κάπως εἰς τὴν Γαλλίαν, κατώρθωσε μόνος μέσα εἰς τὸν πυρετὸν τῶν μιμικῶν καὶ στείρων σχολῶν νὰ εῦρῃ τὴν ἀληθῆ πηγὴν ἐκ τῆς δποίας καὶ μόνης ἡ γαλλικὴ φιλολογία ἥδυνατο νὰ λάβῃ ζωὴν — τὴν ἀρχαιότητα — καὶ ἤντλησεν ἐξ αὐτῆς δῶρα καθαρότητος, ἀπλότητος, διαυγείας, ἀφελείας, λησμονημένα καὶ ὡς ἄγνωστα. Ο, τι εἶχε κάμει ἄλλοτε ὁ Ρονσάρ μὲ τοὺς Ἐλληνας τὸ ἔκαμεν ὁ ποιητής μας μὲ τὸν Ρονσάρ. Μελετήσας θαυμασίως τὸν πρώτους αὐτὸν ποιητὰς τῆς Γαλλίας, οἱ δποῖοι ἦσαν κατὰ τὸ ἥμισυ Ἐλληνες τὴν ἔμπνευσιν, ἔξοικειώθη τὴν ψυχὴν των, ἀφομοιώθη τὰς λέξεις των, τὸ ὑφος, καὶ κατώρθωσε νὰ ἄνα ζῆσῃ τὴν ἐποχήν των καὶ νὰ γίνη σύγχρονός

των. Καὶ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτὴν τοῦ Ρονσάρ ἀνέμιξε κάτι τι περισσότερον ἔλληνικὸν ἀκόμη, μίαν ἀνάμνησιν τῆς πατρίδος του, μίαν χροιὰν τῶν ἀττικῶν βουνῶν, εἰς τὰ δποία εἶχε γεννηθῆ, τῆς αἰδηρίας εἰς τὴν δποίαν εἶχε τὸ πρῶτον ἀναπνεύσει.

Καὶ ενρέθη αἰφνῆς ἀπροόπτως ότι ὁ ποιητὴς αὐτὸς ὅστις ἥρχετο ἀπὸ μίαν παραλίαν τῆς Μεσογείου ἐνεδύμιζεν εἰς τὴν Γαλλίαν τὸ παρελθόν της καὶ ἐπραγματοπέλει ἐντὸ αὐτῆς μίαν ποιητικὴν ἀναγέννησιν.

**

Εἶνε δυστυχῆς ἀδύνατον νὰ πειραθῶ ἐδῶ οὔτε καν ἀπλῆν ἀνάμνησιν τοῦ ἔργου τοῦ Μωρεάς.

Πρότεροι νὰ εἴπω ότι ἡ «Ἐριφύλη» καὶ ἡ «Οἰνώνη» μὲ τὸ καθαρὸν πρόσωπον ἥλθον νὰ αὐξήσουν τὴν δόξαν τοῦ ποιητοῦ μας καὶ νὰ τὸν ἀποδεῖξουν ἀληθῶς κλασικὸν μέσα εἰς τὴν σύγχρονον κατάπτωσιν τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος.

Ἐκτοτε ἡ καθαρότης, ἡ διαύγεια, ὅλα τὰ γαλατικὰ δῶρα τοῦ Μωρεάς ἥττησαν, καὶ τὰ τελευταῖα τον ἔργα αἱ Stances αῦται, αἱ διαυγεῖς καὶ σεμναὶ καὶ καθαραὶ ὡς Καρυάτιδες, καὶ ἡ «Ιφιγένεια» ἔχαιρετισθησαν ὡς γεγονότα ἀπὸ τὴν γαλλικὴν κριτικήν.

Θὰ ἥθελα νὰ παραδέσω τὴν γνώμην τῶν κριτικῶν περὶ τοῦ ποιητοῦ μας, ὅτι ἥθελα νὰ ἐπαναλάβω χωρία εἰς τὰ δποία ὁ Ἀνατὸλ Φράνς τὸν ἀπεκάλεσε τὸν «διανγέστερον τῶν γάλλων ποιητῶν», ὅτι ἥθελα νὰ ἀναμνησθῶ τῶν ἀρχρων τοῦ Φουκιέ, τῶν κριτικῶν τοῦ Γκουρδών, τῶν ἔξινηστηρῶν μελετῶν εἰς τὰς δποίας ὁ φανατικὸς Κάρολος Μωράς τὸν ἀνεβίβασεν, ὅχι ἀδίκως, εἰς τὸν ἔβδομον οὐρανόν.

Ἄλλα θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναμνησθῶ δλοκλήρου τῆς φιλολογικῆς Γαλλίας. Πρότεροι ἀλλως τε νὰ εἴπωμεν ότι εἰς τὴν συνείδησιν τῆς νέας γενεᾶς ὁ Μωρεάς εἶνε ὁ μόνος ἀμεμπτος ποιητὴς — poète impeccable — μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δελίλ — καὶ ότι εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς «Γραφίδος» ἥλθε δεύτερος ὡς πρόγκηψ τῶν ποιητῶν.

**

Η «Ιφιγένεια» ὑπῆρξεν ἐπὶ πολὺ τὸ δνειρόν τον καὶ ἡ φιλοδοξία τοῦ Μωρεάς. Εἰς τὸν στίχον τῆς τραγωδίας αὐτῆς, εἰς τὴν δποίαν ἥθελησε νὰ μεταδώσῃ τὸν Εὐριπίδην διὰ μέσου

τοῦ Ρονσάρ, ἔθεσεν δλην τον τὴν προσοχήν, τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν ἀγάπην. Η «Ιφιγένεια» ἀφοῦ ἐπὶ ἔτη ἀπηχόλησε τὴν ἀρχεῖα δκνηρῶν ζωὴν τοῦ ποιητοῦ, εἶνε πλέον τελεία περιμένουσα νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ φῶς τῆς σκηνῆς.

Η μόδα τῶν ἀρχαίων δραμάτων ἐνρίσκεται εἰς τὴν ἀκμήν της εἰς τὴν γαλλικὴν πρωτεύουσαν Μετὰ τὸν «Οἰδίποδα Τύραννον» ἡ «Ἀλκηστὶς», μετὰ τὴν «Ἀλκηστὶν» ἡ «Λυσιστράτη» μετ' αὐτὴν δ «Οἰδίποντος» ἐπὶ Κολονῷ τὸν δποίον θὰ παίξῃ ὁ Μουνέ Σουλὺ κατέκτησαν ἡ πρόκειται νὰ κατακτήσουν δλην τὴν εῦνοιαν τοῦ κοινοῦ.

Η «Ιφιγένεια» παιζομένη ἀπὸ τῆς Γαλ-

λικῆς Κωμωδίας — καὶ αὐτὴ εἶνε ἡ θέλησις τοῦ Μωρεάς — θὰ στεφανώσῃ ὅχι μόνον τὰς προσπαθείας ἀλλὰ καὶ τὸ στάδιον τοῦ ποιητοῦ. Υποθέτομεν ότι τὴν ἐσπέραν ἔκεινην θὰ εἶνε μία ὠραία ἐπιτυχία. Ο Εὐριπίδης ενρίσκων ἔνα Γάλλον ποιητὴν κράτιστον εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ γαλατικοῦ πνεύματος καὶ διστις ὑπῆρξεν Ἐλλην πρὶν γίνη Γάλλος, θὰ ἀναζήσῃ μέσα εἰς τὴν θαυμασίαν ἔκεινην σκηνὴν εἰς τὴν δποίαν πηγάνουν νὰ καταλήξουν καὶ νὰ καθιερωθοῦν δλα τὰ ἀριστουργήματα.

Καὶ ἡ ἐσπέρα αὐτὴ μεγάλη διὰ τὸν Μωρεάς θὰ εἶνε τιμητικὴ δλίγον καὶ διὰ τὴν Ελλάδα.

Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΜΩΡΕΑΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Μία φωτογραφία ἐπάνω εἰς τὸ γραφεῖον μου τῆς πρώτης του νεότητος, τῆς ἐποχῆς ποῦ ἔγραφε τὰς Τργυόνας καὶ Ἐχίδνας, καὶ μία ἄλλη τῆς ὠρίμου ἡλικίας του, δὲν ἔχουν καμμίαν σχεδὸν δμοιότητα μὲ τὸν ποιητήν, δποίον τὸν ἐγνώρισα ἔνα βράδυ, περιδιαβάζοντα βραδέως καὶ ἀσκόπως εἰς τὸ περίωμα τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος.

Εἰς τὴν πρώτην ἡ ἐπιμέλεια τῆς περιβολῆς εἶνε ἀπαράμιλλος, εἰς τὴν δευτέραν ἡ κομψότης καταφανής, εἰς τὴν δμοφτέρας δὲ ἡ χάρις ἔκεινη ἡ ἐπίκτητος, τὴν δποίαν δίδει ἡ προσοχὴ καὶ ἡ παρατήρησις.

Καὶ ἐὰν εἶχε τις ὑπ' ὄψιν τὰς δύο αὐτὰς εἰκόνας τοῦ ποιητοῦ, δὲν θὰ τὸν ἀνεγνώριζε ποτέ, παρ' δλην τὴν ἀδιατάρακτον ὑπερηφάνειαν τῆς κεφαλῆς του, ἥτις δὲν λείπει καὶ ἀπὸ τὰς προσωπογραφίας του ἐκείνας, καὶ τὸν ἀνελλιπῶς φερόμενον ἔκτοτε μονύελόν του. Ο ποιητὴς ἀλλως, ἥτο πάντως διάφορος, χάρις εἰς τὴν ἀπλότητα, τῆς περιβολῆς του καὶ τὴν ωρούμπλικάν του τὴν ἀντικαταστήσαν, κατὰ τὴν ἐδῶ διαμονήν του, τὸν ἴστορικὸν ὑψηλόν του πτλον, μὲ τὸν δποίον ἐφαίνετο ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τὸν παρισινοὺς δρόμους, καὶ εἰς τὰς γελοιογραφίας πότε περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων.

Ο ποιητὴς ἐδῶ ἥτο ἔνας ἀπλοῦς ταξιδιώτης.

τῆς κατ' ἐπίφασιν, κατὰ βάθος δὲ νοσταλγὸς τῆς πατρίου γῆς τὴν δποίαν ἐπανέβλεπε μετὰ εἰκοσαετῆ ἀπουσίαν.

«Ἐπαναβλέπω τὴν Πατρίδα μου,—γράφει— υστερα ἀπὸ 19 χρόνων ἀπουσίαν. Εἶνε νύχτα σκοτεινή. Γύρω μου ἐρημιά. Ενα καφενεῖον φωτίζεται εἰς τὸ βάθος. Επάνω μου ὁ διττούς οὐρανός, αὐτὸς ὁ οὐρανὸς ὁ ἀπαράμιλλος. Τρία κυπαρίσσια μπροστά μου ἀνισούψῃ ἀκινητοῦν. Ω θαυμασία φύσις! δὲν μὲ συγκινεῖ τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ δμοφρία σου!»

Καὶ ἐπειδὴ τὰς ἡμέρας ἔκεινας ἡ Πατρὶς ἐνικάτο καὶ καθυβρίζετο, ἥτο μελαγχολικὸς καὶ ἔξουθνωμένος, περίλυπος μέχρι θανάτου.

Ἐνδυμοῦμαι τὴν εἶδησιν τοῦ πανικοῦ τοῦ θεσσαλικοῦ στρατεύματος. Τὸν ἐτάραξε μέχρι διαιρών καὶ τὸν ἐκάρφωσεν εἰς θαυμάσιμον ἀκινητήσιαν. Εζήτησεν ἀμέσως ὡς συνηλθε, νὰ ἐκχύσῃ τὸν πόνον τοῦ ἐκτὸς τοῦ πλήθους, τοῦ ἀλλαλάζοντος περὶ αὐτὸν καὶ φρενιτιώδους, καὶ μὲ ἔσυρεν ἀπὸ τὴν χειρα μαρράν καὶ ἀνήλθομεν σιωπηλοί, μέσα εἰς τὸ βραδυνὸν σκιόφως, τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ ἐκαθήσαμεν κάπου ἔκει καὶ ἐκλαύσαμεν.

Τὰς ἐντυπώσεις του περὶ τὸ πολέμου ἐδημοσίευσε κατόπιν εἰς τὴν «Κοσμόπολιν». Εἰς μίαν σειρὰν θαυμασίων ἀνταποκρίσεων, σελί-

δων γεμάτων ἀπὸ ποίησιν καὶ μουσικήν, εἶνε
ἔχωρισται αἱ γραμμαὶ ἐκεῖναι αἱ ἀφιερωμέναι
εἰς τὰς συμφορὰς τοῦ τελευταίου μας πολέμου.

Ἐν τούτοις, παρ' ὅλῃν ἀντὴν τὴν ἀνάμνησιν,
ἥτις ἐδηλητηρίασε τὴν βραχεῖαν παραμονήν
του, καὶ ἥτις δὲν τὸν ἀφῆκε εἰς τὰς εὐγενεῖς
συγκινήσεις μᾶς τοιαύτης ἐπιστροφῆς, ὁ ποιητὴς
μοῦ ἔδιδε στιγμὰς ἀλησμονήτους καὶ ὡρας
τῶν ὅποιων τὸ λεπτὸν μεθυστικὸν ἄρωμα, ὃ
ἀπὸ τότε χρόνος δέν ἔξηταισεν.

Καὶ θὰ ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὴν μουσικὴν
τῶν θαυμασίων στίχων τοὺς ὅποιους μοῦ ἀ-
πήγγειλεν ἀπὸ τὴν «Ιφιγένειάν» του, ἔνα ἀπό-
γευμα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ μίαν ἴστορίαν
του εἰς τὸν Ἐλαιῶνα, τὸν ὅποιον ἐπεσκέπτετο
συχνὰ νέος, καὶ τὸν ὅποιον ὅταν ἐπανεῖδε μετ'
ἔμοι, τείνων τὰς χειρας οἰνονεὶ εἰς ἐναγκαλισμόν,
τὸν προσεφώνησεν εἰς τὴν μητρικὴν του γλώσ-
σαν: — *Χαῖρε, χαῖρε εἰρηνικὸν καταφύγιον τῆς
νεότητός μου, ιερὸν καὶ ἀλησμόντον.* Καὶ θὰ
ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὰς νύκτας ποῦ ἐπλανώ-
μεθα εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἥκουνα τοὺς στί-
χους του, τοὺς ὅποιους ἐτόνιζε μὲν ἕνα ιδιαίτε-
ρον χρωματισμόν, καὶ εἰς τοὺς ὅποιους ἡ φω-
νή του ἔδιδε ἔνα κυματισμὸν ωμαλέον καὶ
ἀρχαιότροπον.

Κάποιο δειλινόν, ἐνῷ κατηρχόμεθα τὴν ὁδὸν
Φιλελήνων, ὁ ποιητὴς ἐστάθη ἔξαφνα καὶ
μοῦ ἔδειξε μίαν οἰκίαν.

— Σ' αὐτὸν τὸ σπῆτι ἐγεννήθηκα, μοῦ εἶπε,
καὶ δινετράφηκα. Ἐνθυμοῦμαι τὴν παιδαγωγὸν
μου ποῦ μ' ὅδηγοῦσε στὸν περίπατον — εὐ-
λογημένη ἡ ὡρα της! — μὲν ἐφερεν πάντοτε
εἰς τοὺς στήλους, καὶ μοῦ ἔδειχνε τὸ ἀπέραντον
διάστημα καὶ μοῦ ἔλεγε — *Κύπταξε, μικρό μου,
τὴν θάλασσα, πόσον εἶνε ὡραία.* —

“Οταν ἀργότερα ἀνέγνωσα τὰς Στροφάς, τὴν
τελευταίαν ποιητικὴν Συλλογὴν του; ἥτις τὸν
ἔκαμεν ἵπποτην τῆς Λεγεῶνος, καὶ ἥτις ἔγινεν

ἀφορμὴ νὰ γραφοῦν καὶ νὰ γράφωνται ἀκόμη
ἄριθμα ἐπὶ ἀριθμῷ, εἰς τὰ ὅποια ὁ ποιητὴς νὰ
ἀνακηρύσσεται μία τῶν κορυφῶν τῆς συγχρόνου
Γαλλικῆς ποιήσεως, ἀνεμνήσθην τῆς παιδαγω-
γοῦ του. Εἰς τὰς Στροφὰς ὑπάρχουν ποιήματα
ἔμπνευσμένα ἀπὸ τὸ μέγα στοιχεῖον τῶν ὅ-
ποιων τὸ κάλλος καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ
πάχνη τοῦ μυστηρίου, εἶνε ἐφάμιλλα μὲ τὴν
ἀπόκοσμον μουσικὴν τῶν ὑγρῶν κελεύθων...

Καὶ θὰ ἐνθυμοῦμαι τοὺς στίχους του πρὸς
τὸν ‘Υμηττόν, ἔνα αὐτοσχέδιον τρίστιχον τὸ
ὅποιον μοῦ ἀπήγγειλε μίαν ἡμέραν, ἐνῷ ἐβλέ-
παμεν τὸν ‘Υμηττὸν καταπόρφυρον εἰς τὸ ἡ-
μίφως ἐνὸς ἡλιοβασιλέματος, καὶ δὲν θὰ λη-
σιονήσω ποτὲ στίχους τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ
Εὐριπίδου καὶ τοῦ Αἰσχύλου τοὺς ὅποιους ἐπα-
νελάμβανε, καὶ ἀποσπάσματα δημοτικῶν τρα-
γουδιῶν, τὰ ὅποια ἐθεώρει τοῦ μεγάλου ἑλ-
ληνικοῦ πνεύματος τὰ τελευταῖα σελαγίσματα.

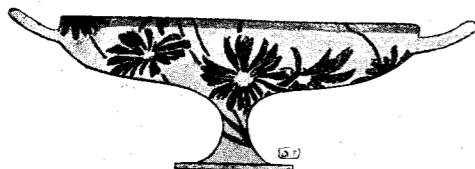
*Ἡ Εὐγενοῦλα ἡ ὄδυοφη κ' ἡ μικροπαντρεμένη
Στὸν κόσμον ἐκαυχήθηκε πῶς χάρο δὲ φοβᾶται.
ἀπήγγειλεν δὲ ποιητής..*

Καὶ ἐνθυμοῦμαι τί ὠραῖα ἔξυμνει τὴν ‘Ελ-
λάδα πρὸς ἔνοντας ἀνταποκριτὰς ἐφημερίδων
οἵτινες τὸν ἐπεσκέπτοντο, μὲ πόσην λεπτότητα
ἔξουκονόμει τὰ πράγματα τὰ καταβοῶντα ἐναν-
τίον τοῦ ἐνθυμουσιασμοῦ του, μὲ ποίαν τέχνην
ἔστρεφε τὴν προσοχήν των ἀπὸ τὴν πεζότητα
τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, τὴν ἀπογοητευτικὴν καὶ
τὴν ἀπελπίζουσαν, πρὸς τὴν ἔωσαν ποίησιν
ἄλλων καιρῶν καὶ ἄλλων χρόνων.

Καὶ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὴν ἀναχώρησίν του
ἥτις δι' ἐμὲ ὡμοίαξε μὲν ἐγκατάλεψιν.

Μία θλῖψις μοῦ ἔσφιγγε τὴν ψυχὴν μέχρι πό-
νου. ‘Ἐνόμιζα ὅτι συνέτεινα καὶ ἐγὼ διὰ νὰ
φύγη μὲ μίαν μῆτραν ἐκφρασθεῖσαν ποτὲ ἀποκαρ-
δίωσιν καὶ μὲ μίαν ἀδιόρθατον πικρίαν..

Μ ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΣΤΡΟΦΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

v

Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τὸ φλογερὸ σᾶς βλέπω, κυπαρίσσια,
Σὲ μὰρ ὅχια, νὰ γγίζῃ σας ἡ ἀκοια τῶν κυμάτων,
Μέο στὸ γαλάξιον οὐρανὸν νὰ ξεχωρίζετε ἵσια,
Πίσω ἀπὸ τὸ φράκτη φύλακες τῶν θλιβερῶν μνημάτων.

Ἐίνε ἡ ψυχὴ μου, ἡ ἀβυσσος — ἀλλοίμορο! — ἀδεօφή σας,
Τὴν νεκρικὴ καθὼς ἐσεῖς φυλάω κι' ἐγὼ ἡ συνχία,
“Ομως σὰν τὴν ἀτάραχη, περήφανη πορφή σας
Ξεφεύγω ἀπὸ τὴν μοῖρα μου κι' ἀπὸ τὴν δυστυχία.

xiii

Μοιάζω μὲ σᾶς τοὺς πεθαμένους,
Μὲ τὴν πηγὴ τὴν στερεμένη,
Μὲ τὸν δοῖζοντα τὸ μαῆρο,
Μὲ τὰνθος τὸ ξεφυλλισμένο,
Μοιάζω τὸ φύλλο τὸ οιγμένο,
Σάπιο, σὴ γλόη τὴν χλωμασμένη.

Μοιάζω τὸ δέντρο, ποῦ στοῦ δάσους
Τὴν γύμνια, διάπλατο προσμένει
Τοῦ νεκροκρέβατον τὴν μοῖρα,
Μὲ τὴν διμίχλη τὸν χειμῶνα,
Μὲ δλη τὴν φύση ποῦ πεθαίνει,
Τὴν μανροφόρα καὶ θλιμμένη.

“Ομως περσότερο δὲ μοιάζω
Τοῦ Ὡκεανοῦ, ποῦ πάντα ἀνθίζει
Χωρὶς νὰ μέλλῃ τον δ χρόνος
Κι' ἀν φεύγῃ ἀγύρωστα κι' ἀν πάη,
Τοῦ ὠκεανοῦ, καθὼς ξεσπάει
Στὸν ἄμμο καὶ βογγᾶ κι' ἀφρίζει;

xix

Στὸν κάμπο τὸν ἀπέραντο, συλλογισμένο στέκει
Τὸ ἔρμο δέντρο στὸ βοριᾶ, καὶ στὴ χαϊδεύτραν αὔρα,
Καὶ μὲ τὰ πλήθια φύλλα του, ποῦ σειοῦνται μαῆρα μαῆρα,
Τὸν ἥσιο τὸν πλατύτατο μέρα τὴ μέρα πλέκει.

*Κοράκια, ἀγριοπερίστερα, πετοῦντε καὶ κλαρώνοντα
Στὰ μεστωμένα τον κλαδιά, μὰ στὸν κορμό τον γύρα
Δένει ἡ λευκήρα, ἐπίβουλη καὶ φόνισσά τον μοῖρα,
Τοὺς περιπλόκαμους κισσοὺς ποῦ ἀδύνατο τὸ ζάνοντα.*

*Πολλὲς φορὲς τὸ γύμνωσαν ἀπὸ τὴν κορφὴν καὶ κάτων,
Κι ὁ ξυλοκόπος κι ὁ νοτιᾶς καὶ τὸ ἄγριο ἀστροπελέκαι,
Μὰ ἐκεῖνο δείχνει ἀτάραχο τὴν θλίψην τον, καὶ στέκει
Περήφανο στὴ σιγαλιὰ τοῦ ἀπέραντον θανάτου.*

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

XII

*"Οταν μέσα στὸν ἄνεμο καὶ μέσ' στὴν νύχτα θὲ νάρθω
Στὸν ἔρμο βράχο νὰ καθήσω,
Ποῦ καὶ τοὺς χτύπους τῆς καρδιᾶς ἐκεὶ θὰ λησμονήσω
Καὶ σένα μόνο θὰ γροικῶ,*

*Δὲ θὰ σου φτάσῃ, Ὁκεανέ, μὲ λίγον ἀλαφρὸν ἀφρὸν
Τὸ πρόσωπό μου νὰ δροσίσῃς.
Μ' ἔνα μεγάλο χτύπημα τοῦ κύματός σου ξαφνικὸ
Θὰ πάρης με στὴν πίκρα σου καὶ θὰ μὲ ἀποκοιμίσῃς.*

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

II

*Κάτω ἀπὸ τὸν κρόνον οὐρανό, σ' ἀπόμερα θλιψμέρα,
Συλλογισμένος κὲ ἔρημος θὰ πάω νὰ περπατήσω,
Καὶ μὲ καρδιὰ πονετικὴ στὰ χέρια θὰ κρατήσω
Τὰ φύλλα ποῦ οἱ λεῦκες σίχρουντα τὰ χεινοπωριασμέρα.*

*Τὸ νυχτομπάτη θὰ γροικῶ καὶ τὴν κραυγὴν ἐκείνη,
Π' ἀφίνοντα τὰ πονιλὰ ὡς πετοῦν ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς τὸ βράδυ,
Στὰ πικραμέρα ἀκρόνερα, στὸ θλιβερὸ λιβάδι,
Συλλογισμένος τὴ ζωὴ καὶ τὴ στερνή μας κλίνη.*

*Κι ὅταν δὲ ἥσκιος ἀπλωθῇ μιᾶς μαύρης ἥσυχίας,
Στὰ τρομαγμένα σύγγεφα, στὴν καταχνιὰν ὅπισω,
Τότε κι ἐγὼ κατάκοπος σὲ μιὰ ἀκρη θὰ καθήσω
Καὶ θὰ γενθῶ τάγλύκαντο ψωμὶ τῆς δυστυχίας.*

Μετάφραστος Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ

JEAN MORÉAS

ΝΕΩΤΑΤΗ ΦΑΣΙΣ

ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ*

θους, δὲν θὰ ἐπιτρέψωμεν αὐτοῖς νὰ διαφθείρωσι τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ὅπως ἀπὸ πολλοῦ ἐπιχειροῦσιν.

Διότι δὲν θὰ θελήσωσι βεβαίως ν' ἀρνηθῶσιν ὅτι, ἀπὸ διακοσίων περίπου ἑτῶν λέγεται ἐν Ἑλλάδι τὸ ὄνομα "Ἐλλην, Ἐλληνικός, Ἐλλὰς ἐπὶ ἐθνολογικῆς σημασίας" ὅτι ἐπὶ ταύτης μᾶλιστα γνωρίζεται σήμερον παρ' ἡμῖν, τῆς ἀλλης τοῦ εἰδωλολάτρου πρὸ πολλοῦ ἔξαφανισθείσης καὶ τῆς τοῦ γίγαντος σφόδρα περιορισθείσης καὶ ὁσημέραι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιορίζομένης ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀνελάβομεν τὸν μέγιστον καὶ δυσκολώτατον τῶν ἀγώνων, οὓς ποτε ἔθνος ἀνέλαβεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ ὅτι εὐθὺς ἔξ ἀρχῆς μετὰ τούτου τοῦ δνόματος ἐπανήλθομεν εἰς τὸν πολιτικὸν βίον ὅτι τοῦτο τὸ δνόμα καὶ αἱ μετ' αὐτοῦ συνδεδεμέναι ἀναμνήσεις, ὑποχρεώσεις καὶ εὔκλειαι καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς καὶ τοὺς ἄλλογενες ἥλεκτρισαν καὶ ἐνεθυμούσασαν ὅτι καὶ σήμερον ἔτι ἐν αὐτῷ μαχόμεθα τὸν περὶ ὑπάρχειας ἀγῶνα πρὸς τοὺς πέριξ λαοὺς καὶ δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ εὐκλεές ἡμῶν παρόλθὸν σημαίνομεν καὶ εἰς τὸ μέλλον παρασκευαζόμεθα, ἀπλῶς εἰπεῖν ὅτι τὸ δνόμα τοῦτο ἀπαρτίζει τὸ σύμβολον τῆς ἐνότητος, τῆς δόξης καὶ τῶν ἐλπίδων ἡμῶν. Καὶ λοιπὸν τὰ τιμιώτατα ταῦτα θὰ θελήσωμεν τοῦ λοιποῦ νὰ συνάπτωμεν μετ' δνόματος εὐτελοῦς καταστάτος ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ ἔθνους, μετ' δνόματος ἀναμιμνήσκοντος ἡμᾶς δουλείαν, vîrgas, καὶ ἔξευτελισμοὺς αἰώνων; Οὐχὶ μὰ τὸ ἄγιον αἷμα τοσούτων μυριάδων ἔθνομαρτύρων τοιαύτην μωρίαν καὶ ἀσέβειαν οὐδέποτε θὰ διαπράξωμεν! "Ἄλλοι λαοὶ ἀδοξοὶ καὶ ἀκατονόμαστοι ἐν τῇ ιστορίᾳ ἢς λαμβάνωσι τὸ ἐθνικὸν δνόμα αὐτῶν ἀπὸ τῶν κατακτητῶν, ἡμεῖς οὔτε χοήζομεν οὔτε θέλομεν τοῦτο.

* Υποτεθείσωθεν ὅτι ἐνδόξου καὶ πλουσίου ἀνδρὸς τὰ τέκνα διὰ λόγον τινὰ δυστυ-

χήσαντα ήναγκάσθησαν νὰ γένωνται δουλοπάροικοι παρὰ δεσπόταις πονηροῖς, οἵτινες ἄλλα τε πολλὰ κακὰ ἐποίησαν καὶ δι' ἄλλου ὀνόματος ἐκάλεσαν αὐτά: ὅτι δὲ ἔπειτα οἱ μὲν δεσπόται παρήκμασαν δπως πάντες οἱ πονηροί, τὰ δὲ τῶν δουλοπαροίκων τέκνα ἀνένηψαν καὶ ἀναδειχθέντα κρείσσονα μὲν τῶν γονέων, ἀντάξια δὲ τοῦ εὐκλεοῦς πάππου αὐτῶν ἀνέλαβον μὲν τὴν παπτών οὐσίαν καὶ ὀνομασίαν, ἐφιλοτιμήθησαν δὲ νὰ φανῶσιν ἄξια ἔκείνου. Ἐρωτῶ, δικαιοῦνται εἰς τοῦτο ἡ οὐχί; Ἡμεῖς ἔχοντες Λάμπρον Κατσώνην, Κανάρην, Μιαούλην, Κολοκοτρώνην, Μάρκον Βότσαρην, Καραϊσκάκην, Κόρακαν, Κριάρην καὶ τοσούτους ἄλλους ἥρωας δυνάμεθα θαρρούντως νὰ λέγωμεν τὸ τοῦ θείου Ομῆρου

Ἡμεῖς τοι πατέρων μέρ' ἀμείνονες εὐχόμεθ' εἴηναι ἡμεῖς καὶ Ἑλλάδα πρότερον καὶ Κρήτην ἐπ' ἐσχάτων διὰ ποταμῶν αἰμάτων ἡλευθερώσαμεν, διὰ τοῦτο δικαιούμεθα νὰ φέρωμεν τὴν εὐγενῆ ἐπωνυμίαν ταύτην, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο συνωμολόγησε καὶ παρεχώρησεν ἡμῖν προιδύμως σύμπατος δὲ πεπολιτισμένος κόσμος, ὅστις διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου καλεῖ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος καὶ ἔξης. Λοιπὸν διατί οἱ παράδοξοι ἀνθρωποι ἀγωνίζονται ν' ἀφαιρέσωσιν ἡμᾶς τοῦτο; "Ἡ μῆτρας σκοπὸν ἔχουσιν ἀφαιροῦντες ἡμᾶς τὴν ἔνδοξον ὀνομασίαν ταύτην νὰ ζητήσωσι κατὰ μικρὸν νὰ πείσωσιν ἡμᾶς καὶ ὅτι οὐδὲ τῆς ἀρχαίας εὐκλείας ἡμεῖς ἐπ' ἀληθείας μετέχομεν, ὅτι πρὸς τοὺς ἡμιθένους ἔκείνους τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης καὶ τῆς ἑλευθερίας τῆς τε πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς ἰδρυτὰς δὲν πρέπει ν', ἀποβλέπωμεν οὐδὲ νὰ ζητῶμεν νὰ μιμώμεθα καὶ ἀκολουθῶμεν αὐτοῖς, ὅτι καθ' ἄλλοτε διετείνετο δὲ διαβόητος Fallmerayer, δὲν εἶμεθα Ἑλληνες;

Πολλάκις ἀληθῶς ἤκουσανά τινος φύλου δισχυρίζομένου ὅτι κατ' ἀλήθειαν τοῦτο θέλουσιν, ὅτι πᾶσα αὐτῶν ἡ δρᾶσις εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀποβλέπει ἢ εἰς τὸν ἔξευτελισμὸν καὶ τὴν διαβολὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων. Ἐγὼ δημοιογῶ ὅτι ταῦτα ἀκούων ἀναμμινήσκομαι τοῦ δητοῦ τοῦ Ἡρακλείτου «Ἐφέσοι ἀξύνετοι μὲν οὐκ εἰσί, δρῶσι δὲ οὐαὶ οἱ ἀξύνετοι», διὸ λέγω ὅτι διάβολοι μὲν καὶ ἔχθροι τῆς Ἑλλάδος οὗτοι οὐκ εἰσί, δρῶσι δὲ οὐαὶ οἱ διάβολοι καὶ ἔχθροι αὐτῆς.

Διότι ἔρωτῶ πάντα τὴν ἀλήθειαν σεβόμενον, διαβάλλεται τὸ ἔθνος ἡμῶν ἐν τοῖς ξένοις καὶ ἔξευτελίζεται, δταν λέγωνται πρὸς αὐτοὺς

ψεύδη τοιαῦτα, οἷον «Ἀπό τινων ἐτῶν ἡ Ἑλλάς ἡθέλησε ν' ἄρῃ τὸ περικάλυμμα τοῦ καθαρεύοντος λόγου, ἵνα ἐπανεύρῃ τὴν ψυχὴν αὐτῆς». (Ἡμεῖς φαίνεται, δὲν ζῶμεν ἐν Ἑλλάδι καὶ οὐδὲν τούτων εἰδομεν). «Ἡ καθαρεύοντα ... οὐ μόνον δὲν εἶναι Ἐθνικὴ γλῶσσα, διότι τὸ ἔθνος δὲν λαλεῖ αὐτήν, ἀλλὰ καὶ διαμένει ἀπόσιτος τῷ λαῷ. Ὁμοίως δὲ λαὸς οὐδαμῶς μετέσχε τῶν προσφάτων ταραχῶν αὐτινες εἶναι ἔργον σπουδαστῶν ἐπιμόνως προσηλωμένων τῇ προλήψει τῆς καθαρεύοντος» «Οἱ διπάδοι τῆς καθαρεύοντος εἶναι σφόδρα ἔξωργισμένοι ἐναντίον κινήσεως δσημέραι επιδιδούντος». «Πᾶς δὲ λόγος τῶν λογίων ἡ τῶν οὔτω λεγομένων συνεκεντρώθη ἐναντίον τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Πάλλη γενομένης μεταφράσεως τοῦ Εὐαγγελίου εἰς γλῶσσαν λαλουμένην». «Οἱ σπουδασταὶ δὲν θέλουσι νὰ γράφωμεν δπως διμούμεν, ἀτε τυφλοὶ ὑπὸ τῶν προλήψεων». «Δὲν δύναται τις νὰ στηρίξῃ μεγάλας ἐλπίδας ἐπὶ νεολαίας οὔτω τυφλωτούσης πρὸς τὸ μέλλον κτλ. κτλ. ;». Ἡμεῖς ἄφα οἱ καθηγηταὶ ἡγείραμεν τὰς ἐπαράπτους ταραχὰς καὶ τὸ ζῆτημα ἦν ἀπλούστατα γλωσσολογικόν! Καὶ οἱ ταῦτα δημοσίᾳ κηρύζοντες πρὸς δόλον τὸν κόσμον δὲν ἔρυθριωσιν!

Οἱ ἀνθρωποι οὗτοι ἔγκαταλιπόντες τὴν μικρὰν καὶ πτωχὴν Ἑλλάδα ζῶσιν ἐν τῇ ξένῃ, ἔγενοντο πολῖται Γάλλοι καὶ Ἀγγλοι, μεταχειρίζονται κατ' οἰκον ἀλλην γλῶσσαν, οὐχὶ τὴν Ἑλληνικὴν, γενννῶσι καὶ ἀνατρέψωσι Γάλλους καὶ Ἀγγλους, οὐχὶ Ἑλληνας, μετέστησαν κατὰ τὴν φράσιν σεβαστοῦ μοι φύλου εἰς ξένην μάνδραν ἐνθυμοῦνται δὲ ἡμᾶς καὶ τὴν Ἑλλάδα μόνον δταν θέλωσι νὰ συστήσωσιν ἑαυτοὺς πρὸς τὸν ξένους καὶ δταν ἐπιβάλλονται νὰ διαβάλλωσι καὶ ὑβρίζωσιν ἡμᾶς. Ἄλλ' ἀρά γε δὲν συλλογίζονται δτι διατρίβοντες ἀπὸ πολλῶν δεκαετηρίδων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀπέβαλον μὲν τὸ γλωσσικὸν αἰσθημα, δπερ ἐμφωλεύει ἐν τῇ ψυχῇ πάντων ἡμῶν, ἀγνοοῦσι δὲ τὴν παρ' ἡμῖν γλωσσικὴν ἔξελιξιν (διὸ καὶ τοιαῦτα καὶ τητλικαῦτα σφάλλονται) καὶ δὲν δύνανται σημερον νὰ διδάσκωσιν ἡμᾶς δτι αὐτοὶ ἀγνοοῦσιν; δτι δὲ διατεινόμενοι ἐπανειλημμένως καὶ ἐπὶ μακρὸν πρὸς τὸν ἀλλογενεῖς καὶ ἀγνῶτας τῶν ἡμετέρων πραγμάτων τοιαῦτα, δποια τὰ ἀνωτέρω παρατεθέντα, προφέρονται ἀναλήμητη καὶ ἐπιβλαβῆ τῷ ἔθνει ἡμῶν ὑπὲρ οὐλέγονται δτι μοχθοῦσιν; Ἡ τίς Ἑλλην ἔχων αἰσθητιν τῆς γλώσσης αὐτοῦ ἔγραψεν ἢ εἶπε ποτε ἐν σοβαρῷ λόγῳ καταλαβίγκος; ἢ τίς ποτε εἶπεν

ἡ ἡδύνατο νὰ εἴπῃ ἀπέθαντα τοῦ Ὁμήρου τραγούδια, προχειροτάτου καὶ γνωριμωτάτου δντος τοῦ ἀθάρατα (πρβλ ἀθάρατο νερό) καὶ ἄλλα δν οὐκ ἔστιν ἀριθμός;

Τυφλούμενοι ὑπὸ τοῦ φανατισμοῦ καὶ τῆς φημιομηρίας ἐπιβάλλουσι τὰς κείρας ἐπὶ τὰ τιμαλφέστατα τοῦ ἔθνους κειμήλια μεταφέροντες αὐτὰ οὐχὶ εἰς τὴν νέαν, τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν, τὴν ὑπὸ πάντων τῶν ἀστῶν καὶ τῶν διπωδήποτε ἀνάγνωσιν μαθόντων γραφομένην, νοούμενην καὶ λαλουμένην, ἀλλ' εἰς ἄθλια σύμμικτα ἐκ διαφόρων γλωσσῶν, ἴδια κατασκευάσματα, καὶ ταῦτα ἐπὶ ἔτη ἀγωνίζονται διὰ τῆς μεθόδου τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ νὰ συνιστῶσιν ἡμῖν καὶ τοῖς ἀλλογενέσιν δς τὴν ἐθνικήν, τὴν κατ' ἔξοχὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Μάτην λέγεται μεγαλοφόνως καὶ σχεδὸν διμοφώνως πρὸς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ ἔθνους, δτι ταῦτα αὐτῶν τὰ ἐπιχειρήματα καὶ ἐπινοήματα εἶναι γελοῖα, ἀκατάληπτα καὶ ἀλλότρια τῶν Ἑλλήνων, πλάσματα δ' αὐτῶν καὶ μόνων (πρβλ. Ἀθηνᾶς Τόμ. Α' σελ. 524-5, δπου παρατίθενται αἱ διάφοροι περὶ τούτου μαρτυρίαι) μάτην ἀποδείκνυνται σφαλλόμενοι ἀνά πᾶν βῆμα ἀτε ἀφορήτους μεταχειρίζομενοι ξενισμούς (πρβλ. Γλωσσολογ. Μελετῶν σελ. 277. 280); μάτην ἔξελέγχονται διὰ τῶν παντάπασιν ἀνεπιστημόνων αὐτῶν θεωριῶν καὶ διδασκαλιῶν παραγόντες μεγάλην σύγχυσιν εἰς ἀώρους τινὰς κεφαλὰς καὶ γενόμενοι οὔτω παραπίτιοι, ἵνα μὴ τελῆται παρ' ἡμῖν ἐν τῇ φιλολογίᾳ πρόοδος δποια τούλαχιστον παρετηρεῖτο πρὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν (δτι ἀληθὲς οὐδὲν ἐπιστημονῶν ὑγιὲς ἐδίδαξαν, ἀπέδειξα μὲν ἐγὼ διὰ μακρῶν ἐπανείλημμένως, πρβλ. μάλιστα Γλωσσολογ. Μελετῶν σελ. 363 κεξ, προσποιοῦνται δ' οὗτοι ἀγνοιαν τῶν ἐλέγχων, διὸ καὶ ἐπαναλαμβάνουσι κατὰ κόρον τὰς ψευδεῖς αὐτῶν δοξασίας. Οὔτω λ. χ. ἐν τῇ εἰσαγωγῇ Γραμματικῆς τινος Γαλλιστὶ συντεταγμένης ἀναγράφονται μὲν πάντα δσα ἔωλα καὶ ἀσύντατα ἡδυνήμησαν νὰ συλλέξωσι συντηγοροῦντα ἔστω καὶ κατ' ἐπίφασιν μόνον ὑπὲρ τῆς γνώμης αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ λέξιν εἰπον περὶ τοῦ μακροῦ καὶ πειστικῶν ἐλέγχου τῶν δοξασίων τούτων. Τοῦτο λέγεται ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἐπιστημονικῇ συζήτησις!). Μάτην βλέπουσι τὰ περιοδικὰ καὶ τὰς ἐφημερίδας δσαι τὰς δοξασίας αὐτῶν ὑπεστήριξαν τὰς μὲν ἔξαφανιζομένας, τὰς δὲ κινδυνεούσας νὰ ἔξαφανισθῶσιν, τ. ε. μάτην βλέπουσι τὰ δημοφηρίσματα ταῦτα κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἐπανείλημμένως καὶ ἀπὸ ἐτῶν

ἐκφερόμενα. Μάτην βλέπουσιν δτι τὴν ἴστορίαν ἦν διὰ τοῦ ἔξηντελισμένου δνόματος τῆς Ψωμιούνης ἐκόσμησαν καθὼς καὶ τἄλλα αὐτῶν πονηρία! Μάτην ἀναγινώσκουσιν δτι τὸ δνομα αὐτῶν κατέστη δηλωτικὸν μεγίστης ὑβρεως διότι τοῦτο ἐπερρόφητη πρὸς ἐμὲ ἐν στιγμῇ ἐξάψεως ὑπὸ φοιτητοῦ τινος νεανίου καὶ ἀπείρου τῶν περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος συζητήσεων. "Οτε δηλ. ἐγὼ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν ταραχῶν ἀγωνίζομενος νὰ πείσω αὐτοὺς νὰ συνιστῶσιν ἡσυχάσωσιν, ἔλεγον αὐτοῖς ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν ἔχουσαν ποταμοὺς αἰμάτων χάρων τῆς ἐλευθερίας καὶ παρρησίας καὶ δτι δὲν πρέπει αὐτοὶ οἱ τῆς ἀληθείας καὶ ἐλευθερίας θεράποντες νὰ ζητῶσι νὰ κωλύσωσι τινα νὰ λέγῃ καὶ γράψῃ δτι θέλει, ἔστω καὶ ἀνοητότατον, διότι ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ ἀλήθεια δὲν φοβεῖται τὰ σφάλματα κτλ. κτλ. τότε τοὺς λόγους μον τούτους ἔκλαβον τις ὡς συνηγοροῦσιν τῆς χυδαιολογίας, προπετέστερον διακόφας εἶπε πρὸς ἐμὲ «Εἰσθε, Κύριε, Ψυχαριστής!», καὶ ἔξηνεγκε τοῦτο κατὰ τοιοῦτον τρόπον διότε δέσει ἔλεγεν « εἰσθε Κύριε, ἀρνησίπατρις, προδότης ἢ τι τοιοῦτον ». Μάτην βλέπουσιν δτι διὰ τῆς ἐπιμονῆς αὐτῶν ἐν τῷ ἀντεθνικῷ ἔργῳ ἔγενοντο αὐτία νὰ χυθῇ ἀδελφικὸν αἴμα καὶ νὰ χλευασθῇ ἡ Ἑλλάς! Οὔδ' αὐτὸς δ δοφάτας διδάσκαλος χρόνος ἡδυνήμη νὰ μεταδιδᾷ αὐτοὺς δτι ἀτοπα καὶ γελοῖα θηρεύουσιν, εὶ καὶ μακρὸς διαφρεύσας ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν δτι ἀληθὲς οὐδὲν ἐπιστημονῶν ὑγιὲς ἐδίδαξαν, ἀπέδειξα μὲν ἐγὼ διὰ μακρῶν ἐπανείλημμένως, πρβλ. μάλιστα Γλωσσολογ. Μελετῶν σελ. 363 κεξ, προσποιοῦνται δ' οὗτοι ἀγνοιαν τῶν ἐλέγχων, διὸ καὶ ἐπαναλαμβάνουσι κατὰ κόρον τὰς ψευδεῖς αὐτῶν δοξασίας. Οὔτω λ. χ. ἐν τῇ εἰσαγωγῇ Γραμματικῆς τινος Γαλλιστὶ συντεταγμένης ἀναγράφονται μὲν πάντα δσα ἔωλα καὶ ἀσύντατα ἡδυνήμησαν νὰ συλλέξωσι συντηγοροῦντα ἔστω καὶ κατ' ἐπίφασιν μόνον ὑπὲρ τῆς γνώμης αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ λέξιν εἰπον περὶ τοῦ μακροῦ καὶ πειστικῶν ἐλέγχου τῶν δοξασίων τούτων. Τοῦτο λέγεται ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἐπιστημονικῇ συζήτησις!). Μάτην βλέπουσι τὰ περιοδικὰ καὶ τὰς ἐφημερίδας δσαι τὰς δοξασίας αὐτῶν ὑπεστήριξαν τὰς μὲν ἔξαφανιζομένας, τὰς δὲ κινδυνεούσας νὰ ἔξαφανισθῶσιν, τ. ε. μάτην βλέπουσι τὰ δημοφηρίσματα ταῦτα κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἐπανείλημμένως καὶ προθάλλει ἡμῖν δτι μόνος αὐτὸς γράφει τὴν ἀληθῆ ἐθνικήν

βεβαίως δὲν εἶναι τοσοῦτον δτι τοῦτο κατέστη δηλωτικὸν μεγίστης ὑβρεως διότι τοῦτο ἐπερρόφητη πρὸς ἐμὲ ἐν στιγμῇ ἐξάψεως ὑπὸ φοιτητοῦ τινος νεανίου καὶ ἀπείρου τῶν περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος συζητήσεων. "Οτε δηλ. ἐγὼ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν ταραχῶν ἀγωνίζομενος νὰ συνιστῶσιν ἔλεγχάσωσιν, ἔλεγον αὐτοῖς ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν ἔχουσαν ποταμούς αἰμάτων χάρων τῆς ἐλευθερίας καὶ παρρησίας καὶ δτι δὲν πρέπει αὐτοὶ οἱ τῆς ἀληθείας καὶ ἐλευθερίας θεράποντες νὰ ζητῶσι νὰ κωλύσωσι τινα νὰ λέγῃ καὶ γράψῃ δτι θέλει, ἔστω καὶ ἀνοητότατον, διότι ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ ἀλήθεια δὲν φοβεῖται τὰ σφάλματα κτλ. κτλ. τότε τοὺς λόγους μον τούτους ἔκλαβον τις ὡς συνηγοροῦσιν τῆς χυ

γλῶσσαν, ἐνῷ ή ἀλήθεια εἶναι δτὶ οὐδεὶς τούτων.

Τάποτελέσματα δὲ τῶν μετὰ μεγάλου θρόνου καὶ βοῆς ἐκφερομένων γελοίων διδασκαλῶν εἴδομεν ἐπ' ἔσχάτων πάντες εἴδομεν δτὶ ἔχυθη ἀδελφικὸν αἷμα, δτὶ περιῆλθεν ή πατρὶς ήμῶν εἰς στάσιν, δι' ἣν πλεῖστα κακὰ ἡκουσεν (καὶ οὐχ ἥκιστα ὑπ' αὐτῶν τῶν πρωτατίων γενομένων!), δτὶ ἔξηγέρθη ή ἀντίδρασις ἐν τοῖς ὅπαδοις τῆς καθαρευούσης. Διότι καὶ ἐν τούτῳ πάλιν κατεφάνη ή ἀλογία αὐτῶν· πανταχοῦ δηλ. καὶ πάντοτε οἱ προσηλύτους θηρεύοντες ἀγωνίζονται πάσῃ δυνάμει νὰ κατακοιμῖσσοι καὶ μὴ ἔξεγειώσωσι τὰς ὑπονοίας, τὸν φανατισμὸν καὶ δὴ τὴν ἀντίδρασιν τῆς προσηλυτικούμενης μερίδος, φιλοῦσι τὴν σιγήν, τὴν ἡσυχίον καὶ κρυφίαν δρᾶσιν. Οὕτως ἐποίησαν οἱ παλαιότεροι Βαλαωρίτης Ζαλοκώστας, Παράσχοι καὶ ἄλλοι πρὸ μικροῦ ἀκμάσαντες ποιηταί, ὥστε κατέστησαν τὴν σύγχρονον λαλουμένην ήμῶν γλῶσσαν εὑρχοστον οὐ μόνον ἐν τῇ ποιήσει ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ διηγήματι. Οὐδεμία δ' ἀμφιβολία, δτὶ ἀνὰ ἄνδρες δύμοιοι ἐκείνοις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰργάζοντο, θὰ κατώρθουν κατὰ μικρὸν νὰ δώσωσιν εἰς τὸν γραπτὸν ήμῶν λόγον ἀπλούστερον καὶ γνωριμώτερον τοῖς πᾶσι τύπον. Ἀλλὰ τὸ ἔργον ἀνεκόπη, ἀφοῦ παρὰ πάντα τῆς πείρας τὰ διδάγματα οἱ φη μοδῆραι οὗτοι μετὰ τοσαύτης βοῆς, ἀτασθα-

λίας καὶ ὑβρεως ἐπεβάλοντο νὰ κατασκευάσωσιν ήμῶν πρότυπα γραπτοῦ λόγου. Διότι τάχιστα κατενόησε τὸ ἔθνος δτὶ οὗτοι ἐπὶ τῷ σκοπῷ ιὰ καταστῶσι δίκην Ἡροστράτου πασίγνωστοι καὶ ὀνομαστοί («θέλω δόξα καὶ γροθές» εἶναι τὸ σύμβολον αὐτῶν) ὑπέσκαπτον τὴν ἔθνικὴν ήμῶν ἐνότητα καὶ ὑπαρξῖν, πρώτον μὲν διαφθείροντες τὸν ἔτερον τῶν στύλων ήμῶν, τὴν ἔθνικὴν γλῶσσαν, τὴν ἐνοῦσαν πάντας ήμᾶς, ἀντ' αὐτῆς δ' εἰσάγοντες καὶ συνιστῶντες ἀκατάληπτα ή ἀκαλαίσθητα συμφύρματα ἐκ Τουρκικῶν, Ἰταλικῶν κλπ. λέξεων· ἔπειτα δὲ καὶ τὸν ἔτερον, αὐτὴν τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων ήμῶν, δι' ἣς καὶ ἐσώθημεν, καὶ ἀνέστημεν ἐκ τῆς δουλείας, τὸ ίερὸν Εὐαγγέλιον ἐκχυδαίζοντες καὶ διαφθείροντες.

Οὕτως δὲ φανατισμὸς τῶν μανιωδῶν καὶ οὐδενὶ σὺν νῷ ἐπιτιθεμένων ἀφύπνισεν εὐλόγως ἐν τοῖς ἀμνονομένοις ἄλλον φανατισμόν, ὥστε οὐδὲ αὐτὰ τὰ πρότερον ἀποδεκτὰ ἐν τῷ λόγῳ κρινόμενα φαίνονται σήμερον ἀνεκτά, καὶ ή 'Ἐλλὰς δι' αὐτοὺς εἰς στάσιν καὶ δυσφημίαν κατήντησεν. Θὰ συνίδωσιν ἀρά τὴν ἀμαρτίαν αὐτῶν μετὰ τὴν πανελλήνιον ἀποδοκιμασίαν τῆς αἰρέσεως καὶ μετὰ τὸ χυθὲν αἷμα καὶ θὰ θελήσωσι μετανοήσαντες ν' ἀφήσωσιν ήμᾶς τέλος ἡσύχους; τὸ εὐχόμεθα ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καθδίας, ἀλλὰ καλῶς ἐπιστάμενοι τοὺς τρόπους αὐτῶν δὲν τολμῶμεν νὰ τὸ ἐλπίσωμεν.

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

ΝΥΚΤΑ ΚΑΙ ΧΙΟΝΙΑ

— Μαριγώ! αῖ, Μαριγώ!.. εἶπε σιγὰ διά Τάσος.

— Τί θέλεις; — ηρώτησε δειλὰ δειλὰ ή Μαριγώ.

— Καῦμένη, ἀν τύχη καὶ μπῆ κανεὶς ἀπὸ τὴν καπνοδόχο καὶ πηδήσῃ ἐδῶ μέσα!...

— "Α, μαμάκα, φοβοῦμαι! ἔβαλε μιὰ φωνὴ ή Μαριγώ.

— Κοιμηθῆτε πιά, κοιμηθῆτε, παληόπαιδα, γιατὶ θὰ μὲ κάμετε νὰ πιάσω τὸ σκουπόξυλο!

— τοὺς ἐφόναξες ἀπειλητικῶς δι πατήρ.

— Τί δάμονα ἐπάθετε καὶ δὲν ἔχετε ὑπνο!

— εἶπε ή Λενιώ. — Σκεπασθῆτε καλὰ καὶ κοιμηθῆτε, παιδάκια μου... Δὲ φτάνει ποῦ δὲν ἔχω ήσυχία μὲ τὸ Μῆτρο, παρὰ ἔχω καὶ σᾶς, συχαμένα!

Τέλος, τὰ παιδία ἐπραύνθησαν δλίγον καὶ μόνον δι παραμιλητὸ τὸ παιδίον: φωτιά! φωτιά!.. Κύτταξε τατά, καίει!... Μαμάκα, διώξε τὸν πετεινό: θέλει νὰ μὲ τοιμῆσῃ!

— "Αχ, Θεέ μου! — ἐμουρμούσιεν ή Λενιώ, σκεπάζοντας τὸ παιδίον. — Τὸ ψάρι μοῦψησες στὰ χεῖλη, Μῆτρο μου! Τρεῖς νύχτες τώρα δὲ μ' ἀφῆσες νὰ κλείσω μάτι... Πέσε πλάγιασες ήσυχα πιά ἀνόητο παιδί. Γιατί πειτῆς τὰ σκεπάσματά σου;

Τὸ μεγαλείτερον ἀγόρι, δι Τάσος καὶ ή κόρη ή Μαριγώ ήσαν κι αὐτὰ ξυπνητά. Ο Μῆτρος τὰ ἐτρόμαξε μὲ τὰς φωνὰς καὶ τὰ γογγυτά του. Ἐπρόβαλαν τὸ κεφάλι των κάτω ἀπὸ τὸ πάπλωμα καὶ ἐμουρμούριζαν.

— Μάνα ἐμεῖς τρομάζομε! — ἔλεγεν δι Τάσος μὲ φοβισμένην φωνήν.

— Μάνα, ἐμεῖς φοβόμαστε! ἔλεγε μὲ δάκρυα ή Μαριγώ.

Ο ἄνεμος ἐγόγγυζε λυπητερὰ κ' ἐβούζε μέσα εἰς τὴν καπνοδόχον τὸ παγωμένο χόνι τὸ ἔπειρον δ' ἄνεμος, τὸ στριφογύριζε καὶ τὸ κτυπῆσε εἰς τὸ παράμυρον καὶ τὰ παιδιά ἐνόμιζαν δτὶ κάποιος κτυπᾷ τὸ παράμυρον καὶ σφυρῷζε εἰς τὸν δρόμον πλησίον τῆς καλύβης.

— Ναί, εἶμαι λυπημένος καὶ γιὰ τὸ Μῆτρο ἀλλὰ περισσότερο στενοχωριέμαι γιὰ τὸ Βασύλη, — εἶπε στενάζων δ Θάνος. — Τί νὰ γίνεται ἐκεῖ στὴν Ἀθήνα; Ζῆ; Καλὰ εἶνε; Πᾶντα τώρα τρεῖς μηνες ποῦ ἐλάβαμε τὸ τελευταῖο γράμμα του.

— Τί λέεις τρεῖς! Δυὸς μῆνες δὲ θὰ πέρασαν ἀκόμη.

— "Ακουσε ποῦ σου λέω γώ — τρεῖς, τρεῖς,

μῆνες ἔχουν περάσει... Ποῦ εἶνε τὸ γράμμα; Φέρ' το ἐδῶ, εἶνε γραμμένη ἀπάνω ἡ ἡμερομηνία.

Ἡ Λεινὼ ἔβγαλε μέσα ἀπὸ τὸ σεντοῦκι ἓνα τσαλακωμένον, καταλαδωμένον φύλλον ταχυδρομικοῦ χάρτου καὶ τὸ ἔδωσε εἰς τὸν Θάνον. Τὸ φύλλον αὐτὸν πολλάκις τὸ εἶχαν διαβάσει ὁ Θάνος καὶ ἡ Λεινὼ. Ἀλλὰ τοῦ Θάνου τοῦ ἥρεσκε νὰ ἔσαναι βάζῃ τὰ πρὸ πολλοῦ γνωστὰ εἰς αὐτὸν λόγια τῆς ἐπιστολῆς. Ἐξεφυτίλισε τὸ ἀλειμματοκέρι, ἔστρωσε μὲ τὴν παλάμην τοῦ τὸ φύλλον, ἔθώτενε μὲ τὸ χέρι τὴν πυκνήν του γενειάδα καὶ ἥρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ ἀργὶ-ἀργὶ καὶ σταματῶν εἰς κάθε λέξιν:

Ἀγαπητέ μου ἀδερφὲ Θάρο,

Χαιρετίσματα ἀπὸ μέ, τὸν ἀδερφὸν σου Βασίλη, καὶ στὴν ἀγαπητή μου ἀδερφὴν Λεινὼ καὶ στὰ ἀγαπημένα ἀνεψάκια μου Τάσο, Μαριγούλα καὶ Μῆτρο, τὰ δόποια φιλῶ. Εὔχομαι εἰς τὸ Θεόν τὰ σᾶς ἔχῃ ὅλους καλὰ καὶ τὰ σᾶς δίνῃ κάθε εὐτυχία καὶ κάθε ἀγαθό. Ἐμαθα πῶς ἀνήμερα τοῦ Σταυροῦ ἔπιασε φωτιά, καὶ πῶς ἐκάπικε τὸ χωριό μας, καὶ πῶς ἐκάηκε καὶ ἡ καλύβα μας, καὶ πῶς μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἐγλυτώσετε τὴ ζωή σας καὶ ἔξαναχτίσατε ἄλλη καλλίτερη. Ἐγώ σᾶς ἔγραψα πᾶ, πῶς ἡμούν ἀρρωστος δυὸ μῆρες - Θεοριστὴ καὶ Αὐγούστο καὶ οὐλὰ μου τὰ πράματα ποῦ ἔμειναν στὸ στρατῶνα - δυὸ μῆνες ποῦ ἔμεινα στὸ νοσοκομεῖο - ἔχάθηκαν. Σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν νὰ μοῦ στείλετε καμμιὰ δεκαριὰ δραχμὲς μὲ πῶτη εὐκαιρία: ἔρετε πῶς στρατιώτης ἀνθρωπὸς δὲ μπορεῖ νὰ βρῷ χρήματα πουθενά. Ἀκόμη δὲν ἔμπορῶ νὰ πάρω τὸ ἀπάνω μου· μὲ πιάνουν ζαλάδες στὴν κεφαλὴ καὶ ἔχω δυνατοὺς κτύπους στὴν καρδιά. Μετὰ βίας στένω ἀκόμη στὰ πόδια μου καὶ σκέπτομαι νὰ ζητήσω ἀναρρωτικὴ ἀδειανήδην ποῦ διαφέρει. Καλὴ ἀντάμωσι λοιπόν, ἀγαπημένε μου ἀδερφὴ καὶ ἀγαπημένη μου ἀδερφή. Ἀν μοῦ δώσουν τὴν ἀδειανήδην ποῦδια δὲ θεός, γλήγορα θὰ ιδωθῶμε»...

— "Ετσι εἶνε: κοντεύουν τρεῖς μῆνες, — εἶπεν ὁ Θάνος, — βλέπεις; τῶγραφε στὰς 15 Οκτωβρίου..."

Ἡ Λεινὼ ἤκουε, ἀκούμβωσα τὸ μάγουλον ἐπάνω εἰς τὸ χέρι της καὶ ἀνεστέναξε.

— Κ' ἔπρεπε νᾶνε πιὰ ἐδῶ πρὸ πολλοῦ, — εἶπε συλλογισμένη — θὰ πῇ πῶς δὲν ἔγεινε καλὰ ἀκόμη.

— "Αν τύχῃ καὶ πέθανε;! εἶπε ὁ Θάνος — καὶ ὡς νὰ ἐσκέπασε μαῦρον νέφος τὸ πρόσωπόν του — 'Αμ' πῶς νὰ ἔξηγήσῃ κανεὶς τὴν πῶ γι' αὐτὴ τὴ δουλειά." Ή θὰ κατέπεσε ὅλως διόλου, ἢ ἀδεια δὲν τούδωσε δὲ διοικητής... Αὐτὸς δὲν τὸ χωρεῖ δὲ νοῦς μου.

— Ο Θεός εἶνε μεγάλος καὶ ἔννοια σου εἶνε παιδὶ γερό.

— "Ηταν γερό, μὰ τώρα τί τοῦ συνέβηκε, ἔνας Θεός τὸ ἔρει. Χωρατεύεις μὲ τὴν ἀρδώστια; ἔπειτα τὸ στρατιωτικὸ δὲν εἶνε εὐκολη δουλειά. Νὰ σου 'πω. μοῦ πονεῖ ἡ καρδιά μου γιὰ τὸ Βασίλη κι' ὅτι θέλεις πέ. Πᾶνταρ δυὸ χρόνια ποῦ δὲν τὸν εἶδα.

— Καὶ νὰ δῆς ποῦ δὲ θὰ τὸ γνωρίσῃ τὸ χωριό, εἶπε ἡ Λεινὼ.

— 'Αμ' βέβαια, ποῦ νὰ τὸ γνωρίσῃ! δυὸ φορὲς ἔκαηκαμε καὶ δυὸ φορὲς ἔξαναχτίσαμε.

Ο Θάνος ἐκάθητο σκυθρωπός. Εἰς τὸ πρόσωπόν του ἦτο ζωγραφισμένη ἡ ὑποψία καὶ ἡ ταραχή. Εἰς τὸ παράθυρον ἔξηκολούθει νὰ βούζῃ δὲ βορρᾶς.

— Δὲν τρῷς; εἶπε ἡ Λεινὼ.

— "Οχι· ἐκόπτηκε ἡ δρεξὶ μου... " Ας κάμω τὴν προσευχὴ μουν, νὰ πᾶ νὰ κοιμηθῶ.

Τὴν στιγμὴν ἔκείνην ἔφωναξε πάλιν ὁ Μῆτρος.

— Μαμά, φωτιά! ὥχ μαμάκα, φωτιά!

Ἡ Λεινὼ ἐπῆγε πλησίον εἰς τὸ παιδίον καὶ ἥρχισε νὰ τοῦ θωπεύῃ τὴν κεφαλήν.

— Κοιμήσου, Μῆτρο μου, κοιμήσου, πουλάκι μου! Αὔριο θὰ σηκωθῆς καλά, θὰ πᾶς νὰ παίξῃς... Κοιμήσου χροσό μου!

Ο ἄνεμος ἔσύριξε, ἔγόγγυσεν εἰς τὴν καπνοδόχον καὶ ἐκτύπησε εἰς τὸ παράθυρον.

— Μαμά, μαμά, τί εἶνε; ἔμουρμούρισε μέσα εἰς τὸν υπνὸν της ἡ Μαριγώ.—Ποιός μᾶς χτυπᾷ;

— Κοιμήσου, κοιμήσου,—τῆς εἶπεν ἡ μάννα της:—κανεὶς δὲν εἶνε, δὲν ἄνεμος φυσᾶ. Βλέπεις δὲν θέλεις πάλιν της ἡ Μαριγώ.—Ποιός μᾶς κοιμήσου καὶ σύ.

Ἡ Λεινὼ ἥρχισε νὰ σηκώνῃ τὸ φαγητὸν ἀπὸ τὸ τραπέζι. Ο Θάνος ἤτοι μάζετο νὰ πλαγιάσῃ, ἔκαμνεν ἐμπρὸς εἰς τὰ είκονίσματα μεγάλους μεγάλους σταυροὺς καὶ ἔλεγε σιγά σιγά.

— Κύριε ἡμᾶν Ιησοῦ Χριστέ, ἐλέησέ μας... ἀγιε Νικόλαε... Θεέ μου, συχώρεσε τὰς ἀμαρτίας μας!

Ἡ Λεινὼ, χασμωμένη, ἔτίναξε τὰ ψύχουλα ἀπὸ τὸ τραπέζι. ἔξαφνα τῆς ἔφανη, πῶς κτυ-

ποῦν κάπου. Ἡ κροάσθη. Ἡ κρούσε ποῦ ἐκτυπώσαν πάλιν. Τῆς ἔφανη ὡς νὰ κτυπᾷ κάποιος σιγά σιγά εἰς τὸ παράθυρον.

— Τί εἶνε, Θάνο; Χτυπᾷ κανεὶς;—Ἡρώτησε τρομαγμένη. Ο Θάνος, δὲ δοποῖς ἔκείνην τὴν ὥραν ἔκαμνε μετάνοιες, ἐστρωκάθηκε καὶ ἥρχισης ἄνθρωπος...

— Δὲν εἶνε τίποτε· δὲ ἀέρας χτυπᾷ, εἶπε.

— Αλλὰ ταυτοχρόνως ἥκουσθη καθαρὰ κτύπος εἰς τὸ παράθυρον.

— Καὶ δὲν εἶνε παιδί... Καὶ μολάταντα ἔκαμε τὴν σκέψην πῶς ἔπρεπε νὰ τὸν δεχθῆι, πῶς ἔπρεπε νὰ ἔμβηται τὸν Κίτσου.

— Χριστὸς καὶ Παναγία, ποιὸς εἶνε;—εἶπε σιγά σιγά ἡ Λεινὼ καὶ ἔκαμε τὸν σταυρόν της.

— Ποιὸς νᾶνε τέτοια ὥρα;

— Εξω ἀπὸ τὸ παράθυρον ἥκουσθη κάποια παραπονετικὴ φωνή, ἀλλὰ τὴν ἔπιχρε ἀμέσως δὲν ἔμεινες.

— Ο Θάνος ἐκύτταξε ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἀλλὰ τὴν ἔπιχρη σκοτάδι—πίσσα.

— Αχ, Θεέ μου! Θὰ ξυπνήσουν πάλι τὰ παιδιά! ἐφώναξε ἡ Λεινὼ δυστρεστημένη.

Ο Θάνος ἥθιέλησε ν' ἀνοίξῃ τὸ παραθύρον καὶ νὰ ἔρωτήπη ποιὸς κτυπᾷ, ἀλλὰ ἡ Λεινὼ τὸν ἔμποδίσει νὰ τὸ ἀνοίξῃ.

— Θὰ μηδὲ μέσα στὴ στιγμὴ τόσο χιόνι, ποῦ θὰ χρειασθῆς φτυάρι ύστερα νὰ τὸ πετάξῃς!—"Επειτα θὰ κρυπτογήσῃ καὶ τὸ παιδί... Καλλίτερα ν' ἀνοίξῃς τὴν πόρτα.

Ο Θάνος ἐμισοάνοιξε τὴν θύραν, προέβαλεν ἔξω τὴν κεφαλήν του καὶ ἥρωτησε δυνατάτη:

— Ποιὸς εἶνε; Ποιόνα ζητεῖς;

— Απόκρισιν τοῦ ἔδωκε δὲν ἄνεμος, ποῦ ἔφύσα ώς λυσσασμένος. Απὸ τὴν ωγωμήν της θύρας ἔπεισε χιῶν ἐπάνω εἰς τὸν Θάνον.

— Ποιὸς εἶνε; ποιὸς κτυπᾷ; ἀκόμη δυνατώτερα ἥρωτησε δὲν θάνος.

— Αφήσετε με νὰ ζεσταθῶ... Γι' ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ...—ἔστεναξε εἰς τὴν ἔξωθυραν καποία φωνή, ποῦ μόλις διεκρίνετο.

— "Α, τί εἶνε! Φοβούμαι!—ἔφωναξε ἡ Μαριγώ ποῦ εἶχεν ἔξυπνήσει.

— Σούτ, σῶπα! εἶπε ἡ μητέρα. Θὰ ξυπνήσεις τὸ Μῆτρο.

— Ποιὸς εἶσαι; ἥρωτησε πάλιν δὲν θάνος.

— Εσύριξε πάλιν δὲν ἄνεμος ἔπεισε πάλιν χιόνι ἀπάνω εἰς τὸν Θάνον καὶ κάποια φωνή ποῦ μόλις ἥκουσθε εἶπε:

— "Επάγωσα... Αφήσετε με νὰ μπῶ νὰ ζεσταθῶ... εἶμαι ξένος..."

Υστερον ἀπὸ αὐτὸν κάποιος ἔβηξε καὶ ἀνεστέναξε.

Ο Θάνος ἐστέκετο μὲ ἀπορίαν μὴ γνωρίζων τί νὰ κάμῃ· νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ εἰσέλθῃ ἢ νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ; Καὶ τὸν ἔλυτει καὶ ἔφοβετο: «ποιὸς ξέρει, μπορεῖ νὰ εἶνε κανένας κακὸς ἄνθρωπος»...

Κ' ἐνθυμήθη ποῦ πρό τινων ήμερῶν εἰς τοῦ γείτονός του τοῦ Κίτσου ένας τοιούτος ξένος τοῦ ἔλυτει τὸ ἄλογόν του,

— Δέν εἶνε τίποτε· δὲ ἀέρας χτυπᾷ, εἶπε.

— Αλλὰ ταυτοχρόνως ἥκουσθη καθαρὰ κτύπος εἰς τὸ παράθυρον.

— Χριστὸς καὶ Παναγία, ποιὸς εἶνε;—εἶπε σιγά σιγά ἡ Λεινὼ.

— Εξω ἀπὸ τὸ παράθυρον ἥκουσθη κάποια παραπονετικὴ φωνή, ἀλλὰ τὴν ἔπιχρη σκοτάδι—πίσσα.

— Ο Θάνος ἐκύτταξε ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἀλλὰ τὴν ἔπιχρη σκοτάδι—πίσσα.

— Πέ του νὰ πάῃ στοὺς γειτόνους. "Ας πῷ νὰ χτυπήσῃ στοῦ Κίτσου. Μέσα στὴν καλύβα τους δὲν εἶν' ἄλλος παρὰ αὐτὸς καὶ ἡ γηρά του. Ποῦ μποροῦμε νὰ τὸν δεχθοῦμε μεῖς; θὰ κατατρομάξουν ὅλα τὰ παιδιά.

— Ο Θάνος ηκούσε τὴν γυναικα του καὶ εἶπε:

— Γιατὶ θὰ τρομάξουν; ἀνθρώποις εἰς τὸ παράθυρον.

— Πέ του νὰ πάῃ στοὺς γειτόνους. "Ας πῷ νὰ χτυπήσῃ στοῦ Κίτσου. Μέσα στὴν καλύβα τους δὲν εἶν' ἄλλος παρὰ αὐτὸς καὶ ἡ γηρά του. Ποῦ μποροῦμε νὰ τὸν δεχθοῦμε μεῖς; θὰ κατατρομάξουν ὅλα τὰ παιδιά.

— Ο θεός ηκούσε τὴν γυναικα του καὶ εἶπε:

— Γιατὶ θὰ τρομάξουν; εἰς τὸ παράθυρον.

— Μά τι θὰ πάῃ θάνατον; Ακούσα τὸν θεόν της θύραν, ποῦ μόλις διεκρίνετο.

— Μά τι θὰ πάῃ θάνατον; Ακούσα τὸν θεόν της θύραν, ποῦ μόλις διεκρίνετο.

— Μά τι θὰ πάῃ θάνατον; Ακούσα τὸν θεόν της θύραν, ποῦ μόλις διεκρίνετο.

— Κάμετε ἔλεος, χριστιανοί! ἔφωναξε μὲ ἀπελπισίαν δὲν διαβάτης καὶ ἔπνιγη ἀπὸ τὸν βῆχα.

— Μάνα μου, μανοῦλα μου, φοβᾶμαι! ἔφωναξεν ἔξαφνα ἡ Μαριγώ καὶ ἔπιδησε ἀπὸ τὸ στρῶμα της.—Τατά μου, μάνα μου!

— Ηρχισε νὰ κλαίῃ, ηρπασε τὴν Λεινὼ ἀπὸ τὸ φόρεμα καὶ δὲν τὴν ἀφίνε.

— Εσύριξε πάλιν δὲν ἄνεμος ἔπεισε πάλιν χιόνι ἀπάνω εἰς τὸν Θάνον καὶ κάποια φωνή ποῦ μόλις ἥκουσθε εἶπε:

Λενιώ: ἐπάγωσε ή κάμαρα! Δὲ βλέπεις, πῶς τὰ παιδιά εἶνε μὲ τὸ ποκαμισάκι;

Ο Θάνος ἔκλεισε τὴν θύραν, ἀφῆσε μίαν ωραγήν καὶ ἀπὸ τὴν φωγμήν ἔκραυγασε:

— Αλ̄, καλὲ ἄνθρωπε! — πήγαινε νὰ χτυπήσῃς τοῦ γείτονα· ἐκεῖ ἔχουν περισσότερη εὐρυχωρία. Ακοῦς;

Εἰς τὸν δρόμον ἐστέναξε πάλιν κάποιος ἀλλὰ δὲ ἄνεμος ἀπέπνιξε τὴν φωνήν του.

— Κλεῖσε τὴν πόρτα σου λένε! — εἶπε η Λενιώ.

— Πήγαινε νὰ χτυπήσῃς τοῦ γείτονα, τοῦ γείτονα χτύπα! ἔφωναξε πάλιν δὲ Θάνος καὶ ἥθελε κάτι νὰ εἰπῇ ἀκόμη, ἀλλὰ ἤλθεν η Λενιώ καὶ μὲ θυμὸν ἔδωσε μίαν τῆς θύρας καὶ τὴν ἔκλεισε μὲ τὸ σίδηρον.

— Ο Θάνος ἐστέκετο εἰς τὴν θέσιν του ἀμηχανῶν. Τοῦ ἔφαινετο πῶς ἔκαμε κάποιαν κακὴν καὶ πῶς αὐτὸν δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ κάμη... Ἐκύτταξε ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἔβαξε τὸ αὐτὸν του ν' ἀκούση, ἐστενοχωρεῖτο καὶ ἐπὶ τέλους ἔβαλε μίαν φωνὴν εἰς τὰ παιδιά.

— Βρὲ σεῖς, δὲν κοιμᾶστε, παληγόπαιδα! Τί σᾶς ἔπιασε ἀπόψε; Νὰ πιάσω τὸ σκουπόξυλο νὰ σᾶς δεῖξω 'γώ!

Δὲν ἔπιανε νὰ νομίζῃ πῶς δὲ διαβάτης ἔξακολονθεῖ νὰ χτυπᾷ τὴν θύραν, πῶς βήχει, πῶς ἀναστενάζει· δταν δῆμως ἐπόρσεξε καλὰ ν' ἀκούσῃ, δὲν ἤκουσε πλέον τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸν ἄνεμο ποὺ ἔβογγούσε...

— Η Λενιώ ἔβαλε δπως - δπως τὰ παιδιά νὰ κοιμηθοῦν, ἔπειτα ἔπειτε νὰ κοιμηθῇ καὶ αὐτῇ.

— Αμ' οὐ γιατὶ δὲν πλαγιάζεις; ήρώτησε τὸν ἄνδρα της.

Ο Θάνος δὲν ἔδωσε καμμίαν ἀπάντησιν. Ήρχισε ἀργὰ ἀργὰ νὰ ἐκδύεται στενάζων καὶ κινῶν τὴν κεφαλήν του. «Ἐπρεπε νὰ τὸν ἀφήσω νάμπη, — ἔλεγε καθ' ἔαντόν. Πόσο τόπο θὰ μᾶς ἔπιανε! »Αχ, δὲν ἔκάμαμε καλά, διόλου καλὰ δὲν ἔκάμαμε!...

Ἐσβυσε τὸ φῶς κ' ἐπλάγιασε.

Μέσα εἰς τὴν καλύβην ἔγεινε ήσυχία. Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν μόνον κανὲν ἀπὸ τὰ παιδιά ἐμοιχομούριζε καὶ ὅμιλει μέσα εἰς τὸν ὑπνον του. Ο Μῆτρος ἐστριφογύριζεν εἰς τὸ στρῶμα του καὶ κάποτε ἤρχιζε νὰ κλαίῃ. Ἐπειτα ἔγεινε πάλι ήσυχία, τόση, ποῦ εἰμποροῦσε κανεὶς ν' ἀκούσῃ τὴς κατασφίδες ποῦ ἐγάντζωνται εἰς τὸν τοῖχον καὶ ἐπερπατοῦσαν εἰς τὴν δροφήν.

Η Λενιώ ἤρχισε πλέον νὰ φοχαλίζῃ, ἀλλὰ

δὲ Θάνος δὲν ἔκοιματο. Ήτον πεσμένος καὶ εἶχε τ' αὐτὶ του εἰς τὴν βοὴν τοῦ ἀνέμου, ποῦ ἔκλαιε καὶ ἐστέναξε εἰς τὸ παράθυρον μὲ διαφόρους φωνάς. Πότε ἐσφύριζε μὲ λύσσαν καὶ ἔκάλυπτε μὲ χιόνια τὸ παράθυρον πότε ἔξαφνα ἐβροντοῦσε κάπου σὰν κανονιά καὶ πότε ἐστέναξε λυπτερὰ λυπτερὰ ώς νὰ ἔκρυψε καὶ αὐτὸς δὲ ίδιος

— Ό καιρὸς περονᾶ καὶ δὲ Θάνος μάτην προσπαθεῖ νὰ κοιμηθῇ.

Βαρεῖα συλλογὴ τὸν βασανίζει. Κατ' ἀρχὰς ἀνησύχει διὰ τὸν διαβάτην τὸν ἔτυπτεν η συνείδησίς του· ἔπειτα ἐσυλλογίσθη τὸν μικρότερον του ἀδελφὸν τὸν Βασίλη. Ἐνθυμήθη δὲ Θάνος πῶς ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ ἔζησαν μονοιασμένοι πάντα, ἀγαπημένοι, δὲν εἶναι ἐβαστοῦσε τὸν ἄλλον καὶ οὔτε μαλάματα οὔτε καυγάδες εἶχαν ποτὲ ἀναμεταξύ των.

«Καλὸ παιδὶ δὲ Βασιλάκης — ἐσκέπτετο δὲ Θάνος — ἀξιαγάπητο παληράρι! Ο Θεός μονάχα νὰ τοῦ δίνῃ ὑγεία καὶ νὰ τελειώσῃ τὸ στρατιωτικό του, καὶ νὰ δῆς πῶς θὰ ζήσωμε μαζὶ ἀγαπημένοι δπως πρῶτα!..»

Ἐπειτα ἤρχισε πάλι νὰ τοῦ παρουσιάζεται τοῦ Θάνου δὲ διαβάτης καὶ πάλιν τοῦ ἔφανη πῶς κάποιος κτυπᾷ καὶ στενάζει ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρον.

Τέλος πάντων τὸν ἐπῆρε δὲ ὑπνος. Καὶ κοιμᾶται δὲ Θάνος ὑπνον ἐλαφρὸν καὶ ταραγμένον καὶ τοῦ παρουσιάζεται δὲ Βασίλης — Ωσάν νὰ τὸν βλέπῃ νὰ ἔρχεται μὲ τὸ ταγάρι στὸν διμο· ἔρχεται ἀπὸ τὸ πλατὺ τὸν κάμπο καὶ γύρω του βογγᾶ δὲ χιονιάς καὶ τὸν σκεπάζει τὸ χιόνι ἀπὸ τὰ πόδια ἔως τὴν κορφή καὶ σὰν νὰ ἐστάθη δὲ Βασίλης μέσα εἰς τὴν μέσην τοῦ κάμπου, ἀνεστέναξε σιγὰ σιγά, ἔπειτα ἐσταυροκοπήθη, ἔβγαλε τὸ ταγάρι του, τὸ ἔβαλε μαξιλάρι κ' ἐπλάγιασε... «Θὰ παγώσῃς, Βασίλη!» τοῦ φωνάζει μέσα εἰς τὸν ὑπνον του δὲ Θάνος. 'Αλλὰ δὲ Βασίλης δὲν ἀκούει τίποτε πλέον. Τὸ χιόνι στριφογυρίζει ἀπὸ πάνω του καὶ δύοντεν τὸν σκεπάζει. «Σήκω, Βασιλάκη, θὰ ξεπαγιάσῃς!» τοῦ φωνάζει μὲ δληγη του τὴν δύναμιν δὲ Θάνος. Ο Βασιλάκης δῆμως ητο πλέον δλότελα σκεπασμένος ἀπὸ τὸ χιόνι σὰν μέσα εἰς σάβανο, ἐκοκκάλισε πλέον ἀπὸ τὸ φυγκός καὶ ἔγινε σὰν ἔνα κομμάτι πάγος.

Απὸ τὴν τρομάραν του ἔξυπνησεν δὲ Θάνος καὶ ἤρχισε νὰ κάμηνη τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Μέσα εἰς τὴν καλύβην ητο ήσυχία καὶ σκοτάδι δπως καὶ πρότερον. Ελίγωνε η καρδιὰ τοῦ Θάνου. Πολλὴν ὥραν ἔστριφογύριζε ἀπὸ τὸ

ἔνα πλευρὸν εἰς τὸ ἄλλο — δὲν ἡμπορεῖ νὰ κοιμηθῇ δσον καὶ ἀπὸ προσπαθῆ!

— Λενιώ, αἴ Λενιώ! — ἐφώναξε σιγὰ σιγὰ τὴν γυναικα του δ Θάνος.

Η Λενιώ δὲν ἤκουσε: ἐρροχάλιζε γλυκά.

Ο Θάνος τὴν ὥμησε σιγὰ εἰς τὸν ὥμον.

Η Λενιώ ἀπεταύσθη κ' ἐμοιχομούρισε κάτι μέσα εἰς τὸν ὑπνον της.

— Ακουσε, Λενιώ, εἶπε ἀκόμη μίαν φορὰν δὲ Θάνος.

— Μη... τί θέλεις; εἶπε μὲ νυσταγμένην φωνὴν η Λενιώ.

— Δὲ ἔρω τι ἔχω καὶ δὲ μπορῶ νὰ κοιμηθῶ, Λενιώ... Δὲ μπορῶ νὰ ήσυχάσω. Δὲν ἀνάβεις τὸ φῶς; "Ολο καλλίτερα θὰ είνε.

— Νὰ η ὥρα τώρα ν' ἀνάψωμε φῶς! Θὰ ξυπνήσῃ τὸ παιδί... Τί νὰ τὸ κάμης τὸ φῶς;

— Δὲ μπορῶ σκοτεινά, στενοχωριέμαι, Λενιώ!

— Μὰ τι στενοχώρια πάλι εἰν' αὐτὴ ποὺ σ' ἔπιασε; Ποιά εἰν' η ἀφορμή; "Η μήπως συλλογίζεσαι δλο τὸ Βασίλη;...

— Μούρχονται λογιώ - λογιώ σκέψεις στὴν κεφαλή μου καὶ μὲ βασανίζουν! Συλλογίζομαι καὶ τὸ Βασίλη, συλλογίζομαι κι' αὐτὸν ποὺ χτυποῦσε...

— Αλ, καὶ τι τάχατες; ἐρωτᾷ η Λενιώ καὶ ἤρχισε ἔξαφνα τώρα ν' ἀνησυχῇ καὶ αὐτῇ.

Ο Θάνος ἐσιώπα.

— Μού χώθηκε στὴν κεφαλή αὐτὴ η συλλογή καὶ μὲ τυραννεῖ — εἶπε μετ' δλίγον κ' ἐμισσοτρώμη ἀπὸ τὸ στρῶμα — γυρεύω νὰ τίνε διώξω — δὲ φεύγει.

— Μὰ τι λογής σκέψι εἰνε, τι συλλογή;

— Νὰ σοῦ πῶ: — συλλογίζομαι, πῶς ἀντὶ τύχη δὲ Βασίλης μας κ' ἔχασε τὸ δρόμο μ' αὐτὴ τὴ χιονιά, ἀν τύχη αὐτὸς δὲν εἶνος, ποὺ χτυποῦσε τὴν πόρτα μ' αὐτὴ τὴν τρικυμία, μέσα στὰ χιόνια...

— Μή μὲ λωλάνης! εἶπε τρομαγμένη η Λενιώ.

— Τί νὰ μὴ σὲ λωλάνω; δύσκολο πρᾶμα τῶχεις νὰ χάσῃ κάνεις τὸ δρόμο; ἐξηκολούθησεν δὲ Θάνος. — Φαντάζομαι λοιπόν, πῶς ἔτσι δὲ θάχασε τὸ δρόμο καὶ δὲ Βασίλης μας, ἐχτύπησε στὴ μιὰ καλύβα, στὴ δεύτερη, στὴν τρίτη — δὲν τοῦ ἀνοιξαν πουνθενά... Φαντάζου λοιπόν νὰ μενή δξω νύχτα, μὲ τέτοιο καιρὸ στὸν κάμπο καὶ νὰ ξεπαγιάσῃ σὰν τὸ σκυλί που δὲν ἔχει ἀφέντη!..

— Τί ναι τώρα αὐτὰ ποῦ λες καὶ μὲ τρομάζεις τέτοια ὥρα! εἶπε η Λενιώ κ' ἐγύρισε ἀπὸ κεῖ τὸ πρόσωπόν της.

Ο Θάνος ἐσιώπησεν. Επέρασαν μερικὰ λεπτὰ τῆς ὥρας. — Η Λενιώ ηρχισε πάλιν νὰ ἀποκοιμᾶται ἀλλὰ ἔξαφνα ἤκουσεν ἐκ νέου τὴν φωνὴν τοῦ Θάνου.

— Ακουσε, γυναικα! της εἶπε τόσον δυνατά, ώστε η Λενιώ ἀνεσκίρτησε — ἀν τύχη καὶ συνέβηκε τίποτε κακό σὲ κείνον τὸν διαβάτη,

νὰ ξέρῃς πῶς μεγάλο κρῆμα θὰ πάρωμε στὴν ψυχή μας. Σκέψου, πῶς δποιος κι' ἀν ηταν, κι' αὐτός, σὰν τὸ Βασίλη μας, κάποιον θὰ ξητοῦσε η τὸν ἀδερφό του η τὴ μάνα του. Καὶ μεῖς τὸν ἔδιωξαμε καὶ δὲν ἐλυπηθήκαμε τὸν ἀνθρώπο!

— Γιατὶ λές πῶς τὸν ἔδιωξαμε; Καθόλου δὲν τὸν ἔδιωξαμε γι' αὐτὸν ηταν τὸ ίδιο ἀν ξενυχτοῦσε ἔδω η στοῦ γείτονα.

— Εἴκολο τῶχεις — στοῦ γείτονα! Δὲν κάνεις πῶς πῆσε στοῦ Κίτου — μὲ κανονιὲς δὲν τοὺς ξενυχᾶς!

— Αν δὲν είνε στοῦ Κίτου μὲς ἐπήγαινε στοῦ γέρο - Παντελῆ...

— Οχι, δχι, δὲν ἔκάμαμε καλά! — εἶπε δὲ Θάνος. — σκυλὶ καὶ πάλι τὸ λυπᾶσαι δχι ἔδω ζωντανὸν ἄνθρωπο.

— Τί τὰ τσαρούχια σου βάζεις; τὸν ἔρωτᾶ η Λενιώ, — ποῦ θὰ πῆς! Δὲν ήσυχασεις πιά; — Πάω νὰ ίδω δλο θὰ ξελαφώσῃ η ψυχή μου, ἀπεκρίθη δὲ Θάνος, φορῶν εἰς τὸ σκότος τὰ ρούχα του.

— Καμμιὰ ἀνάγκη δὲν ητανε νὰ πῆς!... εἶπε η Λενιώ. — Τί θὰ δῆς τώρα μέσα σὲ τέτοιο σκοτάδι; Τώρα σου κατέβηκε, ἀφοῦ πέρασε δλάκεον νύχτα! Δὲν περιμένεις νὰ ξημερώσῃ τότε πηγαίνεις, ἀφοῦ τὸ θούχα του.

— Η Λενιώ ἐσηκώθη, ἐγέμισε ἔνα κουμάρι νερὸ καὶ ἐπῆγε τὸν Θάνου.

— Νά, πιέ καλλιο περάσουν η συλλογὲς καὶ θὰ σὲ πάρη καὶ δὲν πέρασες.

Ο Θάνος ἐλαβε τὸ κουμάρι καὶ ἤρχισε νὰ πίνῃ μὲ πολλὴν δίψαν.

— Αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερο, εἶπε η Λενιώ, δχι ποῦ ζητεῖς νὰ πῆς δὲ έρω ποῦ καὶ δὲν ξενυχεῖς τί.

— Εβαλε τὸ κουμάρι ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι κ' ἐπλάγιασε. Ο Θάνος ἔπειτε πάλιν εἰς συλλογήν καὶ δὲν ηξενορεῖς η σάνη: νὰ ιπάγη η νά περιμένη δξω τὸ πρωΐ; Η Λενιώ δῆμως προσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ νὰ μενήῃ.

— Δὲν ιπάρχει ἀμφιβολία πῶς θὰ πῆγε η στοῦ Κίτου η στοῦ γέρο - Παντελῆ Επειτα

σκέψου, μπορούσαμε μεῖς νὰ τόνε δεχτοῦμε; Κακὸ εἶνε, μὰ ἔχομε καὶ παιδιά — κατάλαβες; 'Ο Μῆτος νά, δὴ μέρα σήμερα σὰν νάνε μέσα στὴ φωτιά... Κ' ἔγὼ πιὰ δὲν αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτό μου ἀπὸ τὴν πούρασι. 'Ο Κίτσος' παιδιὰ δὲν ἔχει καὶ τοῦ γέρο. Παντελῆ εἶν δὲλα μεγάλα· τὸ σωστὸ λοιπὸν ἥτανε νὰ τὸν στείλωμ' ἔκει. Δὲν τὸν ἐστείλαμε μερῶδρόμῳ· ἔδω κοντὰ εἶνε — στὴ γειτονιά.

Πολλὴν ὡρα ὅμιλει ἡ Λενιώ. 'Ο Θάνος ἥκουε, τὴν ἥκουσε καὶ ὡς νὰ ήσυχασεν δὲλιγον. Ἐκεῖ κατὰ τὴν αὐγὴν τὸν ἐπῆρ' δὲν προς ἄλλα δὲν ἐκοιμήθη πολὺ. Εὐθὺς ἀμα ἐξημέρωσε, δὲν ἐπῆδησεν ἀπὸ τὸ στρῶμα, ἐπλύθη γρήγορα γρήγορα καὶ σιγά - σιγά, διὰ νὰ μὴ ξυπνήσῃ τὰ παιδιά ἔξηλθεν ἀπὸ τὴν καλύβην. Μετὰ βίας κατώρθωσε ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν — τόση χιών εἶχε πέσει τὴν νύκτα. 'Ο Θάνος μόλις ἡμπόρεσε νὰ ἔβγῃ προτάξας τὸν ὕμον του διὰ τῆς θύρας καὶ ἔξηλθεν εἰς τὴν αὐλήν.

Τὸ κακὸν εἶχε περάσει. Ἐκαμνε διμοις φοβερὴν παγωνιά. Βουνὸ τὸ χιόνι δὲλα κάτασπρα. 'Η ἔξωθυρα ἦτο μισοχωσμένη καθὼς καὶ τὸ παράθυρον. Ἐως εἰς τὰ γόνατα μέσα εἰς τὸ χιόνι, ἔφθασεν δὲν θάνος μέχρι τῆς καλύβης τοῦ Κίτσου καὶ ἥρχισε νὰ κτυπᾷ, ἄλλα κανεὶς δὲν ἀπεκρίθη εἰς τοὺς κτύπους του. Ἐπῆγε εἰς τὴν καλύβην τὸν γέρο - Παντελῆ, ἄλλα καὶ ἔκει δὲν τοῦ ἥνοιξαν. Φαίνεται πῶς ἐκοιμῶντο ἀκόμη.

«Ἄς πάω νὰ φτυαρίσω ἔγὼ τὸ χιόνι δοσηνώρα», εἶπε καθ' ἑαυτὸν δὲν θάνος, κ' ἐπῆγε κ' ἐπῆρε φτυάρι καὶ ἥρχισε κατ' ἀρχὰς νὰ φτυαρίζῃ ἀπὸ τὴν μεσόθυραν τῆς καλύβης. Τὴν στιγμὴν ἔκεινην ἔξηλθεν ἡ Λενιώ ἀπὸ τὴν καλύβην.

— Πώ - πώ! τί χιόνι πονδριέ! ἐφρώναξε. 'Εκλεισε δὲλα τὰ παράθυρα κ' ἐσκοτείνιασε ἡ καλύβη. — Αζ, ἐπῆγες νὰ ἰδῆς στοὺς γειτόνους;

— 'Επῆγα μὰ κοιμῶνται ἀκόμη. Θὰ παστρέψω τὸ δρόμο ἀπὸ τὸ χιόνι καὶ θὰ πάω πάλι. Τί κάνει δὲν Μῆτος - κοιμᾶται;

— Δόξα νάχη ὁ Θεός, καλὰ εἶνε, ἥσυχα κοιμᾶται. Τώρα μὲ τὸν ὑπνο τὸν περάση ἡ ἀρώστεια.

— Δόξα σοι, ὁ Θεός... 'Ο ξένος αὐτὸς πρέπει νὰ ξενύχτησε στοῦ γέρο - Παντελῆ - ἔτσι μοῦ φαίνεται.

— Ο Θάνος ἔχωσε τὸ φτυάρι του μέσα εἰς τὸ χιόνι, τὸ ἔγειμισε καὶ ἔκαμε κίνησιν νὰ τὸ φωνάξω τοὺς γειτόνους!..

— Εξαφνα τὸ φτυάρι τοῦ ἔπεσε ἀπὸ τὰς χειρας... 'Ο Θάνος ὡπισθοχώρησε καὶ εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνήν:

— Λενιώ... Τί ν' αὐτὸν ἔδω;.. Χριστέ καὶ Παναγία μου!..

— Η Λενιώ ἐπλησίασε. Ἐπάνω εἰς τὸ παρὰ τὴν θύραν θρανίον ἔφάνησαν κάτω ἀπὸ τὸ χιόνι οἱ πόδες ἀνθρώπου, φοροῦντος στρατιωτικὰς ἀρβύλας.

— Η Λενιώ ἥθλησε νὰ ορίξῃ κραυγήν, ἀλλὰ ἐπιάσθη ἡ φωνή της ἥνοιξε δρόμοντα τὰ μάτια της κ' ἐκύτταξε μὲ τρόμον τὰ ἀκίνητα πόδια.. 'Ο Θάνος, ὡχρός καὶ τρέμων, ἔκαμε τὸν σταυρὸν του, ἀνέλαβε τὸ φτυάρι καὶ ἥρχισε μὲ δσην εἶχε δύναμιν νὰ φτυαρίσῃ τὸ χιόνι.

— Χριστὲ καὶ Παναγία μου, τί ν' αὐτό! ἔξηκολούθει νὰ λέγῃ ἔντρομος καὶ μὲ τρέμουσαν φωνήν.

— Εφτυάρισε, ἐφτυάρισε χιόνι κ' ἔξαφνα ἔπεσε μὲ ἀπελπιστικὴν κραυγὴν κ' ἐσωριάσθη ἐπάνω εἰς τὸ χιόνι. Ἐμπροσθέν του, ἐπάνω εἰς τὸ θρανίον ἔκειτο δικρότερός του ἀδελφός, δι Βασίλης με τὸν στρατιωτικὸν μανδύαν καὶ μὲ τὸ ταγάρι εἰς τὸν ὕμον. Ἐκεῖτο ἔκειτο κουλουριασμένος, ἡ κεφαλή του ἦτο κρεμασμένη πλαγίως, οἱ δοφθαλμοί του κλεισμένοι, ὡς νὰ εἶχε ἀποκοιμηθῆ ὑπνον ἥσυχον καὶ γλυκύν.

— Βασίλη! Βάσο! ἀδελφούλη μου! — ἐφράναξε δὲν θάνος γονατιστὸς πρὸ τοῦ νεκροῦ τοῦ ἀγαπημένου του ἀδελφοῦ. — Νά, πῶς σὲ δεχμήκαμε μεῖς, πῶς σ' ἐξεστάναμε, δυστυχισμένε μου ἀδερφέ! Οὔτε τὸ στρατιωτικὸ σ' ἔβλαψε, οὔτε ἡ ἀρρώστια σ' ἐδάμαξε, —οἱ συγγενεῖς σου σὲ κατέστρεψαν ἀδικα, ἀδικοθανατισμένε μου Βάσο! ..

— Αυστυχισμένε μου ἀδερφέ! Μεγάλη ἀμαρτία ἐκάμαμε στὸ Θεό! Κάλλιο εἶχα ν' ἀδικοθανατίσω γ' παρὰ νὰ καταστρέψω ἐσένα, καλέ μου ἀδερφέ! Καὶ πῶς σ' ἐπεριμέναμε! πῶς σ' ἐπεριμέναμε καὶ νὰ πῶς σὲ δεχόμαστε! Θέε μου πολινέσπλαγχνε, γιατὶ μᾶς τιμωρεῖς ἔτσι; !.

— Επιασε τὸ παγωμένο χέρι τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια του. — Η Λενιώ ἥρχισε ἔξαφνα νὰ ξεφωνίσῃ.

— Αχ, Παναγίτσα μου, μεγάλο κακὸ ποῦ μᾶς βρήκε τοὺς ἀμοιδους!.. Σήκωσε τονε, πάρε τονε νὰ τὸν πάμε μέσα! - ἐφρώναξε πνιγμένη στὰ δάκρυα - μπορεῖ νὰ ξανανοιόσῃ, μπορεῖ νὰ ζήσῃ!.. Χριστὲ καὶ Παναγία μου! Πήγανέ τονε μέσα, Θάνο!.. Νά πᾶ νὰ φωνάξω τοὺς γειτόνους!..

— Σῶπα, γυναῖκα, ἀφησε! — εἶπε δὲν Θάνος μὲ βαθειὰ φωνή — προτήτερα ἔπρεπε νὰ τὸ σκεφθοῦμε αὐτὸν τώρα πιὰ εἶνε ἀργά. Δὲν ἐλπιζήκαμε τὸν ἀνθρώπο, ἔδιώξαμε τὸν ἀδερφό

μας σὰν νάταν κανένας σκύλος... Μὴν κλαῖς καὶ φωνάζεις ἀδικα τώρα, μοῦ σπαράζεις τὴν καρδιά... τὸ νεκρὸ δὲν τὸν ἀνασταίνει!

— Κ' ἔκλαιεν δὲν Θάνος δάκρυα πικρά.

ΑΓΑΘ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Μήμησις ἐκ τοῦ φωσσικοῦ.

ΘΑΪΣ*

Μνησιόρημα ΑΝΑΤΟΛΑ ΦΡΑΝΣ. — Μετάφρασις Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΕΥΦΟΡΒΙΟΝ

— Ο Παφνούτιος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἀγίαν ἔρημον, λαβὼν τὸ πλοῖον, τὸ δποῖον εἶς 'Ατριβίδος ἀνήρχετο τὸν Νεῖλον καὶ ἐφερε τρόφιμα εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ 'Αββᾶ Σεραπίωνος. — Όταν ἀπεβιβάσθη, οἱ μαθηταί του ἐπροσθρησαν πρὸς αὐτὸν μὲ μεγάλας ἐνδείξεις χαρᾶς. — Άλλοι ὑψώναν τὰς χειρας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἄλλοι ἐπιπτον καταγῆς καὶ ἥσπαζοντο τὰ σανδάλια τοῦ 'Αββᾶ, γνωρίζοντες πᾶν δι, τι δι γιος εἶχεν ἐκτελέσει ἐν 'Αλεξανδρείᾳ. Δι' ὅδων ἀγνώστων καὶ ταχειῶν οἱ μοναχοὶ ἐμάνθανον τοιουντορόπως πᾶν δι ενδιέφερε τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν δόξαν τῆς θρησκείας, αἱ δὲ εἰδήσεις ἔτρεχον εἰς τὴν ἔρημον μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ σιμούν.

— Καὶ ἐνῷ δὲν Παφνούτιος ἐβυθίζετο εἰς τὴν ἔρημον, οἱ μαθηταί τὸν παρηκολούθουν δοξολογοῦσσες τὸν Κύριον. — Ο Φλαβιανός, δι πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν, καταληφθεὶς αἰφνιδίως ὑπὸ εύσεβοῦς παραληρισμοῦ ἥρχισε νὰ ψάλλῃ ἐμπνευσμένον τινὰ ὕμνον.

— Ποῖος εἶνε δὲν ἀνθρώπος αὐτός; μὴν ἀναγνωρίζων διόλου τὸν ἀββᾶν. — Άλλα κανεὶς δὲν ἐποδόσειε εἰς δι, τι ἔλεγε, διότι τὸν ἐγνώριζον εύσεβεστατον ἀλλὰ πτωχὸν τὸ πνεῦμα.

— Ο ἀββᾶς τῆς 'Αρσινόης κλεισθεὶς εἰς τὸ κελλίον του ἐσκέπτετο.

— Ιδοὺ ἔγω ἀνέκτησα τὸ ἀσυλον τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς εύτυχίας μου, καὶ εἰσῆλθα

* Ιδε σελ. 223.

εἰς τὸν πύργον τῆς ἡρεμίας μου. Διατί λοιπὸν ἡ προσφιλῆς ἐκ καλάμου στέγη δὲν μὲ δέχεται φιλικᾶς; καὶ διατί οἱ τοῖχοι δὲν μοῦ λέγουν καλῶς ἥλμες;

Τίποτε μολαταῦτα ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου δὲν μετεβλήθη εἰς τὸν οἶκον αὐτὸν τῆς ἐλλογῆς μου. Ἰδοὺ ἡ τράπεζα καὶ ἵδιον ἡ κλινὴ μου. Ἰδοὺ ἡ ταριχευμένη κεφαλὴ νεκροῦ ἡ δοπιά τόσας μὲ ἐνέπνευσε σωτηρίους σκέψεις καὶ ἵδιον τὸ βιβλίον εἰς τὸ δοπιόν πολλάκις ἀνεξήτησα τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

Καὶ μολαταῦτα τίποτε δὲν ἀνευρίσκω ἔξσων ἄφησα. Τὰ πράγματά μου φαίνονται ὅλα γυμνὰ πάστης κάριτος καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι τὰ βλέπω σήμερον διὰ πρώτην φοράν. Ἀτενίζων τὴν τράπεζαν καὶ τὴν κλίνην τὰ δοπιά διὰ τῶν χειρῶν μου κατεσκεύασα, βλέπω τὴν μαρόην καὶ ἀπεξηραμένην κεφαλήν, τὸν κυλίνδρους αὐτοὺς τοῦ παπύρου τὸν πλημμυροῦντας ἀπὸ τὰ ορήματα τοῦ Θεοῦ καὶ νομίζω ὅτι βλέπω ἔπιπλα νεκροῦ. 'Αφ' οὖν τοσοῦτον τὰ ἡγάπησα, δὲν τὰ ἀναγνωρίζω τώρα πλέον! Ἐπειδὴ βεβαίως τὰ ἀντικείμενα δὲν μετεβλήθησαν ἥμην ἐγὼ ἄλλος ἀνθρωπος! Νεκρὸς ἥμην ἐγώ! Τί συνέβη, Θεέ μου; Καὶ ἀνησύχει πρὸ πάντων ενρίσκων τὸ κελλίον του στενὸν ἐνῷ ἀτενίζων αὐτὸν μὲ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς πίστεως ἐπρεπε νὰ τὸ ενδίσκη ενδύτατον ἀφ' οὗ ἡ ἀπειρία τοῦ Θεοῦ ἥνοιγετο ἐντὸς του. Προσενήθης μὲ τὸ μέτωπον καταγῆς ἀνέκτησεν δλίγην ενφροσύνην. Προσηρύχετο ἥδη πρὸ μιᾶς ὥρας ὅτε ἡ εἰκὼν τῆς Θαΐδος παρουσιάσθη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Καὶ ἥχαρίστησε τὸν Θεόν.

— Σὺ μοῦ τὴν ἀποστέλλεις, Ἰησοῦ. Ἀναγνωρίζω τὴν ἀπειρόν σου ἀγαθότητα. Ἐπιθυμεῖς νὰ ἀνακτήσω τὴν εὐθυμίαν μὲ τὴν θέαν ἐκείνης τὴν δοπιάν σου ἀπέδωσα καὶ παρουσιάζεις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸ μειδίαμά της τὸ ἀφωπλισμένον ἥδη, τὴν χάριν της τὴν ἀθώαν πλέον, τὴν καλλονήν της τὴν δοπιάν κατέστησα ἀκίνδυνον. Καὶ πρὸς κάριν μου, Θεέ μου, μοῦ τὴν ἐπιδεικνύεις δοπιάν τὴν ἑστόλισα καὶ τὴν ἀδήγησα δι' ἐσέ, ὡς φίλος ἐνθυμίζει μειδιῶν εἰς τὸν φίλον του τὸ εὐχάριστον δῶρον τὸ δοπιόν ἔλαβε ἔξ αὐτοῦ. Καὶ βλέπω τὴν γυναῖκα ταύτην μὲ εὐχαρίστησιν βεβαιῶ ὅτι ἡ εἰκὼν τῆς μοῦ στέλλεται παρὰ σοῦ. Εὐαρεστεῖσαι ἀκόμη νὰ ἐνθυμῆσαι, Ἰησοῦ μου, ὅτι ἐγὼ σοῦ τὴν ἀπέδωσα. Κράτησον αὐτὴν ἀφ' οὗ σοῦ ἀρέσκει καὶ μήνε πεπίτρεψης πρὸ πάντων νὰ λάμψουν τὰ θέλητρά τῆς δι'-ἄλλον ἐκτὸς σοῦ.

Καθ' δλην τὴν νύκτα δὲν ἥδυνήθη νὰ κοιμηθῇ καὶ εἶδε τὴν Θαΐδα εὐκρινέστερον ἀφ' δι τὴν εἶχε ἰδεῖ εἰς τὸ ἀντρον τῶν νυμφῶν. Καὶ εἶπε.

— Τὴν κατέστησα τοιαύτην πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Πρὸς μεγάλην του δμως ἔκπληξιν δὲν εὐθήκε τὴν ἡρεμίαν.

Καὶ ἐστέναξε.

— Διατί, καρδία μου, εἶσαι τεθλιμμένη καὶ διατί μὲ ταράσσεις;

Καὶ ἡ ψυχή του ἔμεινεν ἀνίσυχος. Καὶ ἔμεινεν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην τῆς θλίψεως ἡ δοπιά προλέγει μεγάλας διὰ τὸν μοναχὸν δοκιμασίας. Ἡ εἰκὼν τῆς Θαΐδος δὲν τὸν ἐγκατέλειπε νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ δὲν τὴν ἐδίωκε διότι ἐσκέπτετο ὅτι προήρχετο ἐκ Θεοῦ καὶ διὰ ἡτο εἰκὼν ἀγάπης. Μίαν πρωταν δμως, ἡ Θαΐς τὸν ἐπεσκέψθη ἐν δνείρῳ, μὲ τὴν κόμην ἴστεφανον, τόσον φοβερὰ εἰς τὴν γλυκύτητά της ὥστε ἀνεκραύγασε ἐκ τρόμου καὶ ἀφυπνίσθη περιορεόμενος ἀπὸ παγωμένον ἴδρωτα. Μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀκόμη κλειστοὺς ἀπὸ τὸν ὑπνὸν ἥσθιαν ὑγρὰν πνοὴν νὰ φαύῃ τὸ πρόσωπόν του. Καὶ εἶδε μικρὸν θῶμα μὲ τοὺς δύο πόδας ἐστηριγμένους ἐπὶ τῆς κλίνης νὰ τοῦ φυσᾶ κατὰ πρόσωπον τὴν ἀπόζουσαν ἀναπνοήν του καὶ νὰ τοῦ γελᾷ.

Ο Παφνούτιος ἥσθιαν ἀπερίγραπτον ἔκπληξιν καὶ τοῦ ἐφάνη ὅτι ἔνας πύργος κατέρρεε πρὸ τῶν ποδῶν του. Καὶ ἔπιπτε τῷ διὰ τοῦ ὑψούς τῆς καταρρεούσης πίστεώς του.

Ἐπί τινα χρόνον δὲν ἥδυνατο τίποτε νὰ σκεφθῇ καὶ ἐπειτα, δταν ἀνέκτησε τὸ λογικόν του, ἡ σκέψις τοῦ ἐπηρύθησε τὴν ἀνησυχίαν.

Τὶ συμβαίνει τάχα ἔλεγε καθ' ἔατον; Ἡ δπασία αὐτῆς δπως καὶ ἡ προηγούμενη προέρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ διαφέρεται μόνον ἐν τῇ σκέψει μου δπως δι οῖνος μεταβάλλεται εἰς δξος ἐν ἀκαθάρτῳ ποτηρίῳ. Ἡ ἀμαρτία μου μετέβαλε εἰς σκάνδαλον τὴν δπασίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ διαβολικὸν ἐκεῖνο ζῶον ἔδραξε ἀμέσως τὴν εὐκαριοτίαν διὰ νὰ μὲ δοκιμάσῃ. Ἡ μᾶλλον, ἡ δπασία προέρχεται ὅμι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ ἐκ τοῦ διαβόλου καὶ εἶνε κατηραμένη. Ἀλλὰ τότε ἀμφιβάλλω ἀν καὶ αἱ προηγούμεναι εἰχον θείαν προέλευσιν, ὡς ἐνόμιζον. Ἀδύνατον δυστυχῶς νῦ κάμω τὴν διάκρισιν αὐτὴν τὴν ἀπαραιτήτον δὲν εναπόκτησην. Καὶ εἰς τὰς δύο δπως δήποτε περιπτώσεις δι Θεὸς ἀπομαρύνεται ἀπ' ἐμοῦ.

Καὶ αἰσθάνομαι τοῦτο χωρὶς νὰ δύναμαι καὶ νὰ τὸ ἔξηγήσω.

— Εσυλλογίζετο ταῦτα καὶ ἡρώτα μὲ ἀγωνίαν.

— Δίκαιε Θεέ, εἰς δποίας δοκιμασίας ὑποβάλλεις τὸν δοῦλον σου ἀφ' οῦ καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ ἐμφανίσεις τῶν ἀγίων σου παρέχουν κίνδυνον εἰς αὐτόν.

Διατί νὰ μὴ δύναμαι νὰ ἀναγνωρίσω πᾶν δι τὸ ἀπὸ σὲ προέρχεται καὶ πᾶν δι τὸ Ἀλλος μοῦ ἀποστέλλει; Καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς τοῦ δποίου εἶνε ἀνεξίχνιαστοι αἱ βουλαὶ δὲν ἐθεώρησε πρέπον νὰ φωτίσῃ τὸν δοῦλον του, δι Παφνούτιος ἔμεινε βυθισμένος ἐν τῇ ἀμφιβολίᾳ καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴν σκεφθῇ πλέον τὴν Θαΐδα. Ἄλλ' ἡ ἀπόφασίς του αὐτῆς ἔμεινε στεῖρα. Ἡ ἀπούσα ενδύσκετο πάντοτε μαζύ του καὶ τὸν ἡτενίζει ἐνῷ ἀνεγίνωσκε, προσηρύχετο ἦ ἐσκέπτετο. Ἡ φαντασικὴ προσέγγισίς της προανηγγέλλετο διὰ λεπτοῦ θορύβου δμοίου ἐκείνου τὸν δποίον κάμνει ἡ ἐσθήτης τῆς γυναικὸς κινουμένης. Καὶ αἱ δπτασίαι εἰχον μίαν ἀκρίβειαν τὴν δποίαν στερεῖται καὶ αὐτὴ ἡ πραγματικότης ἡτις πολλάκις παρουσιάζει συγχύσεις τὰς δποίας δὲν ἔχουν τὰ φαντάσματα τὰ ἐμφανιζόμενα πρὸ τῶν μοναχῶν.

Ἡ Θαΐς ἥρχετο πρὸς αὐτὸν διαφοροτρόπως, πότε μὲν σκεπτικὴ μὲ τὸ μέτωπον ἐστεφανωμένον διὰ τὸν τελευταίου φθαρτοῦ στεφάνου ὃς ἡτο ἐνδεδυμένη εἰς τὸ συμπόσιον τῆς Ἀλεξανδρείας, μὲ ἰόχοιν ἐσθήτα ἐστολισμένην δι' ἀργυρῶν ἀνθέων, πότε ἥδονικὴ μέσα εἰς τὸ νέφος τῶν λεπτῶν πέπλων της, λούσμένη ἀκόμη εἰς τὰς χλιαρὰς σκιὰς τοῦ ἀντρού τῶν Νυμφῶν. Ἀλλοτε πορουσιάζετο εὐσεβής καὶ ἀκτινοβολοῦσα ἐκ θείας χαρᾶς, ἀλλοτε τραγικὴ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλημμυρουμένους μὲ τὴν φρίκην τοῦ θανάτου, δεικνύονται τὸ στῆθος τὸ βαμμένον διὰ τὸν αἴματος τῆς ἀνοικτῆς της καρδίας. Ἐκεῖνο διώσας τὸ δποίον τὸν ἀνησυχει περισσότερον εἰς τὰς δπασίας ταύτας ἡτο ἡ ἐμφανίσις ὅλων αὐτῶν τῶν στεφάνων, τῶν χιτώνων, τῶν πέπλων τοὺς δποίους εἶχε καύσει διὰ τῶν ἰδίων του χειρῶν. Καὶ καθίστατο προφανές πλέον ὅτι εἰχον μίαν ψυχὴν ἀθλάρτους.

Καὶ ἀνέρρεξε.

— Ιδοὺ αἱ ἀναρίθμητοι ψυχαὶ τῶν ἀμαρτιῶν τῆς Θαΐδος ἔρχονται πρὸς ἐμέ!

Καὶ ὅταν ἀπέστρεφε τὴν κεφαλὴν ἥσθιαν δι τὴν Θαΐδα καὶ ἡ ἀνησυχία του ἐδιπλασιάζετο. Ἡ βάσανός του ἡτο σκληράς επειδὴ δμως ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα του ἔμενον

καθαρὰ ἐν μέσῳ τῶν πειρασμῶν ἥλπιζε εἰς τὸν Θεόν καὶ τοῦ ἀπέδιδε τρυφερὸν παράπονον,

— Ἄν, Θεέ μου, μετέβην τόσον μακρὰν καὶ τὴν ἔξητησα ἐν μέσῳ τόσων εἰδωλολατρῶν, χάριν σου καὶ ὅχι χάριν ἐμοῦ τὸ ἔπραξα. Δὲν θὰ ἡτο δίκαιον νὰ τιμωρηθῶ διότι εἰργάσθην πρὸς τὸ συμφέρον σου. Προστάτευσέ με, Ἰησοῦ μον. Σῶσον με, Σῶτερ μου. Μὴ ἐπιτρέψῃς νὰ ἐκτελέσῃ τὸ φάντασμα δι τὸ σῶμα δὲν κατώρθωσε. Ἐνίκησα τὴν σαρκικήν μου ἐπιθυμίαν νὰ νικηθῶ ἀπὸ τὴν σκιάν; Γνωρίζω δτι ἐκτίθεμαι ἥδη εἰς κινδύνους μεγαλειτέρους δλων δσων μέχρι τοῦ διέτρεξα. Ἀναγνωρίζω δτι τὸ δνειρὸν ἔχει περισσότεραν δύναμιν τῆς πραγματικότητος καὶ τοῦ διότελε μίαν πραγματικότηταν δνειρόταν. Τὸ δνειρὸν ἔμψυχων τὰ πράγματα δλα. Ο Πλάτων μολονότι ἡτο εἰδωλολάτρης ἀνεγνώρισεν ίδαιτέρων τὴν ὑπαρξίαν τῶν διάτητων προσώπων μολυνθέντας ἀπὸ ἐγκλήματα μόνων εἰς τὸ δποίον μὲ συνώδευσες, Κύριε, ἡκουσα ἀνθρώπους, μολυνθέντας ἀπὸ ἐγκλήματα ἀλλὰ μὴ στερουμένους εὐφυῖας, νὰ ἀναγνωρίζουν δμοφώνως δτι ἡ σκέψις, ἡ μόνωσις καὶ ἡ ἐκστασις μᾶς κάμνουν νὰ διακρίνωμεν τὰ δντα.

Καὶ ἡ Γραφή σου, Κύριε, ἐπεβεβαίωσε πολλάκις τὴν δύναμιν τῶν δνείρων καὶ τῶν δπασίων τὰς δποίας σύ, ὑπέρλαμπτε Κύριε, καὶ δι ἀντίταλός σου ἀποστέλλετε εἰς τὸν θνητούς.

Ἐνας ἀνθρωπος νέος ἀνηγείρετο τώρα ἐντὸς αὐτοῦ καὶ συνεζήτει μὲ τὸν Θεόν καὶ δι τὸν δπασίαν δποίας σύ, δεικνύοντας ιδιαίτερης θυμητούς. Αὶ νύκτες του τώρα διήρχοντο ὡς μακρὸν δνειρόν, αὶ δὲ ἥδεις του δὲν διεκρίνοντο τῶν νυκτῶν.

Μίαν πρωταν δφυπνίσθη μὲ στεναγμούς δμοίους μὲ ἐκείνους οἱ δποίοι ἀναδίδονται ἀπὸ τὴν φρίκην τοῦ θανάτου, δεικνύονται τὸ στῆθος τὸ βαμμένον διὰ τὸν αἴματος τῆς ἀνοικτῆς της καρδίας. Ἐκεῖνο διώσας τὸ δποίον τὸν ἀνησυχει περισσότερον εἰς τὰς δπασίας ταύτας ἡτο ἡ ἐμφανίσις ὅλων αὐτῶν τῶν στεφάνων, τῶν πέπλων τοὺς δποίους εἶχε καύσει διὰ τῶν ἰδίων του χειρῶν. Καὶ πλέον δὲν τοῦ ἔμεινεν ἀμφιβολία. Ἡ Θαΐς ἡτο δπασία ἀκάθαρτος.

Μὲ τὴν καρδίαν πληρωμένην ἀηδίας ἀπεσάμη τῆς μολυνθέσης κλίνης του καὶ ἐκρυψεν εἰς τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπον διὰ νὰ μὴ βλέπῃ πλέον τὸ φῶς.

Αὶ δραὶ ἔφευγον χωρὶς νὰ συναποφέρουν τὸ αἰσχος του. Τὸ πᾶν ἐσίγα εἰς τὸ κελλίον καὶ διὰ πρώτην φορὰν δι Παφνούτιος ἡτο μόνος. Τὸ φάντασμα τὸν εἶχε πλέον ἔγκαταλείψει καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἀπουσία του ἡτο φοβερά.

Τίποτε, τίποτε πλέον δὲν τὸν ἀπήλλασσε τῆς ἀναιμήσεως τοῦ ὄνειρου.

Καὶ πλήρης φρίκης ἐσκέπτετο.

— Πῶς λοιπὸν δὲν τὴν ἀπώθησα; Διατί δὲν ἀπηλλάγην τῶν ψυχῶν τῆς βραχιόνων καὶ τῶν παγωμένων γονάτων τῆς;

Δὲν ἐτόλμα πλέον νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ πλησίον τῆς μιαρᾶς ἐκείνης κλίνης καὶ ἐφοβεῖτο ὅτι ἐντὸς τοῦ μολυσμένου κελλίου οἱ δαίμονες θὰ εἰσήρχοντο εἰς πᾶσαν ὥραν ἐλευθέρως.

Οἱ φόβοι τοῦ δὲν ἡσαν μάταιοι. Ἐπτὰ μικροὶ θῶες, οἱ δοποὶ αἴλλοτε ἐσταμάτησαν εἰς τὴν εἶσοδον, εἰσῆλθον τῷρα δὲν εἶς μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ κατεκλίνησαν ὑπὸ τὴν κλίνην. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἐσπερινοῦ ἔνας ὅγδος εἰσῆλθε τοῦ δοποίου ἡ δύση ἡτο ἀφρόρητος. Τὴν ἐπαύριον ἔνας ἐννατος προσετέθη καὶ ταχέως ἐπειτα ἔγιναν τριάκοντα καὶ ἐπειτα ἔξικοντα καὶ κατόπιν ἔκατόν. Καὶ ἐγίνοντο μικρότεροι καθόσον ἐπολλαπλασιάζοντο. Καὶ ἡσαν τῷρα ὅμοιοι μὲ ποντικούς, καὶ ἐπλημμύρουν τὸ θρανίον καὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δωμάτιον ὅλον. Εἰς ἐξ αὐτῶν ἐπῆδησε ἐπὶ τῆς σανίδος ἡ δόποια εὑρίσκετο παρὰ τὴν κλίνην καὶ ἐκάθισε μὲ τοὺς τέσσαρας πόδας κινούμενος ἐπὶ τῆς νεκρικῆς κεφαλῆς, ἀτενίζων τὸν μοναχὸν μὲ φλογερὰ ὅμιματα. Καὶ καθημερινῶς ἥρχοντο καὶ νέοι θῶες.

Διὰ νὰ ἔξιλεωθῇ ἀπὸ τὸ φοβερόν του ὄνειρον καὶ νὰ διαφύγῃ τὰς ἀκαθάρτους σκέψεις ὁ Παφνούτιος ἀπεφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ τοῦ κελλίου του τοῦ μιανδέντος πλέον καὶ μεταβαίνων εἰς τὸ βάθος τῆς ἐρήμου νὰ παραδοθῇ εἰς μετανοίας ἀπείρους, εἰς ἀσκητισμὸν φοβερόν, εἰς ἔργα νέα. Πρὸν ὅμως πραγματοποιήσῃ τὸ σχέδιόν του ἐπεσκέψηθε τὸν γέροντα Παλαίμωνα ὅπως τοῦ ζητήσῃ συμβουλήν.

Τὸν εὔρε εἰς τὸν αἴτον του ποτίζοντα τοὺς θριδακάς του. Οἱ ἥλιος εὑρίσκετο περὶ τὴν δύσιν καὶ κυανοῦς ὁ Νεῖλος ἐκυλίετο παρὰ τοὺς πύθας τῶν ἴοχρώων λόφων. Οἱ καλδὲ ἀνθρώποις ἐπεριπάτει σιγὰ διὰ νὰ μὴν τρομάξῃ μίαν περιστερὰν ἡ δόποια ἐκάθιητο ἐπὶ τοῦ ὄμου του.

— Οἱ Κύριοι ἔστω μετὰ σοῦ, ἀδελφὲ Παφνούτιε, εἶπε. Θαύμασον καὶ σὺ τὴν ἀγαθότητά του. Ἰδοὺ μοῦ στέλλει τὰ ζῶα τὰ δόποια ἐδημιούργησεν ὅπως διμιλῶ μαξὺ τῶν περὶ τῶν ἔργων του καὶ δοξολογῶ Αὐτὸν εἰς τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ.

Παρατήρησε τὴν περιστερὰν ταύτην μὲ τὰς μεταλλασσούσας ἀποχρώσεις τοῦ λαιμοῦ τῆς καὶ εἰπὲ ἂν δὲν εἶνε ἔνα ὥραῖον ἔργον τοῦ Θεοῦ,

Τοσοὶ ὅμως, ἀδελφέ μου, ἔχεσαι νὰ μοῦ διμήσης περὶ τίνος εὐσεβοῦς πρᾶξεως. Εἳναι ἔχει οὗτο, θὰ ἀφήσω τὸ ποτιστήριόν μου καὶ θὰ σὲ ἀκούσω.

Ο Παφνούτιος διηγήθη εἰς τὸν γέροντα τὸ ταξειδίόν του, τὴν ἐπιστροφήν του, τὰς ὀπτασίας τῶν ἡμερῶν, τὰ ὄνειρα τῶν νυκτῶν του χωρὶς νὰ λησμονήσῃ τὸ ἐγκληματικόν του ὄνειρον καὶ τὴν πλημμύραν τῶν θωῶν.

— Δὲν νομίζεις πάτερ μου, προσέθεσε, ὅτι πρέπει νὰ βυθισθῶ εἰς τὴν ἔρημον ὅπως τελέσω ἐκεὶ μετάνοιαν φοβερὰν καὶ καταπλήξω διὰ τοῦ ἀσκητισμοῦ μου τὸν διάβολον;

— Εἶμαι ἀσήμαντος ἀμαρτωλός, ἀπήντησεν ὁ Παλαίμων, γνωρίζω δὲ ἀτελέστατα τοὺς ἀνθρώπους διελθών δλον μου τὸν βίον εἰς τὸν κῆπον αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν δορκάδων, τῶν μικρῶν λαγωῶν καὶ τῶν περιστερῶν.

Νομίζω μολαταῦτα, ἀδελφέ μου, ὅτι τὰ κακά σου προέρχονται ἐκ τῆς ἀποτόμου αὐτῆς μεταβάσεως ἀπὸ τῶν θορύβων καὶ τῆς κινήσεως τοῦ κόσμου, εἰς τὴν γαλήνην τῆς μονώσεως. Αἱ βίαιαι αὖται μεταλλαγὴν εἶνε ἐπιβλαβεῖς διὰ τὴν ἡρεμίαν τῆς ψυχῆς.

Συμβαίνει εἰς σέ, ἀδελφέ μου, ὅτι θὰ συνέβαινε εἰς ἄνθρωπον ὅστις θὰ ἔξετιθετο ἀπὸ μεγάλης θερμότητος εἰς μέγα ψῦχος. Ή βῆξε τὸν ἐτάρασσε καὶ θὰ τὸν ἔκαιε ὅ πυρετός. Εἳναι ἡμηνὶ εἰς τὴν θέσιν σου, ἀδελφὲ Παφνούτιε, ἀντὶ νὰ ἀποσυρθῶ ἀμέσως εἰς φριπτήν τινα ἔρημον, θὰ προσεπάθουν ἀπεναντίας νὰ διασκεδάσω ἐπισκεπτόμενος αἴφνης τὰ πέριξ μοναστήρια τὰ δόποια καθὼς μοῦ λέγουν εἶναι θαυμάσια.

Τὸ μοναστήριον τοῦ ἀδελφοῦ Σεραπίωνος ἐμπεριέχει χύλια τετρακόσια τριάκοντα δύο κελλία, οἱ δὲ μοναχοὶ του διαιροῦνται εἰς τόσα τάγματα ὅσα ἔχει στοιχεῖα τὸ ἐλληνικὸν ἀλφάβητον. Βεβαιοῦν μάλιστα ὅτι ὑπάρχουν καὶ τινες ἀναλογίαι μεταξὺ τοῦ χαρακτῆρος τῶν μοναχῶν καὶ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων ὑπὸ τὰ δόποια κατατάσσονται. Οἱ μοναχοὶ παραδείγματος χάριν οἱ δοποὶ εὑρίσκονται ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Ζ ἔχουν τὸν χαρακτῆρα συνεστραμμένων ἐκεῖνοι οἱ δοποὶ εὑρίσκονται ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Ι ἔχουν τὸ πνεῦμα εὐθύ. Εἳναι ἡμηνὶ εἰς τὴν θέσιν σου, ἀδελφέ μου, θὰ μετέβαινα νὰ βεβαιωθῶ διὰ τῶν ιδίων μου ὀφθαλμῶν καὶ δὲν θὰ εἶχα ἀνάπτωσιν μέχρις ὅτου ἵδω ἔνα τόσον θαυμάσιον πρᾶγμα.

Ἐπεται συνέχεια.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

NEA SKHNIH: Τὸ «Κράτος τοῦ Ζόφου» τοῦ Τολστοῦ. — ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ: Τὰ «Στηρίγματα τῆς Κουνωνίας» τοῦ Ιψεν.

Καὶ ἂν εἰς καμμίαν ἐλληνικὴν γωνίαν βασιλεύῃ ἀκόμη τὸ κράτος τοῦ ζόφου, — ὑπόθεσις ἀπλῆ — τὸ σύμπτωμα θὰ ἐθεωρεῖτο παροδικὸν καὶ ἀσήμαντον. Κοινωνικὸν ζήτημα λοιπὸν δὲν ὑφίσταται, καὶ ὁ ωσσικὸς μηδενισμὸς θὰ ἥτο δι' ἡμᾶς ἀκατανόητος.

Αλλ’ ὅχι. "Αν ὑπὸ μίαν ἔποψιν τὸ «Κράτος τοῦ Ζόφου» μᾶς εἶνε ξένον, — εὐτυχῶς — ἀλλ’ ὑπὸ ἄλλην μᾶς ἐνδιαφέρει. Εἶνε ἔργον ἀνθρώπων, καὶ εἶνε ἔργον τέχνης ὑπερόχου. Οἱ χωρικοὶ ἐκεῖνοι εἶνε ἄνθρωποι ζωντανοί, ἀληθινοί καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχή, ὑπὸ οἰνοδήποτε περιβάλλον καὶ ὑπὸ οἰνανδήποτε κατάστασιν, εἶνε πάντοτε μά, ἀδελφὴ τῆς ίδικης μας — τί λέγω; αὐτὴ ἡ ίδική μας — ἀδύνατον θὰ νὰ ἥτο νὰ μὴ αἰσθανθῶμεν τὸ ωγος τῆς συγκινήσεως, δταν συγγραφεὺς μεγαλοφυής, ὅπως ὁ Τολστοῦ, ζωντανεύη ἀνθρώπους. Τότε, μᾶς εἶνε ἀδιάφορον ἄν εἶνε ωδσσοι χωρικοί, ἡ νορβιηγοὶ ἐφοπλισταί, ἡ ἄγγλοι ἔργαται. Αρκεῖ ὅτι εἶνε ἄνθρωποι. Υπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, — καὶ εἶνε ἡ σπουδαιοτέρα, καὶ εἶνε ζωσ η μόνη — τὸ «Κράτος τοῦ Ζόφου» εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερόντων ἔργων, τὰ δόποια εἶδομεν ποτὲ ἀπὸ σκηνῆς, διότι βεβαίως εἶνε ἐκ τῶν ὀραιοτέρων, τῶν ἀληθεστέρων, τῶν ψυχολογικωτέρων δραμάτων τῆς νεωτέρας φιλολογίας: "Η νυκτερινὴ σκηνὴ μάλιστα τῆς τειάρτης πρᾶξεως, εἰς τὴν δόποιαν κορυφοῦται ἡ δρᾶσις καὶ ἡ συγκίνησις, ἡ θαυμασία ἐκείνη σκηνὴ μεταξὺ τοῦ γέροντος Μῆτρος καὶ τῆς μικρᾶς Ανιούτκας, ἐν ὦ κάτω, εἰς τὸ ὑπόγειον, σκάπτουν διὰ νὰ θάψουν τὸ νόθον παιδί, τὸ δόποιον σκοτώνει ὁ ίδιος ὁ πατέρας του, — καὶ ἡ μικρὰ Ανιούτκα, εἰς τὸ κρεβάτι της, μαντεύει τὰ πάντα, καὶ φοβεῖται, καὶ δὲν εἰμπορεῖ νὰ κοιμηθῇ, καὶ δέρηται, καὶ τὸν θάρητον τῆς τειάρτης πρᾶξεως.

Εἶνε λοιπὸν ἐντελῶς ωσσικὸν τὸ δρᾶμα τοῦ Τολστοῦ, θὰ εἴπετε, καὶ δὲν εἰμπορεῖ νὰ στοιχείει τὸν χαρακτῆρα συνεστραμμένων ἐκεῖνοι οἱ δοποὶ εὑρίσκονται ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Ι ἔχουν τὸ πνεῦμα εὐθύ. Εἳναι ἡμηνὶ εἰς τὴν θέσιν σου, ἀδελφέ μου, θὰ μετέβαινα νὰ βεβαιωθῶ διὰ τῶν ιδίων μου ὀφθαλμῶν καὶ δὲν θὰ εἶχα ἀνάπτωσιν μέχρις ὅτου ἵδω ἔνα τόσον θαυμάσιον πρᾶγμα. Ισχυροῖς δὲν ἔχομεν, διότι τὰ πάντα, καὶ φοβεῖται, καὶ δὲν εἰμπορεῖ νὰ κοιμηθῇ, καὶ τὸν θάρητον τῆς τειάρτης πρᾶξεως, εἰς τὴν δόποιαν κορυφοῦται ἡ δρᾶσις καὶ ἡ συγκίνησις, ἡ θαυμασία ἐκείνη σκηνὴ μεταξὺ τοῦ γέροντος Μῆτρος καὶ τῆς μικρᾶς Ανιούτκας, εἰς τὸ κρεβάτι της, μαντεύει τὰ πάντα, καὶ φοβεῖται, καὶ δὲν εἰμπορεῖ νὰ κοιμηθῇ, καὶ δέρηται, καὶ τὸν θάρητον τῆς τειάρτης πρᾶξεως.

μον τῆς παιδικῆς ψυχῆς, καὶ ὅλον τὸ κράτος τοῦ ζόφου, τὸ ἀναπαριστώμενον σπαρακτικῶς εἰς δλίγας ἀφελεῖς φράσεις τοῦ γέροντος ἐργάτου περὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως, - ἡ φοβερά, ἡ ἀγρίως ὥραιά αὐτὴ σκηνή, ἡ διαδραματιζομένη εἰς τὸ ήμιφως τῆς ρωσικῆς καλύβης, φωτιζομένης μόνον ἀπὸ τὴν κανθήλαν τοῦ εἰκονίσματος,—εἶνε βέβαια σκηνή, ἡ δποία εἰμιπορεῖ ἀφόβως νὰ ὑποστῇ τὴν σύγκρισιν πρὸς τὰς τραγικωτέρας σκηνὰς τοῦ παγκοσμίου θεάτρου.

Τὸ κατ' ἐμέ, τόσην συγκίνησιν, τόσην γνη-
σίως καλλιτεχνικὴν ἀπόλαυσιν, δὲν ἔδοκίμαστα
ἄλλοτε εἰς θέατρον. "Ολα συνέτειναν εἰς τοῦτο:
Ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀκρίβεια τοῦ σκηνικοῦ δια-
κόσμου τῆς «Νέας Σκηνῆς». Ἡ ἀπαραμικλος.
ἡ μοναδικὴ μετάφρασις τοῦ κ. Ἀγαθοκλέους
Κωνσταντινίδου, δ ὅποιος τόσον πιστῶς καὶ τό-
σον καλλιτεχνικῶς ἀπέδωκε τὴν γλῶσσαν τοῦ
χωρικοῦ. Ἡ ἀνατέλλουσα τέχνη τῆς δεσποινίδος
Κυβέλης Ἀδριανοῦ — Ἀνιούτκας καὶ τοῦ κ.
Πέτρου Λέοντος—Μῆτρις—ῆθιμοιοιν καὶ τῶν
δύο σπανίας ἀξίας καὶ φωτεινοῦ μέλλοντος Καὶ
ἀκόμη, ἂν θέλετε, ἡ ἐντελῆς μόνωσίς μου εἰς ἐν
θεωρεῖον —τί καλὴ σύμπτωσις! —ὅπου δὲν ἔφο-
βούμην νὰ μὲ διακόψῃ κανεὶς οὕτε μὲ ἔρωτη-
σιν, οὕτε μὲ σχόλιον... Οὕτω διῆλθον ὀλίγας
στιγμὰς εὐτυχεῖς, τὰς ὅποιας δυσκόλως θὰ
λησμονήσω.

Καὶ οἱ ἄλλοι ἥθοποιοί, ὑπὸ τὴν φωτισμένην διδασκαλίαν τῆς «Νέας Σκηνῆς», εἶχον κατανοήση καὶ ἐδιηγεῖν ση καλὺ τοὺς ρόλους των. Ό κ. Σκίτης, δὲ ὑποδυθεὶς τὸν Νικῆταν, ἀν καθυστέρησεν εἰς φυσικότητα εἰς τὰς δύο πρώτας πράξεις, εἰς τὰς ἄλλας ὅμως—εἰς τὸ ἔγκλημα καὶ εἰς τὴν μετάνοιαν, — ἐπέδειξε δύναμιν καὶ ζωὴν, τῶν δποίων δὲν ἔμαντεύετο κάτοχος. Φυσικωτάτη ὡς Ἀνύσια ἡ κ. Ἐλένη Πασαγιάννη καὶ ἀνυπέρβλητος ὡς γέρω-Ἀκεὶμ δ κ. Ἀριστεῖδης Ζίγνων. Καὶ ἀν οἱ λοιποὶ δὲν ἤσαν τόσον ἔξοχοι, κανεὶς ὅμως δὲν ἔχαλασε τὴν ἀδμονίαν τοῦ συνόλου. Μία ἔλλειψις παρετηρήθη πολὺ: δτι ἡ γλῶσσα τῶν ἥθοποιῶν δὲν ἔτρεχεν, δτι δλοι σχεδὸν ἐπερίμεναν ἀπὸ τὸν ὑποβολέα. Ἡμποροῦσε κανεὶς καὶ νὰ ἐπλήρωνε διὰ νὰ διδάσκεται ἀπὸ τὸν κ. Χρηστομάνον, καὶ νὰ κάμνῃ τὴν καλλιτεχνικὴν τοῦ προπόνησιν εἰς τὴν «Νέαν Σκηνῆν». Ἀλλὰ νὰ τὸν πληρόνουν, καὶ εἰς διάστημα ἐνδὸς μηνὸς νὰ μὴ μανθάνῃ ἀπέξω ἔνα ρόλον, — ἃς μὲ συγχωρήσουν οἱ καλοὶ μύσται, ἄλλὰ σὰν πολὺ μοῦ φαινέται...

Τὰ «Στηρίγματα τῆς Κοινωνίας» τοῦ Ἰψεν εἶνε τὸ πρῶτον φιλολογικὸν ἔργον, τὸ ὅποιον ἔδωσε τὸ «Βασιλικὸν Θέατρον». Αἰσθανόμεθα εἴλικρινή χαρὰν δὲ ἀντό, καὶ ἔχομεν ἀκόμη τὴν ἐλπίδα, ὅτι δὲν θὰ εἶνε καὶ τὸ τελευταῖον. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἡ χαώδης κατάστασις ἔξακολουθεῖ, καὶ ἴδού ἀμέσως μετὰ τὸ δρᾶμα τοῦ Ἰψεν, φάρσαι πάλιν «μὲ πολλὰς βροντὰς καὶ ἀστραπάς». Ἀλλ’ ἂν μεταξὺ τῶν ἀναξίων αὐτῶν ἔργων παρεισφρύσουν μερικὰ ἔργα ἀξίας, πάλιν κέρδος θὰ εἶνε...

‘Ο Τίπεν ἔγραφε παντὸς εἰδούς δράματα :
ἴστορικά, σύγχρονα, φιλοσοφικά, συμβολικά.
Τὰ «Στηρίγματα τῆς Κοινωνίας» ἀνήκουν εἰς
τὰ σύγχρονα (κοινωνικά - οἰκογενειακά), εἶνε δὲ
ἀπὸ τὰ παλαιότερα τῆς σειρᾶς καὶ ὅχι ἀπὸ
τὰ καλλίτερα τοῦ νορβηγοῦ ἀριστοτέχνου. Ο Βέρνικ
αὐτός, ὁ δοποῖος πιστεύεται ώς χρηστὸς
καὶ τιμᾶται ώς ἐνάρετος, ἐνῷ διέπραξεν ὅλας
τὰς ἀτιμίας καὶ ὅλας τὰς ἀσυνειδησίας, καὶ ὁ δο-
ποῖος εἰς τὸ τέλος τὸ αἰσθάνεται, καὶ μετανοεῖ
καὶ ἀποκαλύπτεται μόνος του, δὲν πληροῖ τὰς
ψυχάς μας, δὲν μᾶς δίδει τὴν τελείαν δραμα-
τικὴν συγκίνησιν. Κάτι τοῦ λείπει ἀπὸ ἀλή-
θειαν καὶ ἀπὸ ζωήν. Εἰς τὸ τέλος μάλιστα
ἴσως ἡ ψυχολογία του εἶνε καὶ ἀνεξήγητος. Ή
σύγκρισις μὲ τὸν Νικήταν τοῦ Τολστοΐ, θὰ
μποράπτως ἀποδέσποτος ἀντίτυπος τούτου.

ἵτο καπως απροσπιτος ἀλλ ήλυεν αὐτόματος εἰς τὸν νοῦν τῶν Ἀθηναίων, οἱ δποῖοι τοὺς εἶδαν διαδοχικῶς καὶ παρέβαλαν τὴν σπαρακτικὴν μετάνοιαν τοῦ ἑνὸς—διότι ἦτο φυσική,— μὲ τὴν ψυχὸν μετάνοιαν τοῦ ἄλλου, ἡ δποία ἦτο ὅλως διόλου τεχνητή. Ἐν τούτοις εἰς τὸ πρωτόλειον αὐτὸν τοῦ Ἰψεν ὑπάρχει τὸ ἔμβρυον τῶν ἐπομένων του κοινωνικῶν δραμάτων, τὸ σπέρμα τῶν προβλημάτων, τὰ δποία ἐρευνᾶς εἰς τὸν «Σύνδεσμον τῆς Νεολαίας», εἰς τὴν «Νόραν» εἰς τοὺς «Βρυκόλακας» εἰς τὸν «Ἐχθρὸν τοῦ Λαοῦ». Καὶ τὰ δράματα αὐτά, ἂν καὶ σχεδὸν δμοειδῆ, εἶνε τόσον ἀνώτερα, ὀριμώτερα, ὥστε ἡ ἐκλογὴ τῶν «Στηριγμάτων τῆς Κοινωνίας» δὲν μᾶς φαίνεται καὶ τόσον δικαιολογημένη, μολονότι καὶ τοῦτο εἶνε ἔργον τοῦ Ἰψεν ἐπὶ τέλους, καὶ ἔχει τὰς περισσοτέρας ἀρετὰς τοῦ «συγχρόνου» του δράματος.

Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι εἰς τὸ «Βασιλικὸν Θέατρον», τὸ ἔργον παρουσιάσθη ἐντελῶς παραμορφωμένον ἐντελῶς ἀγνώριστον, καὶ διὰ τοῦτο ἥρεσεν ἀκόμη δλιγώτερον.—⁵ Η σκηνογραφία — ἐκτὸς τοῦ ἔργου μόνου ἐκείνου παραπετάσματος — εἶχεν, ἀν δχι ἀκρίβειαν, ἀλλὰ τουλάχιστον εὐπρόεπειαν καὶ καλαισθησίαν. “Ολα διως τὰ

ἄλλα φρικώδη. Ὡς μετάφρασις τοῦ π. Σπ. Λάμπρου οὗτε μίαν φράσιν τοῦ πρωτοτύπου δὲν ἀπέδωσε πιστῶς, ἀληθῶς. Οὐ Ιψεν, δι φημιζόμενός διὰ τὴν φωνογραφικὴν ἀκρίβειαν τοῦ διαιλόγου του, δὲν ἀνεγνωρίζετο διόλου εἰς τὴν γλώσσαν ἐκείνην τὴν ἀνάμικτον, ἀπὸ τὴν δοποίαν ἔλειπε κάθε χάρος καὶ κάθε φυσικότητς — μίαν γλώσσαν τὴν δοποίαν οὐδείς ποτε ὅμιλησεν εἰς τὸ πραγματικόν, οὗτε καθηγητής, οὗτε ἔμπορος, οὗτε χωρικός. Ήκουσα — καὶ θὰ ἥθελα νὰ ἴστο αἱληθές — δτι δ. κ. Λάμπρος, πολυάσχολος πάντοτε, ἐνεπιστεύθη τὴν μετάφρασιν εἰς ξένας χειρούς, περιορισθεὶς μόνον νὰ διορθώσῃ μεγικὰ ἔδω κ' ἔκει, καὶ ἀπελπισθεὶς ἐπιτέλους, ὅταν εἰδεν δτι ἔχει νὰ κάμη μὲ τὸ κόσκινον τοῦ σχολαστικοῦ.

Μὲ τοιαύτην μετάφρασιν, ἀποδῷ εἰλικρινῶς πῶς δὲν ἔπαιξαν χειρότερα οἱ ἥθιοποιοί. Ἀλήθεια, ἔχουν δῆλο τὸν στόμαρον τῆς παλαιᾶς σχολῆς ἀλλ' ἂν τοὺς ἔβαζε κανεὶς εἰς τὸ στόμα ζωντανὸν διάλογον, κατ' ἀνάγκην θὰ ἤσαν φυσικῶτεροι. Καὶ ἀποδῷ ἀκόμη περισσότερον, πῶς κατώρθωσε νὰ διακριθῇ ὁ κ. Ζάννος καὶ νὰ παρουσιάσῃ ἔνα ναυπηγὸν "Αουνε, ὃ διποῖος ἔκαμεν ἐντύπωσιν... ἀνθρώπου. Ορισμένως ὁ κ. Ζάννος εἶνε μάγος!"

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Υ. Γ. Τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην ἡ «Νέα Σκηνὴ» ἔδωσε καὶ νέον ἔργον, τὸν Ἐχθρὸν τοῦ Λαοῦ» τοῦ Ἰψεν. Περὶ τούτου μὰ γράψωμεν εἰς τὸ προσεχές.

[1]

ΔΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΟΓΟΙ

ΣΥΝΑΥΛΙΑ. Τὰ ἀκροάματα καὶ τα
θεάματα — δὲν ἐνθυμοῦν
μαι εἰς ποίαν μακαρίτισσαν ἐφημερίδα, ἔβλε-
πον αὐτὸν τὸν τίτλον τὸν ἀποχωριζόντα τὰ
δύο αἰσθήσεις — ἐπινέαν τὰς Ἀθήνας. Ἡ
πρωτεύοντα μεῖναι καὶ ἀκροῦται μέχρι κω-
φώσεως. Ἰδοὺ μία μικρὰ στατιστική. Τὴν ἐπο-
χὴν αὐτὴν δίδεται μία συναυλία τὴν ἡμέραν
Μέχρι τέλους τῆς σαρακοστῆς καὶ μέχρι τῶν
ἀρχῶν τῆς ζέστης δῆλοι οἱ ἐν Ἀθήναις θνητοί
οἱ δροῦοι ἔτυχε νὰ τραγουδοῦν ἢ νὰ παιζου-
βιολί, δπως δ πρόεδρος τοῦ Διεθνοῦς Ἐλέγ-
χου, θὰ κάμουν καὶ δημοσίᾳ ἐκεῖνο τὸ δροῦο
κάμπουν εἰς τὸ σπίτι των. Θὰ δώσουν συνα-
λίαν. Ἐὰν ὑπολογίσωμεν δτι οἱ λάρυγγες κα-
τὰ βιολιὰ ἥρχισαν νὰ φωνάζουν ἀπὸ τὸν πα-
ρελθόντα Νοέμβριον καὶ θὰ παύσουν μόνο
τὸν Μαΐον, ἔχομεν ἐν δλῷ — ἀπὸ 2 συνα-
λίας τὴν ἔβδομάδα κατὰ μέσον δρον — τα
φροβερὸν πριμιδὸν 50.

Πενήντα σύναντις ἀκούει τὸν χειμῶνα κοινόν, τὸ ἕδιον κάθε βράδυ κοινὸν τῶν Ἀθηνῶν, οἱ 500 αὐτοὶ ἄνθρωποι οἱ δρῦοι τρεφονταί μουσικὰ καὶ τὰ φιλανθρωπικὰ σεματεῖα, οἱ δρῦοι συντηροῦν τοὺς πτωχούς τοὺς μουσικούς, τοὺς Ἀπόρους Παιδας, ὅ

δύο έκεινα κομψουργήματα τοῦ Υψίστου τὰ δποῖα ἐπλάσθησαν διὰ νὰ βασιλεύσουν τῶν ἥκων, ἐκτύπησαν τὰ πλῆκτρα ἐνώπιον κενῶν θρανίων.

Προσθέτω καὶ τὸ γεγονός, τὸ μοναδικὸν βέβαια εἰς τὰς καλλιτεχνικὰς περιοδείας τῆς Οὔνσουλδ, ὅτι τὸ βράδυ ἔκεινο, διὰ νὰ φανῇ ὀλίγος κόσμος εἰς τὴν αἴθουσαν, σᾶς ἐπλησίας κάποιος ἀπὸ τὴν Μουσικὴν Ἐταιρείαν δ ὁποῖος σᾶς ἔζητει ὡς χάριν νὰ ἔλθετε εἰς τὴν συναυλίαν δωρεάν, ὡς ὑψιστον δὲ ρουσφέτι νὰ φέρετε καὶ τὴν οἰκογένειάν σας δωρεάν. Ἡ πτωχὴ Οὔνσουλδ βεβαίως δὲν θὰ ἔλθειν εἰδῆσιν τοῦ ἀπελπιστικοῦ γεγονότος. Καὶ νὰ συλλογισθῇ κανείς, ὅτι ὁ Παδερέβσκυ διὰ νὰ παίξῃ εἰς τὰ Ἀνάκτορα μίαν σονάταν, ἔζητησε καὶ ἐπῆρεν ἔνα ναπολεόνι διὰ κάθε νόταν!

— Καὶ ἄν ἡ νότα εἶνε ἐν τριακοστὸν δεύτερον τοῦ ἐνὸς τετάρτου; Τοῦ εἶπεν ἀστειευόμενος ὁ αὐλαίχης.

— Πάλιν ἔνα ναπολεόνι, κύριε μου.

— Καὶ διὰ τὰς παύσεις;

— Ἐπίσης!

Ἡ Οὔνσουλδ εἰς ἄλλα μέρη βέβαια δὲν πωλεῖ εὐθῆνα ἔκαστην νόταν της, ἀλλ' εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπέπρωτο νὰ τὰς δώσῃ δωρεάν. Ὁ κόσμος εἶχεν ἀλμεχθῆ πρὸ διλήγων ἡμερῶν ἀπὸ τὸν θεατρώνην τῆς Ρεζάν καὶ ἀνεπαύετο διὰ νὰ ἀναλάβῃ νέας δυνάμεις. "Οτι τὰς ἀνέλαβε ταχέως ἀποδεικνύει ὁ σωρὸς τῶν συναυλιῶν αἱ δποῖα ἐπέπεσαν κατόπιν, καὶ τὰς δποῖας βαστάζει χωρὶς γογγυσμόν. "Οταν 50 συναυλίαι τοὺλάχιστον ἐντὸς ἐνὸς ἀνηναϊκοῦ χειμῶνος περνοῦν ἀνεμποδίστως ἀκούομεναι, φορτωνόμεναι, βασταζόμεναι ἡ μία μετὰ τὴν ἀλληλην ἐπὶ τῶν Ἀτλαντείων ὅμων ἐνὸς καὶ τοῦ ἰδίου κοινοῦ, τὸ δποῖον τὰς ἀνέργαραν εἰς τὸν προύτολογισμὸν του ὡς ἀπαραίτητα ἔξοδα πολυτελείας, τί πρέπει νὸν ὑποθέσετε; "Οτι δὲν ὑπάρχει καμιὰ ζωὴ Τέχνης εἰς τὰς Ἀθήνας τόσον θερμή, τόσον σπαργῶσα, δοσον ἡ μουσικὴ ζωὴ. "Οτι ἡ μουσικὴ ἔγεινεν ἀνάγκη εἰς τὸν Ἀθηναϊόν — δὲν ἡξεύρω ἄν πρέπη νὰ τὴν εἴπω ἀνάγκην τῆς ψυχῆς ἡ ἀνάγκην τῆς ἐπιδείξεως μιᾶς τουαλέτας μέσα εἰς δημοσίαν αἴθουσαν. "Οτι αὐτοὶ οἱ 500 ἀνθρώποι οἱ δποῖοι σκορπίζουν συνδρομὰς δεξιὰ καὶ ἀριστε-

ρά, διὰ τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, διὰ τοὺς ἀνδριάντας, ὑπὲρ τῆς ἀποπερατώσεως ἐνὸς ναοῦ, ὑπὲρ ἀναξιοπαθοῦντος ὑποβολέως θεάτρου, διὰ τοὺς ἀνιάτους, διὰ τὰ λαϊκὰ συσσίτια, διὰ τοὺς ἀποστράτους ὑπαξιωματικούς, αἵτοι ἀγωνιοῦν νὰ συντηρήσουν καὶ τὰ μουσικὰ σωματεῖα τῆς πόλεως, καὶ τὰ συντηροῦν ἀκούοντες, μὲ εἰσιτήριον 10 δραχμῶν πολλάκις, 50 συναυλίας ἐντὸς ἐνὸς χειμῶνος, δῆλους τοὺς πατάγους τῶν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μόνον **κοινὰ αἰθούσης**, καὶ τὸ χαρακτηρίζω τόσον στενῶς καὶ τόσον πεῖδως, διότι ἡ αἴθουσα παίζει τὸν μέγαν ρόλον εἰς τὴν συνέπειην τὴν κλειδοκυμβάλων τὰ δποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Λίστ καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τῶρα νὰ μένουν κενὰ τὰ θέατρα, τὰ δποῖα παίζουν ἔργα τοῦ? Ἰψεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδοὺ ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Δυστυχῶς κοινὸν θεάτρου δὲν ἔχομεν. "Εχομεν μό

ποιητή κ. Χρηστομάνον, μεταφέρομεν τὰς ἐποιέντας χαρακτήρωντας γραμμάς: «Ο δόλος τοῦ ποιητοῦ τῶν Οφρίων 'Ασμάτων» καὶ τῆς «Φαιᾶς Κυρίας» παρὰ τὴν αὐτοκρατορίσσην Ἐλισσάβετ, καίτοι βραχυχρόνιος, κατέσθη τὸ μέγα γεγονός τῆς ζωῆς τοῦ κ. Χρηστομάνου. «Οταν ἔφθισεν ἡ ώρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ καὶ ἡ αὐτοκρατορίσσα, ληξάσης τῆς ὑπερεσίας του, ἀπολύνει αὐτὸν μετὰ τόσων ἐνδείξεων συμπατείας, αἰσθάνεται κανεὶς ὅτι ἔγκα γίνεται πατέρας». ⁸⁴

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ·

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ Ανακοινώσεις τῶν κ.κ.
Δαιτρφελδ καὶ Τίς κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 9
Ιανουαρίου. 'Ο κ. Δαιτρφελδ μελετήσας τὴν γεωγρα-
φίαν τῶν δημητριῶν χρόνων εὑρεν, ὡς γνωστόν, ὅτι
ἡ παὶ 'Ομήρῳ Ἰθάκη δὲν εἶνε ἡ νῆσος, ἡτις ἔφερε
τοῦτο τὸ ὄνομα κατὰ τοὺς ἴστορικους χρόνους τῆς
Ελλάδος, ἀλλὰ ἡ Λευκάς. Ἐκ τῆς μελέτης δὲ ταύ-
της ἥχθη εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι δύμοια ἀλλοιώσεις
καὶ μεταθέσεις τῶν γεωγραφικῶν ὄνομάτων συνέβη-
σαν καὶ ἄλλαι ἐνεκα τῆς γενικῆς ἀναστατώσεως τῆς
Ελλάδος ὡς ἐκ τῆς καθόδου τῶν Δωριέων. Ἐξήγησε
ιπτὸν νὰ ἔξαρκωθῃ τὴν γεωγραφίαν τῆς Πελοπον-
ήσου κατὰ τοὺς δημητριῶν χρόνους. Παρὰ τοῖς
ημερινοῖς φιλολόγοις ἐπικρατεῖ ἡ γνωμὴ ὅτι τὰ ὁ-
τιοῦσα ποιμάτα δὲν εἶνε ἐργα ἔναια, ἀλλ' ὅτι τὸ
τελευτερον μέρος ἐκάστου ἔξ αὐτῶν ἐποιήθη ὑπὸ
νός ποιτοῦ ἀνήκοντος εἰς τοὺς μικηναῖκους χρόνους
καὶ γνωρίζοντος μόνον τὸν μικηναῖκὸν πολιτισμόν, εἰς
ὅν ἀρχικὸν ὅμως τοῦτον πυρήνα τῆς Ἰλιάδος καὶ
ἥτις Ὁδυσσείας προσεκολλήθησαν εἰς ὑστερωτέοντας
ρόνους, ἵναι κατὰ τὸν Η', τὸν Ζ καὶ τὸν ΣΤ' ἔτι
ιλλινα στύχοι νεωτέρων ποιητῶν, οἵτινες δὲν ἐγγνω-
ρον τὸν μικηναῖκὸν πολιτισμόν. Τοῦτο καταφαίνεται
εἰς τὰ ὄπλα καὶ τὰ ἄρματα τῶν ἥρων, τὰ δοῦλα εἰς
εν τὸ ἀρχικὸν μέρος τῶν δημητριῶν ποιημάτων πε-
γμαρφονται ὅπως εἶνε τὰ μικηναῖα, ἐνῷ εἰς ἄλλα
ἐρη τὸν δημητριῶν ποιημάτων τὰ ὄπλα καὶ τὰ ἄρ-
αια διαφέρουσι καὶ εἶνε δύμοια πρὸς τὰ γνωστὰ τῶν
λασικῶν χρόνων τῆς ἀγαμότποτος.

άναγνώστης τῆς νεανικῆς ψυχῆς τοῦ Χρηστομάνου. Ἀντιδέτως πρὸς τὸν Λαφόργυ, ὅστις ἀδούλωτος, τηρεῖ ὑπὸ τὸ ἄκανον ἔξετρειον του, τὴν ἀμίμητον καὶ θείαν σιωπὴν καὶ παραφανέαν ἀσυγκοινώντος πρὸς τὴν αὐτοκρατόρισσαν, ἔνος, ἐνσυνειδήτος, διὰ μέσου τῶν ἀναγνώσεων καὶ τῶν συζητήσεων, δὲ Χρηστομάνος γοητευμένος ἀπὸ τὴν ὡραίαν αὐτοκρατορικὴν μορφὴν, ὅποια τοῦ ἐνεφανίσθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὸ Λάιντς ἢ βραδύτερον εἰς τὸ λευκὸν παλάτιον τοῦ Ἀχιλλείου», τηρεῖ καὶ ὑπὸ τῇρης ἐπὶ τῆς ψυχῆς του εἰς ὅλην τοῦ τὴν ζωὴν τὴν ἀνεξάλειτον σφραγίδα. Κανεὶς εἰς τὸν κόσμον δὲν θὰ ὑπέστη σκληροτέρευταν ὁδύνην ἀπὸ τὸν νεαρὸν ἔλληνα σπουδαστήν, ὅταν ἡ εἰδησις τῆς δολοφονίας διέτρεξε τὴν Εὐφράτην. «Η μάχαιρα του βασιλοκτόνου πλήττεισαν τὴν αὐτοκρατόρισσαν, ἔσχος εἰς μὲ βαθύτατον τραῦμα τὴν φλογερῶν ψυχὴν τοῦ νέου αὐτοῦ, ὅστις δὲν εἰμποροῦσε νὰ τὴν διανοηθῇ, χωρὶς νὰ νὰ ἀναλογισθῇ «τὴν βασίλισσαν Βερενίκην, τῆς δοπίας ἣ κομψή λάμπει εἰς τὸν οὐδόνων, μεταξὺ τῶν ἀστρων». Οἱ τι καὶ ἄν γράψῃ εἰς τὸ ἔξῆς ὁ Κωνσταντῖνος Χρηστομάνος, εἰς κάθε φράσιν τῶν σελίδων του, θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ὡς μία οὐλὴ σπασμένης πτέρυγος, μετὰ τὴν πλήγην αὐτῆν. «Υπαρξεῖ ἀσθενῆς καὶ πατητικὴ πασχαλία, τοῦτο δὲ τὸν ἄνθρωπον

Λαογική παράδειξης ισώσαις και πέραν του θανάτου όποιος είδε χθενί μόνος αυτός και διά παντός τάς έκμυστηρεύεσις μάδις ωραίας γυναικείας ψυχής. Ο τραγικός δύμως θάνατος του Λαφρόδηγκ ήνωσε περισσότερον αυτόν, εις μίαν ψυχικήν ἀναλογίαν, πρός τὴν Ἐλισσάβετ. Και ὑπεράνω τῆς Ἀνγούστας και τοῦ Χρηστομάνου, διαγράφονται αἱ δύο αὐταὶ ψυχαι ὡς ηρωες

Δουσδοβίζουν, τοῦ πατρὸς τοῦ ἡμετέρου βασιλέως "Οὐ-
θωνος." Ο ναὸς οὗτος ἀπεδείχθη ὅτι ἀνφοροδομήθη
ἐπὶ τῶν ἐρειπών ταλαιπωτέρουν ναοῦ, ὅστις φαίνεται
ὅτι ἡτο μικρότερος καὶ ὥστις φαίλετος. Καὶ πρὸ τοῦ
ταλαιπωτέρουν ναοῦ ὅμως, ἦτοι κατὰ τοὺς μικρηνάϊκοὺς
χρόνους, φαίνεται ὅτι ὑπῆρξεν ἐκεῖ μικρὸν ἴερὸν ἐν
τινὶ στηλαίῳ. Ἐμπροσθεν τοῦ στηλαίου τούτου εὑρέ-
θησαν πολλὰ πήλινα εἰδώλια μυκηναϊκῶν χρόνων παρι-
στῶντα γυναικά εἰδώλια μυκηναϊκῶν χρόνων παρι-
στῶντα εντός της ἁγίαλης βρέφος, αἵτη
δὲ φαίνεται ὅτι εἶνε ἡ θεά Ἀγαύα, εἰς τὴν ὥστοιάν ἀνή-
κεν ὁ ναός, ὃς ἀπεδείχθη ἐκ τίνος ἀρχαῖκῆς ἐπιγρα-
φῆς ἐνθεύεισθης κατὰ τὴν ἀνασκαφήν. Ο σωζόμενος
ναὸς ἀπεδείχθη ὅτι ἡτο κάλλιστα καὶ στερεώτατα κατε-
σκευασμένος, παραδόξως ὅμως τὸ ἐν αὐτῷ λατρεύ-
μενον ἄγαλμα ἦτο πολὺ μικρόν, ὃς φαίνεται ἐκ τοῦ
μικροῦ μεγέθους τοῦ βάθρου. Εκ τῶν ἐναετίων ἀγαλ-
μάτων εὑρέθησαν ἀρκετά τεμάχια, κατατεθέντα ἐν τῷ
Ἐθνικῷ Μουσείῳ. Εν δὲ τοῦ ταλαιπωτέρου ναοῦ καὶ
ἄλλων οἰκοδομημάτων εὑρέθησαν πολλὰ ἀρχιτεκτο-
νικά μέλη σώζοντα κάλλιστα διατηρούμενον τὸν χω-
ματισμὸν αὐτῶν. Τὸ σχέδιον τοῦ προπύλου καὶ τῶν
ἄλλων εὑρεθέντων κτισίων τοῦ ἴερου ἦτο σχέδιον ἐν-
τελῶς ὅμοιον καὶ ἐπὶ τοῦ ταλαιπωτέρου ναοῦ καὶ ἐπὶ
τοῦ νεωτέρουν. Καταστοιφείσης τῆς Αἴγινης κατὰ τὸν
Ε' αἰώνα ὑπὸ τῶν Αθηναίων ὃ νάος ἡρῷωνθη παρ αὐτὸν.
οὐδὲν ἵζνος νεοτέρων χρόνων εὑρέθη παρ αὐτὸν.

χείρησαν τὸ σπουδαιότερον ἔργον νὰ ανοίξωσιν ἐγγὺς τῆς ἀκαρνανικῆς ἀκτῆς καὶ παραλλήλως αὐτῆς νέων μικροτέρων διάδρυγα. Εκεῖ ή δύλλασσα σύμβρον ἔχει μώλις ἑνὸς ποδὸς βάθιος. Μέχρι τοῦ μεσαιώνος ἡ διώρυξ αὕτη ἐσώζετο, ἀνατολικῶς τῆς αγίας Μαύρας μεταξύ τῆς γραμμῆς τῆς προσχώσεως καὶ τῆς ἀκαρνανικῆς ἀκτῆς. Ἡ νησὶς δέ, ἐφ' ἣς ἔκειτο τὸ ιερὸν τῆς Ἀφροδίτης, εἶνε, ὃς φάνεται, ἔκεινη ἡ τις κείται πρὸς ἀνατολὰς τοῦ σημερινοῦ μώλου ὑπὸ τῆς βορείας γραμμῆς τῆς προσχώσεως. Ἡ ἀρχαία πόλις Λευκάς ἔκειτο αὔτεναντι τοῦ σημερινοῦ ἐπὶ τῆς Ἀκαρνανίας φρουρίουν "Αγιος Γεώργιος", δύπου θέτει ο κ. Δαΐζηφελδ τὸν ὄμοιον τοῦ Νίουκον.

Αἱ ἀλυκαὶ δὲ κατέχουσι τὴν θέσιν τοῦ λιμένος τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ ἔκει εἶναι αἱ καμάραι, αἵτινες εἰς ὑστέρους ἐλληνικοὺς ἡ ρωμαϊκοὺς χρόνους συνέδεον τὴν πόλιν τὸς την Ἀκαρνανίαν. Οὐτως ἔξηγούνται καὶ τὰ κατώ την ἀρχοστήνησον δῆθεν Λευκάδα. Ἡ Λευκάς ἦτο ἀρχαιότατα νῆσος. Ἡ ἀνωτέρῳ περιγραφεῖσα πρόσχωσις συνεσώρευσεν ἔπειτα πολλὴν χαλικῶν ὅλην, ἥτις μετεβλήθη εἰς χρονικοταργάτη λίθον· οὗτος οἱ Κορίνθιοι ἀρχαιότατας ἡδη ἡναγκάσθησαν νὰ διορθώσουν ἐνταῦθα τὴν πρόσχωσιν καὶ ἡ ἐργάσια αὕτη καὶ κατά τὸν πέμπτον ἡδη αἰώνα ἦτο ἀναγκαῖα καὶ πάντοτε κατόπιν καὶ σήμερον καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἔνεκα τῆς ἀδιακόπου ἐνεργείας τῶν κυμάτων, οὐχὶ διμος νοτιωτερον εἰς τὸν πορθμὸν μετεῖν τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ τοῦ Ἕρικουν, ἀλλ' ἐνταῦθα πόδες βροσοῦν, παροῦ τὴν ἄγιαν Μανόαν.

KATA τὴν συνεδρίαν τῆς 23 Ἰανουαρίου ὡμολησαν
ὅ κ. Δαιρηφελδ καὶ ὁ κ. Κόλμπε. Εἰς τὰς πρὸς ἔκβαθμυν-
σιν τοῦ μεταξύ Λευκάδος καὶ Ακαρνανίας πορθμοῦ
ἔργασίας ἀπεκαλύψθησαν λίθοι ἀρχαῖοι, οἵτινες ἐνο-
μίωντον σειρά πορεοχόμενοι ἔκ τοῦ ἐπὶ της νησίδος με-
ταξὺ τῆς ἀρχαίας πόλεως Λευκάδος καὶ τοῦ «διορύκ-
του», κειμένου Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης Αίνειαδος. Ἄλλ
οὗτοι ἀπεδείχθησαν ἀνήκοντες εἰς νεκροταφεῖον τη
ἀρχαίον. Εκ τούτου λαβόν ἀφορμὴν ὁ κ. Δαιρηφελδ,
διελεύκανε τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἀληθῆς θέσεως τῆς
νησίδος καὶ περὶ τοῦ Ἱεροῦ ἐπόμενως τῆς Αφροδίτης
καὶ περὶ τοῦ διορύκτου ἦτο τῆς ἀρχαίας διώρυγος.
Τὴν νησίδα καὶ τὸ Ἱερὸν ἀναφέρουσι σχόλιον τι
εἰς τὴν Αίνειαδα τοῦ Βιογλίου καὶ ὁ ιστορικὸς
Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς. Η κτίσις τοῦ Ἱεροῦ ἀπε-
δίδετο εἰς τὸν Αίνειαν, δότις κατά τὰς πλάνας του
καὶ πολλαχοῦ ἀλλοῦ ἔκτισεν Ἱερὰ τῆς Ἀφροδίτης καὶ
παρὰ τὴν Λευκάδα ἐπὶ νησίδος, διπότε διαπλέουσας τὸν
πορθμὸν αὐτῆς ἔφθασεν εἰς τὸ «Ἀκτιον», ἐκεῖθεν διὰ
τῆς Ἡπείρου εἰς Δωδώνην, ἐντεῦθεν δὲ εἰς Ιταλίαν
κατέπλευσε. Ο διόρυκτος ὅμως, ὃς ἀνέπτυξεν ὁ κ. Δαιρη-
φελδ δὲν εἶνε διώρυξ, ὃς ἡ σήμερον ἀνοιγομένη με-
ταξὺ Λευκάδος καὶ Ακαρνανίας, ἀλλὰ τὸ πρός βο-

καὶ παρὰ τὴν ἀγίαν Μαύραν καὶ τὸν οἰμεριόν
μῶντον τῆς Λευκάδος ὅνυμα. Ἐκεῖ εἰς τὸ βόρειον
τῆς νήσου ἀπὸ αἰώνων ἡδη καὶ σήμερον ἔτι σχημα-
τίζεται ἀδιακόπιος μεγάλη πρόσχωσις ὑπὸ τῶν θαλασ-
σίων κυμάτων, τὰ διοταῖσθαι ἐκ τῶν δυτικῶν ἀκτῶν ἀε-
νάως παρασύρουσι καὶ ἀποθέτουσιν ἐνταῦθα τὸν χά-
λκικα. Τοιουτορόπως ἐκλείσθη ποτὲ δῆλη ἡ βορεία
εἰσόδος τοῦ πορθμοῦ μεταξὺ τῆς σημερινῆς πόλεως
Λευκάδος καὶ τῆς Ἀκαρνανίας καὶ τότε ἔγινεν ἀνάγκη
νὰ διορυχθῇ ἐνταῦθα ἡ πρόσχωσις, ἵνα ἀνοιχθῇ πα-
λιν ἡ διολονέν τὸ προφραττομένη θάλασσα. Ἡ ἐνέργεια
ὅμως ἡ ἀδιάκοπη τῶν κυμάτων ἐπλήρων πάλιν χα-
λκίων τὴν εἰσόδον ταῦτην καὶ ἐσχηματίζετο ἐνταῦθα
ἰσθμὸς ἄντι πορθμοῦ. Οὗτος δὲ ὁ παρὰ τὴν ἀγίαν
Μαύραν ισθμὸς εἶνε, διὰ τοῦ διοταίου αἱ νῆσες τῶν
Κορινθίων κατὰ τὸν πέμπτον αἰώνα, ἃς λέγει ὁ Θου-
κιδίδης, διεβιβάσθησαν, ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ Ἀ-
κτίου ἔξηκοντα σταδίους κατὰ μαρτυρίων ἀρχαίαν.
Ἐγρειάζετο λοιπὸν νέα πάντοτε ἐργασία, ἵνα καθα-
ρίζεται ἡ διωρυχεῖ αὔτη, καὶ τοιουτορόπως οἱ Ρο-
μαῖοι κατὰ τὸ 167 πρὸ Χριστοῦ, ὡς φαίνεται, ἐπε-

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΩΔΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ. Έξ δύον τῶν συμφωνικῶν συνθέσεων τοῦ Μπετόβεν, ἔξαιρεστη τοῦ Septuor ὅπερ πρὸ ἐτῶν ἔξετελέσθη εἰς τὸν τότε "Οὐιλούρ τῶν Φιλομούσων", οὐδεμία ἀλλη ἐνεφανίσθη εἰς τὰ προγράμματα τῶν μουσικῶν συναυλιῶν μαζ. Ποιῶς ὁ λόγος ἀγνοοῦμεν γνωρίζομεν δῆτι ἐνῷ ἀλλού υπάρχουν σωματεῖα ἀποκλειστικῶς ἀφειρωμένα εἰς τὴν ἔκτελεσιν καὶ διερμήνευσιν τῶν συνθέσεων τῶν μεγάλων μουσικοφιλοσόφων, ἐδῶ οὐδεὶς ἀνέλαβε ποτὲ νὰ μᾶς καταστήσῃ γνωστά τὰ κλασικά ἀντά ἀριστονογῆματα τὰ δύοτα ὑμαράζει δῆλος ὃ κόσμος καὶ ἀπὸ τὰ δύοτα ἀκόμη ἀντεῖ διδάγματα ἢ νεωτέρᾳ τέχνῃ. Διὰ τοῦτο πρότεινε νὰ σημεωθῇ ὡς γεγονός πολλῆς σημασίας ἡ ἐν τῇ τελευταίᾳ συναυλίᾳ τοῦ Κρείσον ἔκτελεσις ὄλοκλήρου τῆς Γ' συμφωνίας καθότι δι' αὐτῆς τώρα πρῶτον μᾶς ἀποκαλύπτεται ἐν μέρος τῆς μεγά-

λης φυσιογνωμίας τοῦ κλασικοῦ συνθέτου.

Η συμφωνία αὕτη, ή ἄλλως Ήρωϊκή καλούμενή, ἀνήκει εἰς την ἀρχὴν τῆς τρίτης περιόδου τοῦ ὑψούς τοῦ Μπετόβεν καὶ ὑπολείπεται μὲν κατὰ τὸν λυρισμὸν τῆς Ποιμενικῆς καὶ κατὰ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐπιβολὴν τῆς Θ'. Εἶναι δῆμος μία τῶν δυσκολωτέρων καὶ μᾶλλον ἐμπνευμένων συμφωνικῶν συνθέσεων τοῦ μεγάλου διδασκάλου καὶ ἀσκεῖ νὰ μᾶς θέσῃ εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸ ὀλημῶς ὡραίον τῆς κλασικῆς τέχνης. Μολονότι ἡ ἀπουσία ἀπαραίτητων ὁργάνων ἐκ τῆς ὁρχήστρας ἦτον ἐπιστημῆτη, ἐν τοῖς ή ἔκτελεσις ὑπῆρξε γενικῶς ἐπιτυχῆς καὶ ίδιατερώς τοῦ πρώτου μέρους (*allegro con trio*) καὶ τοῦ δευτέρου (*Marcia funebre*) τὰ δυοῖς ἔξετελεσθησαν ἀμέμπτως.

Ἐλπίζομεν διτὶ η διεύθυνσις τοῦ ΖΩδείου δὲν θὰ σταματήσῃ ἐδῶ, καὶ βαθμηδὸν σὺν τῷ χρόνῳ θὰ μᾶς παράσχῃ τὰ ἀριστουργήματα τοῦ διδασκάλου συντελοῦσα οὕτα ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ἐπὶ τὸ καλλιτεχνικάτερον μόρφωσιν τῆς μουσικῆς ἀντιλήψεων τοῦ τόπου μας. Εἴμεθα βέβαιοι διτὶ τὸ παράδειγμά της θὰ μιμηθοῦν καὶ ἄλλα μουσικὰ σωματεῖα.

* *

Δύο λέξεις ἔπαινουν ὀφειλομεν, πρῶτον διὰ τὸν κ. Τσάπαλον τὸν εὐέλπιδα βιολιστὴν διτὶς ἔπαιξε μετὰ ξηλευτῆς τέχνης καὶ ἀκριβείας τὴν *Fantaisie Caprice* τοῦ *Vieuxtemps* καὶ δευτέρου διὰ τὴν δεσποινίδα *Σμαραγδαν Γεννάδη* ητὶς ἔφαλε πολὺ ὡραία μίαν ἄραι τὴν Μιρέγη τοῦ Γκουνώ.

Ἄλλα δὲν θὰ ήτον ἄρα γε καλλίτερον τὰ ἄσματα αὐτὰ νὰ φάλλωνται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀφοῦ μᾶλιστα ή γαλλικὴ μουσικὴ ἐνάρθρωσις (*articulation*) καὶ αὐτοὺς τοὺς Γάλλους δυσκολεύει;

* *

Τὴν συναυλίαν ἔκλεισε τὸ *Concerto* τοῦ Παδερέβσκη καὶ κλειδοκύμβαλον ἔκτελεσθὲν ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Παντελάκη. Τὸ τεμάχιον τοῦτο πολὺ διάφορον ἀπὸ τὰ συνήθη *Concert Stäck* ἐμπνευσμένον καὶ νευτερίζον ἥτο δραία κατακλείς τοιαύτης συναυλίας.

Fa Diesis

H ΗΡΩΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

EINE ENNEA ὅπως αἱ Μοῦσαι. "Οπως αἱ Μοῦσαι σχηματίζουν καὶ ἀντανὰν ἐν ἀνθάνατον σύμπλεγμα, ἔνα θεῖον χορόν. Δὲν εἶναι μόνον τὸ κέντρον καὶ η κορυφὴ μᾶς τέχνης ἀλλὰ καὶ μία ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης. Λέγει κανεὶς αἱ ἔννεα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν, ὅπως λέγει τὰ Δώματα τοῦ Ραφαήλον, τὰ δράματα τοῦ Σελίπηρο, η αἱ μάχαι τοῦ Ναπολέοντος. Σχηματίζουν ἔνα στόλον, μίαν ὁργανικὴν σειράν ἀριστουργημάτων. Η μία ἔγγιζε τὴν ἀλληλη καὶ διλαὶ συνενόντων. Συγκοινωνοῦσι ἀλλὰ καὶ δὲ ἔξαρτῶνται η μία ἀπὸ τὴν ἀλληλην. Διαγράφουν διλαὶ μάκιμτον καμπύλην, μίαν τεραστίαν γραμμὴν ἀνυψώσεως. Τινὲς ἔξι αὐτῶν χάνονται εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀλλαὶ ταπεινότεραι κύπτουν καὶ ἔξαφανίζονται πρὸ τῶν περιφημοτέρων, καὶ ἄλλαι φαίνονται ὡς εὐτυχεῖς κοιλάδες ἐν μέσῳ τῶν ἐψηλῶν κορυφῶν ὅπου ὁ κεραυνός βρέμει. Καὶ ὅχι μόνον ὑπάρχουν ὅλαις ἀλλὰ καὶ ζοῦν ἐκάστη μίαν ζωὴν ἰδίαν. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουν πολλαὶ γελασταὶ καὶ ἄλλαι ἀπαρηγορητῶς πονεμέναι.. Πολλαὶ ἔξι αὐτῶν ἡδύναντο νὰ εἰπούνως η παρθένος η ὑψίφρων τῶν "Παρθένων τῶν Βασάκων" τοῦ μαθιστοριογράφου ποιητοῦ: Φέρω εἰς τὴν ψυχήν μου τὸ θάμβος μεγάλων καὶ θλιβερῶν γενεῶν". Καὶ εἰς ὅλας τὰς συμφωνίας αὐτὰς τὰς πλήρεις ἀπὸ

ἡθικὴν ζωὴν καὶ ἀπὸ ἡρωϊκὴν θέλησιν θὰ ἐνέπρεπε τὸ λόγιον τοῦ Βίντση: "Δὲν ὑπάρχει ὑψηλοτέρᾳ ἡ περιοχὴ ἀπὸ ἔκεινην τὴν δοπιάν ἔξασκει κανεὶς ἐπὶ τοῦ ἐντοῦ τοῦ: Θὰ ἐπρεπε τῷ φόντῳ νὰ ἔσοτάξωνται αἱ ἡμέραι κατὰ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν καὶ κατὰ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν διὰ πρώτην φοράν. Κατὰ τὰς δοπιάς ἔκεινας περισσότερον φάσι καὶ περισσότερά καρδιά ἔχοργηγήθη εἰς τὸν κόσμον καὶ περισσότερα ἔχονται τὸν γῆν.

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχον δημιουργίαν τῶν ἐννέα συμφωνιῶν τοῦ Μπετόβεν ὁ Καμπύλος Μπετέλη, καὶ τοὺς λόγους τοῦ αὐτοῦ ἐνθυμούμην προχθές ἀκούων διὰ πρώτην φοράν. Κατὰ τὰς δοπιάς ἔκεινας περισσότερον φάσι καὶ περισσότερά καρδιά ἔχονται τὸν γῆν.

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχον δημιουργίαν τῶν ἐννέα συμφωνιῶν τοῦ Μπετόβεν ὁ Καμπύλος Μπετέλη, καὶ τοὺς λόγους τοῦ αὐτοῦ ἐνθυμούμην προχθές ἀκούων διὰ πρώτην φοράν. Κατὰ τὰς δοπιάς ἔκεινας περισσότερον φάσι καὶ περισσότερά καρδιά ἔχονται τὸν γῆν.

Καὶ πόσον κατέπληξε, πόσον συνήργασε, πῶς ἔχοράτησεν ὅτι τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Καὶ πόσον κατέπληξε, πόσον συνήργασε, πῶς ἔχοράτησεν ὅτι τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

Τοιουτόποτος ὁμιλεῖ διὰ τὴν ὑπέροχην δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς! Δὲν εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰς δοπιάς αἱ ἐννέα συμφωνία τοῦ Μπετόβεν τὴν δημιουργίαν τῆς συμφωνίας αὐτῆς!

τοῦ ἀριστού τῶν παρακολουθήσωσι. Καὶ ἡ εὐρεῖα κυμάτωσις τοῦ ἐμβατήριου διακόπτεται, ὁ μουσικὸς φάνηται ὃς νὰ σταματᾷ καὶ ὃς μὲ λότην νὰ προσεγγίζῃ τὸ φρέστερον πρὸς τὸν τάφον. Ἐπειτα αἱρητικά μία ἔκρηξης λόπηται. Ο ἡρως ἀπεδόθη εἰς τὸν γῆν.

Καὶ νομίζει κανεὶς ὅτι μὲ τὸν θάνατον τὸ πᾶν τελειώνει.

Αλλ' ἡδη εἰς τὴν μουσικὴν ἔξαπλονται πάλιν μία ζωὴ νέα, περισσότερον ψυχηρά, περισσότερον δυνατή. Μετὰ τὸ μικρὸν scerzo ἀκούεται τὸ διευθύνοντα τὸ πληροῦ τὸ τελευταῖον μέρος. Μία ἀποθέωσις ἀνέρχεται ἀπὸ τὰς φωνάς τῶν ὁργάνων διὸν μία ἀποθέωσις, ἔνα θριαμβευτικὸν ἄσμα, μία ἔξυπνης τοῦ θρωνού τοῦ θανάτου. Δὲν ἀπέθανεν ὁ ἡρως, οὔτε καν ἀποθνήσκει ποτὲ ὁ ἡρωισμός. Εκεῖνεν τοῦ τάφου ὑπάρχει η ἀθανασία...

EΙΚΑΣΤΙΚΑΙ TEXNAI

ΑΝΑΦΙΒΟΛΩΣ εἰς τῶν μεγαλειτέρων συγχρόνων γλυπτῶν τῆς Γαλλίας είναι καὶ ὁ Αύγουστος Ροντέν τοῦ δοπού η ἔκτροπος μέχρι τοῦ παραδόξου τέχνης ἔδωκεν ἀφοριμὴν εἰς ἀπελευθήτους συζητήσεις. Τὸ δόλον τοῦ Ροντέν είναι ὅτι οὐ ποτέ τὸν θρωνόν του ἔχειν ἀπὸ τὴν θρησκευτικήν της ιδεαλιστικήν.

Τὰ «Παναθήναια» παρακολουθούντων τὴν παγκόσμιον κίνησιν τῆς δημιουργίας δημιουργίαν τῶν προίμων τοῦ παραδόξου τοῦ πληροῦν τὸν διακρινόντα πόλιτητα τοῦ αἰσθητικού πολέμου τοῦ παραδόξου τοῦ πληροῦν τὸν διακρινόντα πόλιτητα τοῦ αἰσθητικού πολέμου τοῦ πληροῦν τὸν διακρινόντα πόλιτητα τοῦ αἰσθητικού πολέμου τοῦ πληροῦν τὸν διακρινόντα πόλιτητα τοῦ αἰσθητικού πολέμου τοῦ πληροῦν τὸν διακρινό

Κατι κλαίει στήν καρδιά μου.
Καθώς βρέχει στήν χώρα,
Στην τί μαράζει — άλλοι μον. —
Στραγγίζει στήν καρδιά μου.

Σιγοστάζει ή βροσή,
Στή γη, στά κεραμείδια,
Στην άχαρη ψυχή,
Ω! τι φέλει ή βροσή!

Πόνοι χωρίς αιτία
Καρδιᾶς βαριεσσιμέρης.
Τάχα καμια δύστια;
Πονῶ χωρίς αιτία.

Κ' εἶνε καῦμὸς περίσσος
Νὰ μήρες ξέρεις γιατί,
Χωρὶς ἀγάπη η μίσος,
Σὲ καίει καῦμὸς περίσσος.

Φιλότεχνον.

Η περὶ Θεοτοκοπούλου μελέτη εἶναι πρὸ καιροῦ ἑτοῖμη καὶ περιμένει τὴν σειράν της. Μᾶς ἐπολάβετε κατὰ ἓν η δύο τεύχη. Ἐνίστε παρεμπίτουν τόσα πράγματα ἐπείγοντα ὥστε ἀναγκαῖό μεθα ν' ἀναβάλλωμεν μερικὰς ἐκ τῶν πρώτων τοὺς ἀναγνώστας μας ὑποσχέσεων μας, χωρὶς ὄμως καὶ νὰ λημονῶμεν καθ' ὅλοκληράν τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν.

Ανώνυμον.

Τί νὰ σᾶς κάμψωμεν; Δὲν ἀποτελοῦμεν μέρος τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Β. Θεάτρου. Νομίζομεν καὶ ήμεις ὅτι εἶναι μᾶλλον ἐπιεικῆς πρὸς τὰ πρωτότυπα ἐλληνικὰ ἔργα ἐπαφίνουσα τὴν τελικὴν κρίσιν εἰς τοὺς κοινούς. Ἀλλ' οἱ ταλαιπωροὶ ἡθοποιοί, δῆμος λέγετε, οἱ δοποὶ θὰ μανθάνουν τοὺς ωδούς των διὰ μίαν ἐπέραν;

Αὐτὸς ἵσως δὲν εἶναι δική μας δουλειά.

Ελληνα.

Εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐλευθερίας. "Οταν ἔχῃ τις κάπι, εἶναι ἀνθρώπινον, φαίνεται, νὰ μὴ δεινούν πρὸς αὐτὸν τὸ στογήν. Τί σημάνει five o'clock η saisons de fleurs !

Καὶ ὄμως, ἐνθυμούμεθα, μᾶς εἶχαν προξενήσει ἐντάπωσιν, εἰς Στραβούργον, ώραια καὶ πολύτελη καταστήματα μὲ παλαιάς καὶ μαροισμένας ἐπιγραφάς. Ἄν τὰς ἀνενέσουν, ήσαν ἡναγκασμένοι νὰ τὰς γράψουν γερμανιστές. Καὶ τὰς ἐπροτιμούσαν ἔτοι Βεβαίως καὶ ήμεις θὰ ἐκάμναμεν τὸ ἕδιον, ἀν ὑπερχρεούμεθα νὰ τὰς ἔχωμεν εἰς τὴν γλώσσαν ἔνον κατακτητοῦ. Ἀλλ' εἴμεθα ἐλεύθεροι καὶ... κάμνομεν δῆμος μᾶς ἀρέσει.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ο καθηγητής τῆς Φαρμακολογίας ἐν τῷ Εθνικῷ Πανεπιστημῷ κ. N. Καλλικούνης ἤχισε τὰς παραδόσεις του εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Νομικῆς Σχολῆς τὴν 18 Ιανουαρίου. Τὸ ἀρχοւστήριον του, ὅχι μόνον ἐξ φροτητῶν ἀλλὰ καὶ ἐκ πολλῶν θαυμαστῶν τῆς βαθείας καὶ διαυγῆς διδασκαλίας του, ἡτο πολυπληθέστατον.

Ἐν Βιέννη ἀπέθανεν δὲ γνωστός εἰς τὸ ἀθηναϊκὸν κοινὸν φημισμένος ἀρχιμουσικὸς Κοπέτσου. Ἐν Αθήναις εἶχε λάβει τὸν τίτλον βασιλικοῦ ἀρχιμουσικοῦ.

Η Α. Y. δ. Διάδοχος, ἐπιθυμῶν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πρόδοιον τῆς γεωργίας ἐν Ἑλλάδι, μεταβάλλει ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους τὸ ἐν Μανωλάδι μέγα κτῆμα του εἰς πρότυπον ἀγροκήπιον, τὸ διποῖον θά χορηγούμενη δέκατον γεωργικῆς διδασκαλίας εἰς πάντα ἀγρότην, πρὸς τούτοις θὰ ἀναπτυχθῇ καὶ βελτιωθῇ ἡ κτηνοτροφία ἐν αὐτῷ καὶ οὕτω θὰ καταστῇ παραγόντος πρακτικὸς τῆς γεωργικῆς προδόσου τῆς χώρας.

Νέα δωρεά ἀγγέλλεται τοῦ κ. Μαρασλῆ πρὸς τὴν Κεντρικὴν Σχολὴν τοῦ Βερατίου. Τὸ ἔχον τοῦ κ. Μαρασλῆ εἶναι ἐθνικάτατον.

Ἡ μεγίστη ἐμπορικὴ κίνησις τοῦ Πειραιῶς ἐπιβάλλει τὴν ἐκτέλεσιν ὡντων λιμενικῶν ἔργων παρὰ τὰ τελούμενα τώρα.

Οἱ κ. κ. ὑπουροὶ σκέπτονται ἡδη περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ὁ Πειραιεὺς διεκδικεῖ πρώτην δέσιν μεταξὺ τῶν πρώτων ἐμπορικῶν λιμένων τῆς Ἀνατολῆς

Ἡ χροιαν ἐνέργεια, τοιχοκόλλονται προγράμματα καταβάλλονται προστάθμεια πρὸς ζωηροτέραν ἐόστασιν τῶν Ἀπόκρεων ἐν Ἀθήναις. Παρὰ τὴν συντελουμένην ἐργασίαν τῆς πρόδοσου ὅλων τῶν κλάδων εἶναι καὶ αὐτῇ μία εὐχάριστας ἔκφανσις κινήσεως καὶ ζωῆς.

Ἡ Νομικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου ὑπέδειξεν ὡς προσωρινούς καθηγητάς τὸν κ. Γ. Στρέιτ διὰ τὸ Συνταγματικὸν Δίκαιουν καὶ τὸν κ. Ι. Ενταξίαν διὰ τὴν Πολιτικὴν Δίκονομυάν.

Συνέστη ἑταῖρία ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Α. Κορδέλλα πρὸς ἔξωφασίν τῶν Ἀθηνῶν διὰ κήπων. Ως κέντρον τῶν καλλωπιστικῶν ἔργων τῆς Εταιρίας, ὑποβλήτεν εἰς τὴν μελέτην τομελοῦς ἐπιτροπῆς, ἔξελεγη τὸ πεδίον τοῦ Ἀρεως.

NEA BIBLIA

Εξεδόθησαν

Η ΜΑΓΙΣΣΑ ὑπὸ Καλλιρόης Παρρεὸν (Αθῆναι 1902 τυπογραφείον Παρασκευῆ Λεώνη σχ. 16ον σελ. 432 δρ. 3').

ΗΡΩΙΔΕΣ ΕΝ Τῇ ΠΟΙΗΣΕΙ ΚΑΙ ΕΝ Τῇ ΙΣΤΟΡΙΑΙ ὑπὸ Σεβαστῆς Ν. Καλλιστέρη (Αθῆναι 1902 τυπογραφείον Ν. Ταρουσιοπούλου σχ. 16ον σελ. 170 δρ. 3).

Η ΣΦΑΙΡΑ ἐπιστημονικὸν φιλολογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν λεύκωμα ὑπὸ Ἡρακλέους Ν. Παπαμανῶλη (1902 Ἐπιστημονικὸν τυπογραφείο Σφαίρας σχ. 16ον σελ. 290 δρ. 2,50).

ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὥφελίμων βιβλίων). Τὸ βιβλίον τούτο εἶναι τὸ πρῶτον τῆς ἐφετεινῆς σειρᾶς καὶ ἀποτελεῖται ἐκ σελίδων 80 μετά 11 προσωπογραφῶν διασήμων ἐπιστημόνων ἀπὸ τοῦ Ἀρχιψήδους μεχρὶ τοῦ Λιβυγκστῶνος. Τὸ περιεχόμενόν του, ἀπλοῦν δῆμον τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Συλλόγου, τέρπει σύγχρονως καὶ διδάσκει. Κατὰ Φεβρουάριον θὰ ἐκδοθῇ ἡ «Ρωσία» μετὰ εἰκόνων ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Βελλιανίτου καὶ κατόπιν τὸ β' μέρος τοῦ «Ἐθνικοῦ πλούτου» ὑπὸ τοῦ κ. Δοβέρδον, «Ο Μέγας Ἀλέξανδρος» ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Σωτηριάδου κλπ. Τὰ βιβλία τοῦ Συλλόγου πωλοῦνται λεπτά 40 εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ τὰ ὑποτραπεζεῖα τῶν ἐφημερίδων καὶ εἰς τὸ Κατάστημα τοῦ Συλλόγου 42 ὁδ. Ἀκαδημίας.

Σένα.

HYMN BY LORD MACAULAY an effort of his early childhood hitherto unpublished (Cambridge, Metcalfe and Co Ltd 1902).